

1
Issue

ANATOLIA SPORT RESEARCH

"International Peer-Reviewed and open Access Electronic Journal"

3
Volume
2022

ISSN 2757-6485

ANATOLIA SPORT RESEARCH

**International Peer-Reviewed
&
Open Access Electronic Journal**

**ISSN
2757-6485**

2022: 3 (1)

www.anatoliasr.org

editor@anatoliasr.org

[anatoliasr.journal](https://www.facebook.com/anatoliasr.journal)

[anatoliasr](https://www.instagram.com/anatoliasr)

[@SportAnatolia](https://twitter.com/SportAnatolia)

[Anatolia Sport Research](https://www.youtube.com/Anatolia Sport Research)

ANATOLIA SPORT RESEARCH

Anatolia Sport Research (ASR) was established in 2020 and is a refereed sports field electronic journal that publishes three times a year (March-April, July-August, November-December). The Journal has been founded under the leadership of Eser AĞGÖN (Assoc. Dr. at Erzincan Binali Yıldırım University of School of Physical Education and Sport) and Anthony C. Hackney (PhD, DSc at University of North Carolina at Chapel Hill, Department of Exercise and Sport Science).

Anatolia Sport Research follows a double blind peer review policy. Whether or not the works sent to the journal will be published is decided according to the evaluations of at least two blind referees determined by the editors. If one of the two referees does not find the publication suitable, the decision to be published is given if the third referee considers it appropriate.

The journal is open access and free of charge. The content of the articles, all kinds of articles and visuals published in the journal and the legal responsibilities that may arise from them belong to the authors themselves. Publications that are below this rate and contrary to academic method and ethics are rejected or requested to be rewritten. In scientific papers to be sent to the journal, the recommendations of ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors) and COPE (Committee on Publication Ethics) standards should be taken into consideration.

AIM

Anatolia Sport Research, in Turkey and in the world of sports and scientists working on related sciences, aims to enable researchers and students to publish in Turkish and English and, aims to create a common platform for qualified academic publications in this field to contribute to society and for scientific development.

SCOPES

The journal accepts articles under the sub-headings Physical and Sports Education, Movement and Training, Sports and Recreation Management of broadcasts that offer qualitative, quantitative research and model suggestions. Training, Physical Education and Play, Physical Education and Sports Pedagogy, Exercise and Sport Physiology, Exercise and Sport Psychology, Nutrition in Exercise and Sport, Physical Education, Sports and Physical Activity for the Disabled, Physical Activity and Health, Physical Fitness, Kinanthropometry, Motor Behavior, Recreation, Sports Biomechanics, Sports Philosophy, Sport Sociology, Sports History, Sports Management, Sports Tourism, Sports Anthropology and Sports Medicine.

This Journal licensed under a CC BY-NC-ND (Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0) International License.

ANATOLIA SPORT RESEARCH

EDITORIAL BOARD

Publisher

Eser AĞGÖN (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sport Sciences Erzincan, TURKEY

Editor in Chiefs

Eser AĞGÖN (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sport Sciences Erzincan, TURKEY

Anthony C. HACKNEY (PhD, DSc) University of North Carolina, Department of Exercise & Sport Science Chapel Hill, North Carolina, USA

Assistant Editors

Muhammet Cenk BİRİNCİ (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sport Sciences Erzincan, TURKEY

Öztürk AĞIRBAŞ (PhD) Bayburt University Faculty of Sport Sciences Bayburt, TURKEY

Field Editors

Physical Education and Sports

Oğuz Kaan ESENTÜRK (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Education Erzincan, TURKEY

Training

İbrahim CAN (PhD) Iğdir University School of Physical Education and Sport Iğdir, TURKEY

Murşit Ceyhan BİRİNCİ (PhD) Ondokuz Mayıs University Yaşar Doğu Faculty of Sport Sciences Samsun, TURKEY

Sport Management

Yasemin ÇAKMAK YILDIZHAN (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sport Sciences Erzincan, TURKEY

Yunus Emre KARAKAYA (PhD) Fırat University Faculty of Sport Sciences Elazığ, TURKEY

Recreation

Ali İSKENDER (PhD) Atatürk University Faculty of Tourism Erzurum, TURKEY

Statistics Editor

Mehmet BEKDEMİR (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Education Erzincan, TURKEY

Language Editor

Tolga AYTATLI (English Lect.) Kafkas University School of Foreign Languages Kars, TURKEY

ANATOLIA SPORT RESEARCH

Content Editors

Ahmet Melih ÇİLİNGİR (Lect.)	Aksaray University	Faculty of Education	Aksaray, TURKEY
Bülent TATLISU (Lect.)	Bayburt University	Faculty of Sport Sciences	Bayburt, TURKEY
Emrah Seçer (Resarch Assistant)	Erzincan Binali Yıldırım University	Faculty of Sport Sciences	Erzincan, TURKEY
Sibel TETİK (Lect.)	Erzincan Binali Yıldırım University	Faculty of Sport Sciences	Erzincan, TURKEY

Editorial Advisory Board

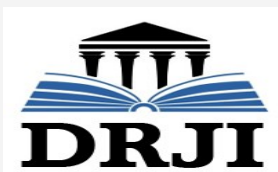
Ajeet JAISWAL (PhD)	Central University of Tamil Nadu	Department of Epidemiology and Public Health	Tamil Nadu, INDIA
Carlos MAGALLANES (PhD)	Universidade de Gama Filho	Departamento Educação Física y Salud	UFG, BRASIL
Cristian Cofre BOLADOS (PhD)	University of Santiago	Department of Physical Education	Santiago, CHILE
Gábor Áron Vitályos (PhD)	Eötvös Loránd University (ELTE)	Faculty of Education	Budapest, HUNGARY
İzzet UÇAN (PhD)	Ataturk University	Faculty of Sport Sciences	Erzurum, TURKEY
Jaak JURIMÄE (PhD)	University of Tartu	Institute of Sport Sciences and Physiotherapy	Tartu, ESTONIA
Leyla Stefanova DIMITROVA (PhD)	Vasil Levski National Sports Academy	Department of Chess	Sofia, BULGARIA
Maryam HADIZADEH (PhD)	University of Malaya	Centre for Sports and Exercise Sciences	Kuala Lumpur, MALAYA
Mehmet YAZICI (PhD)	Erzincan Binali Yıldırım University	Faculty of Sport Sciences	Erzincan, TURKEY
Mohammed Nashrudin NAHARUDIN (PhD)	University of Malaya	Centre for Sports and Exercise Sciences	Kuala Lumpur, MALAYA
Nikolay Anguelov PANAYOTOV (PhD)	Vasil Levski National Sports Academy	Department of Olympic Sports	Sofia, BULGARIA
Recep ÖZ (PhD)	Erzincan Binali Yıldırım University	Faculty of Education	Erzincan, TURKEY
Sareena Hanim HAMZAH (PhD)	University of Malaya	Centre for Sports and Exercise Sciences	Kuala Lumpur, MALAYA
Sergii IVASHCHENKO (PhD)	Kyiv Boris Grinchenko University	Faculty of Health, Physical Education and Sports	Kyiv, UKRAINE
Sevim KÜL AVAN (Phd)	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University	Faculty of Sport Sciences	Nevşehir, TURKEY
Vahur ÖÖPIK (PhD)	University of Tartu	Institute of Sport Sciences and Physiotherapy	Tartu, ESTONIA
Valentin Georgiev GARKOV (PhD)	Vasil Levski National Sports Academy	Department of Tourism, Alpinism and Orienteering	Sofia, BULGARIA
Yahya ALZGHOUL (PhD)	University of Jordan	Department of Tourism Management, Faculty of Arts and Sciences	Aqaba, JORDAN
Yener BEKTAŞ (PhD)	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University	Faculty of Arts and Sciences	Nevşehir, TURKEY

ANATOLIA SPORT RESEARCH

INDEX

REVIEWERS OF 2022– 3 (1)

- ◆ Ali ERDOĞAN (PhD)
- ◆ Ali İSKENDER (PhD)
- ◆ Erdoğan TOZOĞLU (PhD)
- ◆ Eser AĞGÖN (PhD)
- ◆ Hüseyin EROĞLU (PhD)
- ◆ İbrahim Orkun AKCAN (PhD)
- ◆ Mehmet GÜL (PhD)
- ◆ Muhammet Cenk BİRİNCİ (PhD)
- ◆ Mürşit Ceyhun BİRİNCİ (PhD)
- ◆ Oğuz Kaan ESENTÜRK (PhD)
- ◆ Öztürk AĞIRBAŞ (PhD)
- ◆ Salih ÖNER (PhD)
- ◆ Sevim KÜL AVAN (PhD)
- ◆ Üstün TÜRKER (PhD)
- ◆ Yasemin ÇAKMAK YILDIZHAN (PhD)

TABLE OF CONTENTS

Original Articles

- ◆ Elit Boksörlerde Farklı Değişkenlerin Atletik Zihinsel Enerji Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi / Investigation of the Effects of Different Variables on Athletic Mental Energy Levels in Elite Boxers
Bülent TATLISU, Murat OZAN, Emirhan KAN, İzzet UÇAN...1-13
- ◆ Investigation the Levels of Moral Distancing of Wrestling Athletes in Terms of Some Demographic Changes (Sample Of U20 Athletes)
Onur ÖZTÜRK, Yusuf KURT, Mehmet ILKIM, Ümit Hadi ÖZCAN.....14-21
- ◆ Spor Bilimleri Alanındaki Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetiminin Lisansüstü Öğrencilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi/ Investigation of Quality Management in Postgraduate Education in the Field of Sports Sciences According to Perceptions of Postgraduate Students
Selman AKSARI, Yunus Emre KARAKAYA.....22-32
- ◆ COVID-19 Pandemi Sürecinde Spor Bilimleri Öğrencilerinin Serbest Zaman Doyumlarının Sosyo-Demografik Değişkenlerle Göre İncelenmesi / Examining of Sports Science Students' Leisure Satisfaction According to Socio-Demographic Variables During the COVID-19 Pandemic Process
Ömer Kadir ÖNDER, Ülviye BİLGİN.....33-46
- ◆ Metaverse Ölçeği Geliştirme Çalışması / A Scale Development Study for Metaverse
Mesut SÜLEYMANOĞULLARI, Adem ÖZDEMİR, Gökhan BAYRAKTAR, Mustafa VURAL.....47-58

Elit Boksörlerde Farklı Değişkenlerin Atletik Zihinsel Enerji Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi “Investigation of the Effects of Different Variables on Athletic Mental Energy Levels in Elite Boxers”

Bülent TATLISU¹ & Murat OZAN² & İzzet UÇAN³ & Emirhan KAN⁴

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Tarihçe

Yayın Geliş Tarihi: 12 Nisan 2022
Kabul Tarihi: 26 Nisan 2022
Online Yayın Tarihi: 29 Nisan 2022

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliast.21>

Yazarlarla İletişim

- 1- (Sorumlu Yazar) Bayburt Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Bayburt, TÜRKİYE
tatlisubulent@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4208-4583>
- 2- Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Erzurum, TÜRKİYE
murat.ozan@atauni.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-3818-4637>
- 3- Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Erzurum, TÜRKİYE
izzetucan@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9668-1829>
- 4- Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Erzurum, TÜRKİYE
e.kan@atauni.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-5569-7624>

Yazar Katkıları

Tüm yazarlar çalışmanın konseptine ve tasarımına katkıda bulundu.

Finansman

Bu çalışma herhangi bir kurum/kuruluşun maddi destek almadı.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ediyorlar.

Şeffaflık

Yazarlar, çalışmada hiçbir hayati özelliğin ihmal edilmediğini, dürüst, doğru ve şeffaf bir anlatım ile raporlandırıldığını ve herhangi bir tutarsızlık olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik

Bu çalışmada bilimsel etik kriterlerine uyulmuştur.

Referans Gösterimi

Tatlısu, B., Ozan, M., Uçan, İ., & Kan, E. (2022). Elit Boksörlerde Farklı Değişkenlerin Atletik Zihinsel Enerji Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi, Anatolia Sport Research, 3(1):1-13.

Copyright © 2022 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, elit boksörlerde farklı değişkenlerin atletik zihinsel enerji düzeylerine etkisini incelemektir.

Materyal ve Metod: Araştırmada tarama modellerinden olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evren ve örneklem grubunu 2022 yılında U22 Türkiye şampiyonasına katılan 56 kadın, 103 erkek toplam 159 elit boksör oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak sporcuların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile Lu ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen, Yıldız ve arkadaşları (2020) tarafından geçerliliği, güvenilirliği yapılan atletik zihinsel enerji ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 26.0 for Windows paket programı ile incelendi. Bağımsız değişkenin kategori sayısına bağlı olarak ikili gruplarda Independent Student T-Testi, çoklu gruplarda ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile TUKEY testi kullanıldı. Sonuçlar .05 anlamlılık düzeyinde yorumlandı.

Bulgular: Yapılan analizler sonucunda boksörlerin cinsiyet ve eğitim durumları değişkenlerinin atletik zihinsel enerji alt boyutlarının hiçbirinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p > .05$), millilik durumu değişkeninde dinçlik, motivasyon, konsantrasyon alt boyutlarında ve zihinsel enerji toplamında; spor yaşı değişkeninde dinçlik, güven, motivasyon, yorulmama, konsantrasyon alt boyutlarında ve zihinsel enerji toplamında; mental hazırlık durumlarında ise yorulmama ile sakinlik alt boyutlarında ve zihinsel enerji toplamında anlamlı farklılıklar ($p < .05$) tespit edildi.

Sonuç: Araştırma sonucunda incelediğimiz cinsiyet ve eğitim haricindeki değişkenlerin atletik zihinsel enerjileri etkiledikleri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Atletik Zihinsel Enerji, Boks, Spor

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to examine the effects of different variables on athletic mental energy levels in elite boxers.

Material and Method: The general scanning model, which is one of the scanning models, was used in the research. The universe and sample group of the study consists of 159 elite boxers, 56 women and 103 men, who participated in the 2022 u22 Turkey Championship. In this study, as a data collection tool, together with the personal information form including "gender, educational status, nationality status, sports age and mental readiness status" developed by the researcher to determine the demographic characteristics of the athletes; The athletic mental energy scale, which was validated and reliable by Yıldız et al. (2020), was used. In this study, the athletic mental energy sub-dimensions and total values of the boxers participating in the research were examined with the SPSS 26.0 for Windows package program. Independent Student T-Test was used in paired groups, and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and TUKEY test were used in multiple groups, depending on the number of categories of the independent variable. The results were interpreted at the .05 significance level.

Results: As a result of the analyzes made, the variables of gender and educational status of the boxers did not statistically signify in any of the athletic mental energy sub-dimensions, and in the nationality status variable, in the vigor, motivation, concentration sub-dimensions and mental energy total; in the sports age variable, in the sub-dimensions of vigor, confidence, motivation, fatigue, concentration and mental energy total; In mental preparation states, significant results were found in the sub-dimensions of non-fatigue and calmness and in the sum of mental energy.

Conclusions: As a result of the research, it was revealed that the variables other than gender and education that we examined affect athletic mental energy.

Keywords: Boxing, Mental Energy, Sports.

GİRİŞ

Egzersiz ve spor psikolojisi çalışmalarında son zamanlarda zihinsel enerji kavramı oldukça dikkat çekmektedir. Sporcunun performansına kaynak olan piramidin bir enerji yapısına dayandığı ifade edilmekte ve fiziksel enerji tabanında yükselen bu piramidin sırasıyla duygusal ve zihinsel enerji katlarını içerisinde bulundurduğu ifade edilmektedir (Loehr, 2005). Zihinsel enerji kavramı odaklanmaya doğrudan etki edebilen bir beceri olarak tanımlayan Nideffer (1985) bu beceriyi doğru bir şekilde kullanan bir ciritçinin rekoru kırmasında yardımcı olduğunu aktarmıştır. Bu bağlamda spor bilimi araştırmaları kapsamında da zihinsel enerjinin tanımlanmasının ve ölçülmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü mevcut durum zihinsel enerjinin spor ortamlarındaki etkisi hakkında çalışılmasını zorlaştırmaktadır (Lu et al., 2018).

Boks

Boks, hem savunma hem de atak becerilerinin ön planda olduğu, galip gelmek için vurulan net yumruğun alınan net yumruktan daha fazlası olmasını gerektiren, teknik ve taktiksel özelliklerin müsabaka sonucunu etkilediği olimpik bir spor branşıdır.

Boks, karakteristik özeliğine bakıldığında temasa dayalı, güç, hız, çeviklik ve spora özgü becerilerin bir kombinasyonunu gerektirdiği bir spor dalı olarak görülmektedir (Ağgön ve ark., 2020). Amaçları arasında net vuruş, güçlü vuruş ve puan alıcı vuruşlar sergileyerek üstünlük kurabilmektir (Guidetti, Musulin ve Baldari, 2002). Boks sporunun esası; iyi yumruk vuruşları ile rakibin kemer üstü bölgesine isabetli vuruşlar kaydetmektir. Ancak rakipten gelen vuruşların iyi bir şekilde savunulması ve hatta bunların boşa gitmesinin sağlanması da en az isabetli yumruk vuruşları kadar önemlidir (Yurtsever, 1999). Öncelikli olarak boksta yetenek ön plana çıkmakla birlikte bu yeteneğin kuvvet, zeka ve beceri ile bütünleştirilmesi boksta elde edilecek yüksek performansın öncelikli etkenidir. Bununla birlikte, yaratıcılık, kurallarına uygun beslenme, bilimsel çalışma, anında karar verme, inanç, kötü alışkanlıklardan uzak durma, kurallara uyma, yenme hırısı, mücadele, dayanıklılık, kuvvette devamlılık, hızlilik, kendine güven, düzenli yaşam, ruhsal üstünlük, deneyim kazanma, esneklik, belirli bir hedefe yönelme gibi özellikler boksta başarıyı pekiştirecek önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır (Zorba, Ziyagil ve Erdemli, 1999).

Boksun Dünya ve Türkiye'deki Tarihi Gelişimi

Boks, tarih öncesi çağlara dek uzanan en eski spor dallarından biridir. Önceleri askeri amaçlarla cimmazyumlarda öğretilen boks, daha sonraları "pankration" denen, boks ve güreş arası karma bir spor halini almıştır. Boksun spor olarak yapıldığına ilişkin ilk kanıtlar, Girit'te, M.Ö. 1500'lerden kalma belgelerde bulunmuştur. Mezopotamya'da Bağdat yakınlarında bulunan tabletlerdeki kabartmalarda da iki boksörün savunma pozisyonlarında birbirleriyle karşılaştıkları görülmüştür. (Morpa, 2005). Uluslararası Boks Birliği'ne göre, boksun ilk örnekleri antik Mısır'da görüldü ve tarihsel olarak, boks ilk olarak M.Ö. 688'de antik Olimpiyat Oyunları'nda Olimpiyat sporu olarak ortaya çıktı. Antik Yunanistan'da boks popüler bir amatör rekabet sporuydu ve ilk Olimpiyat Oyunlarına dâhil edildi. İlk dönemlerde boksörler kendi kariyerleri ve şöhretleri için mücadele ederlerken, daha sonraları zenginlerin eğlence törenleri için dövüşmüşlerdir. Boksörler koruma sağlamak için ellerini sarmak için deri kayış kullanıyorlardı. Boks Roma İmparatorluğu döneminde de çok popülerdi. Roma döneminde, boksörlerin yumruklarına deri bant takmaları bir standart haline geldi. Ancak deri el kaplaması bir çeşit metal içerebilirdi. Sonuç olarak, bu dönemki boks vuruşları, mağlup olmuş boksör için çoğu zaman ölümcül oldu. Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından ve kılıç gibi kişisel silahların yaygın olarak kullanılmasından sonra yumruk dövüşlerine ilgi azalmaya başladı (Sarı, 2016).

Boksun ilk kez amatör olarak organizasyonu 1860 yılında yapıldı. Bunun ardından Londra’da 1880 yılında Amatör Boks Derneği kuruldu (Attwood, 2006). Boks, ilk defa 1904 Olimpiyat Oyunlarında dahil edildi.

Boks Türkiye’de İstanbul’un işgal edildiği dönemlerde yabancı askerlerin aracılığıyla tanınmış ve yayılmıştır. İlk boks kulübünü ise 1920 yılında Musevi Akisyani Efendi kurmuştur. Türkiye Boks Federasyonu ise 1924’te kurulmuştur. Türkiye Boks Branşında Olimpiyat Oyunlarında;

- ✓ 1984 Los Angeles Yaz Olimpiyatları Eyüp Can 51 kg Bronz Madalya
- ✓ 1984 Los Angeles Yaz Olimpiyatları Turgut Aygac 57 kg Bronz Madalya
- ✓ 1996 Atlanta Yaz Olimpiyatları Malik Beyleroğlu 75 kg Gümüş Madalya
- ✓ 2000 Sydney Yaz Olimpiyatları Atagün Yalçınkaya 48 kg Gümüş Madalya
- ✓ 2008 Pekin Yaz Olimpiyatları Yakup Kılıç 57 kg Bronz Madalya
- ✓ 2020 Tokyo Yaz Olimpiyatları Buse Naz Çakıroğlu 51 kg Gümüş Madalya
- ✓ 2020 Tokyo Yaz Olimpiyatları Busenaz Sürmeneli 69kg Altın Madalya

Toplam 7 madalya kazanmış ve ilk şampiyonluğu bayanlarda 69 kg da Busenaz Sürmeneli elde etmiştir. Amatör Boksta ülkemiz adına Avrupa ve Dünya Şampiyonalarında birçok madalya kazanan Selçuk Aydın ve Sinan Şamil Sam Profesyonel Boksta sıkletlerinde; Profesyonel Boks Dünya Kıtalararası Boks Şampiyonluğu unvanının sahibi olmuşlardır.

Boksta Müsabaka Tür ve Kategorileri

Boks profesyonel ve amatör olmak üzere 2 gruba ayrılır. Her grup vücut ağırlıklarına göre farklı sıkletlere ayrılmıştır. Profesyonel boks sıkletleri: (Morpa, 2005).

1- Erkek Sıkletleri ve Ağırlık Limitleri

- ✓ Hafif sinek sıklet -(48 kg)
- ✓ Sinek sıklet -(51 kg)
- ✓ Horoz sıklet -(53,5 kg)
- ✓ Süper horoz sıklet -(55 kg)
- ✓ Tüy sıklet -(57 kg)
- ✓ Yarı hafif sıklet -(59 kg)
- ✓ Hafif sıklet -(61 kg)
- ✓ Yarı veltter sıklet -(66,5 kg)
- ✓ Yarı orta sıklet -(70 kg)
- ✓ Orta sıklet -(72,5 kg)
- ✓ Yarı ağır sıklet -(79 kg)
- ✓ Cruiser sıklet -(88,5 kg)
- ✓ Ağır sıklet -(88,5-91 kg)
- ✓ Süper ağır sıklet -(91+ kg)

2- Kadın Sıkletleri ve Ağırlık Limitleri

- ✓ Saman sıkleti 47.627 kg a kadar
- ✓ Yarım sinek sıkleti 48.998 kg a kadar
- ✓ Sinek sıkleti 50.802 kg a kadar
- ✓ Süper sinek sıkleti 52.163 kg a kadar
- ✓ Bantam sıkleti 53.525 kg a kadar
- ✓ Süper bantam sıkleti 55.338 kg a kadar
- ✓ Tüy sıkleti 57.152 kg a kadar
- ✓ Süper Tüy sıkleti 58.967 kg a kadar
- ✓ Hafif sıkleti 61.237 kg a kadar

- ✓ Süper hafif sıkleti 63.503 kg a kadar
- ✓ Welter sıkleti 66.678 kg a kadar
- ✓ Süper welter sıkleti 69.853 kg a kadar
- ✓ Orta sıkleti 72.574 kg a kadar
- ✓ Süper orta sıkleti 76.205 kg a kadar
- ✓ Yarım ağır sıkleti 79.378 kg a kadar
- ✓ Cruiser sıkleti 86.184 kg a kadar
- ✓ Ağır sıkleti 86.184 kg dan sonra

3- Amatör Büyük ve Genç Erkekler Boks Sıkletleri

- ✓ Hafif sinek sıklet 48 kg,
- ✓ Sinek sıklet 51 kg,
- ✓ Horoz sıklet 54 kg,
- ✓ Tüy sıklet 57 kg,
- ✓ Hafif sıklet 60 kg,
- ✓ Hafif Yarı Orta sıklet 63.5 kg,
- ✓ Yarı Orta sıklet 67 kg,
- ✓ Hafif Orta sıklet 71 kg,
- ✓ Orta sıklet 75 kg,
- ✓ Hafif Ağır sıklet 80 kg,
- ✓ Yarı Ağır sıklet 86 kg,
- ✓ Ağır sıklet 92 kg,
- ✓ Süper Ağır sıklet +92 kg

4- Amatör Büyük ve Genç Kadınlar Boks Sıkletleri

- ✓ Minimum Ağırlık 48 kg,
- ✓ Çok Hafif sıklet 50 kg,
- ✓ Sinek sıklet 52 kg,
- ✓ Horoz sıklet 54 kg,
- ✓ Tüy sıklet 57 kg,
- ✓ Hafif sıklet 60 kg,
- ✓ Hafif Orta sıklet 63 kg,
- ✓ Orta sıklet 66 kg,
- ✓ Hafif Orta sıklet 70 kg,
- ✓ Orta sıklet 75 kg,
- ✓ Hafif Ağır sıklet 81 kg,
- ✓ Ağır sıklet +81 kg,

Boks Malzemeleri

Sporcuların müsabakada kullanmış oldukları malzemeler şort, atlet, boks ayakkabısı, dişlik, bandaj, koki ve eldivendir (Batmaz ve Kılınçoğlu, 2017).

Boks Sahası (Ring)

Amatör boks ringi 4 m eninde ve 4 m genişliğinde, 50 cm yüksekliğinde, etrafı 4 halatla çevrilidir. Bir köşesi mavi, bir köşesi kırmızı ve diğer köşeler tarafsız bölgeyi ifade eden beyaz renklidir. Sporcular çıkacakları maça göre belirlenen köşelerin rengini giyinmek zorundadırlar. Sporcular müsabaka günü ve saati önceden fikstürle belirlenir. Sporcular ilk gün ve müsabakalarının olduğu her gün hakemler nezdinde tartılmak zorundadır. Tartı saatinin bitimine kadar Mücadele ettiği sıkletin üzerinde kiloya sahip olan sporcular diskalifiye edilir (Batmaz ve Kılınçoğlu, 2017).

Boks Müsabakasının Puanlaması ve Galibin Belirlenmesi

- ✓ IBA (Uluslararası Boks Birliği) puanlama şekli tüm karşılaşmalarda kullanılmalıdır. Puanlama şekli için her raunt için sporcular “On Puan Alma Sistemi” üzerinden değerlendirilir.
- ✓ Tüm amatör boks karşılaşmalarında, her maç için beş yan hakem, IBA puanlama sistemi elektronik kurasına cazip şekilde sahanın çevresine yerleştirilecektir.
- ✓ Puan kartları, puanlama sisteminin müsabaka esnasında bozulması halinde, orta hakem beş yan hakemin kartlarını toplayarak süpervizöre teslim edecektir.
- ✓ Her yan hakem, ölçütlere bağlı olarak, puanlama sistemini kullanarak iki boksörün performansını değerlendirecektir (Kahraman, 2019).

Puanla Kazanma

Müsabaka bitiminde her bir yan hakem, sporcunun maç boyunca kazandığı toplam puanlara bağlı olarak galip geleni belirleyecektir. Galip gelen oybirliğiyle veya bölünmüş kararla belirlenecektir. Yan hakemler, karşılaşmanın sona ereceği zamana dek her bir boksörün rauntlarda toplamış olduğu puanları kayıt altına alacak ve puanlarda önde gelen boksör, puanlama sistemine uygun biçimde karşılaşmanın kazananı ilan edilecektir (Kahraman, 2019).

Boksta Yasak Olan Vuruşlar

Belden aşağıya vurmamak, enseye vurmamak, rakibini tutarak vurmamak, sporcuyu yere düşürdüğünde vurmamak, rakibi itmek veya eldiven harici bir yerle vurmamak, boksta yasaklı vuruşlardır. Faul yapan bir boksör uyarılabilir, puanı silinebilir veya diskalifiye edilebilir. Sistem raunt ve sayı üzerinden ilerler. Hangi sporcuyu daha iyiye maçı o kazanır.raunt puanlaması ise 10 üzerinden değerlendirilir. Rakibine oranla daha yüksek sayı alan maç sonunda galip ilan edilir. Dünyada puanlama ve sayı sistemi bu şekilde değerlendirilir (Pala, 2011).

Atletik Zihinsel Enerji

İnsanoğlu kültürel özelliklere sahip sosyolojik ve psikolojik bir canlı olduğundan spor ortamında sporcunun performansını duygu durumu ve zihinsel olarak içerisinde bulunduğu durum da önemli ölçüde etkilemektedir (Konter, 2003). Bireysel performansın yüksek olmasında birçok faktör etkili olmaktadır (Turan ve Paktaş, 2021). Sporcunun kuvvet ve dayanıklılığı fizyolojik açıdan iyi olmasına bağlı iken kendini iyi hissedip performansını en üst seviyede ortaya koymasına psikolojisine bağlıdır (Karaağaç ve Şahan, 2021) İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmeleri için enerjiye ihtiyaç duymaktadırlar. Doğada enerji farklı şekillerde oluşmakta ve enerji genel olarak “bir işi yapabilme kapasitesi” olarak tanımlanmaktadır (Mert, 2010). Enerjinin ortaya çıkışının tanımlanması ve çıkan enerjinin ölçümünün yapılabilmesi için çok çeşitli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Cook ve Davis, 2006). Zihinsel enerji de kendine farklı kaynaklar oluşturarak ortaya çıkan bir enerji türüdür (Lu ve ark., 2018). Son zamanlarda psikolojik faktörlerin başarıya olan etkisinin farkına varan sporcuyu ve antrenörleri psikolojik ve zihinsel antrenmanlara da önem vermekteler (Yarayan ve İlhan, 2018). Özellikle yüksek dayanıklılık gerektiren spor branşlarında organizmanın yalnızca bedensel olarak değil zihinle iş birliği yaparak zihinsel açıdan da güçlü olması gerekmektedir (Akandere, Aktaş ve Er, 2018). Çünkü fiziksel bir harekete odaklanmak, motive olmak, düşünce, duygu ve davranışların kontrol altına alınabilmesi performansı etki eden zihinsel süreçlerin bir ürünüdür (Çavdar ve Kaya, 2021). Lykken (2005) zihinsel enerjiyi karşılaşılan sorun üzerine düşünebilme, dikkate odaklayabilme ve çözüm arayışında ısrar etme olarak ifade etmektedir. Sportif başarıya uzanan yolda duygu durumlarının duygusal zekâ yardımı ile ani dalgalanmalardan korunması atletik zihinsel enerji olarak adlandırılmaktadır (Yıldız, Yarayan, Yılmaz ve Garry, 2020). Sportif başarı, uzun vadeli hedeflere ulaşabilmek için zorluklarla mücadele etmeyi gerektirir. Bu uzun vadeli hedeflere ulaşma sürecinde, dâhil olunan antrenman ve

müsabakalardaki yaşanan rekabet, yorgunluk gibi unsurların doğurduğu baskı, stres, kaygı gibi duygularla sürekli olarak başa çıkılması gerekmektedir. Bu durum, sporcunun gerek kendinin gerekse de başkalarının duygularını anlamasını ve düzenlemesini zorunlu kılar (Laborde, Dosseville ve Allen, 2016). Başarılı performans, daha yüksek olumlu duygular ve daha düşük olumsuz duygular ile ilişkilidir (Beedie, Terry ve Lane, 2000). Sportif başarıya giden yolda sporcular, fiziksel ve psikolojik sağlıklarını tehlikeye atabilecek birçok stresörle karşılaşır. Bu stresörler, spora özgü stresi (örneğin, antrenör-sporcu ilişkisi, performans talepleri, antrenman uyumu ve spor yaralanması) ve genel yaşam stresini (örneğin, kişiler arası ilişki, akademik talepler, romantik ilişki ve aile ilişkisi) içerir (Lu ve ark., 2012).

Fiziksel, fizyolojik özelliklerin geliştirilmesinin yanı sıra zihinsel süreçlerin tespiti ve karşılaşılan zorluklarla mücadele boksörlerin performansında artışa neden olacaktır. Bu nedenle araştırmamız boksörlerin atletik zihinsel enerji düzeylerini etkileyen değişkenleri ortaya çıkarmak ve çözüm önerileri sunmayı hedeflemektedir.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modellerinden olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 2013).

Araştırman Grubu

Çalışmanın evren ve örneklem grubunu 2022 yılında U22 Türkiye Şampiyonasına katılan 56 kadın ve 103 erkek olmak üzere toplam 159 elit boksör oluşturmaktadır.

Veri toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak sporcuların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen “cinsiyet, eğitim durumu, millilik durumu, spor yaşı ve mental hazırlık durumu” nu içeren kişisel bilgi formu ile birlikte; Lu ve ark. (2018) tarafından geliştirilen, Yıldız ve ark. (2020) tarafından geçerliliği, güvenilirliği yapılan atletik zihinsel enerji ölçeği kullanılmıştır.

Atletik Zihinsel Enerji Ölçeği: Sporcuların atletik zihinsel enerjilerine dair algılarını belirlemek amacıyla Lu ve ark. (2018) tarafından geliştirilmiş kendini değerlendirme aracıdır. 6 dereceli likert tipi ölçek 18 soru ve üçer soruluk 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar dinçlik, güven, motivasyon, yorulmama, konsantrasyon ve sakinlik olarak adlandırılmaktadır.

Dinçlik alt boyutu, “Müsabaka veya antrenmanda, hep enerji dolu hissederim.” örnek ifadesinin de anlaşılacağı gibi, sporcunun fiziksel enerjisine dair algısına yönelik sorularla ifade edilmektedir (1., 2., 15. maddeler); güven alt boyutu, “Gelecekteki tüm müsabakaları kazanabileceğimi hissederim.” örnek ifadesinden anlaşıldığı gibi sporcunun spor alanındaki kendine dair güven algısını ifade etmektedir (3., 9., 13. maddeler); motivasyon alt boyutu, “Spor yapmak için hırs/tutku doluyum.” örnek ifadesi gibi sporcunun spor yapma motivasyon düzeyini belirlemeye yönelik soruları barındırmaktadır (4., 8., 16. maddeler); yorulmama alt boyutu, “Antrenman ne kadar uzun sürerse sürsün yorgun hissetmem.” örnek ifadesiyle beraber sporcunun antrenman ve müsabakalar sırasındaki ve sonrasında yorgunluk hissine dair algılarını belirlemeyi amaçlamaktadır (7., 11., 12. maddeler); konsantrasyon alt boyutu, “Müsabaka sırasında dikkatimi dağıtacak hiçbir şey yoktur.” ifadesi örneğiyle sporcunun müsabaka ve antrenmanlardaki konsantrasyon düzeyini ölçmeyi hedeflemektedir (5., 6., 10. maddeler); sakinlik alt boyutu, “Rakiplerimle karşılaştığımda sakinimdir.” ifadesi gibi sporcunun müsabakalara ve rakiplerine

rağmen sakin kalabilme algısına yönelik soruları içermektedir (14., 17., 19. maddeler) (Lu ve ark. 2018). Ölçeğin tüm boyutlar ve toplam puanda oldukça yüksek seviyede güvenilir olduğu belirlendi (Tablo 2).

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, araştırmaya katılan boksörlerin atletik zihinsel enerji alt boyut ve toplam değerleri SPSS 26.0 for Windows paket programı ile incelendi. Tanımlayıcı istatistikler ve normallik analizleri basıklık çarpıklık değerlerine göre yapıldıktan sonra dağılımın değerlerinin ± 1.5 aralığında olduğu ve bu açıdan normal bir dağılıma sahip olduğu tespit edildi (Tablo 2). Tabachnick ve Fidell (2007) ile George ve Mallery (2010)'nin belirttiği sınırlar içerisinde (-1 ile +1; -1.5 ile +1.5; -2.0 ile +2.0) yer alması normal dağılım için kabul edilebilir bir durumdur. Dağılımın normal olması nedeniyle bağımsız değişkenin kategori sayısına bağlı olarak ikil gruplarda Independent Student T-Testi, çoklu gruplarda ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile TUKEY testi kullanıldı. Sonuçlar .05 anlamlılık düzeyinde yorumlandı.

BULGULAR

Tablo 1. Boksörlerin demografik ve sportif özellikleri

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	56	35.2
	Erkek	103	64.8
Eğitim durumu	Lise mezunu	60	37.7
	Üniversite öğrencisi	99	62.3
Millilik durumu	Evet	90	56.6
	Hayır	69	43.4
Spor yaşı	1-3 Yıl	33	20.8
	4-6 Yıl	73	45.9
	7 Yıl ve üzeri	53	33.3
Mental hazırlık	Her zaman	91	57.2
	Kısmen	27	17
	Hiçbir zaman	41	25.8
Toplam		159	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan boksörlerin %35.2'sinin kadın ve %64.8'inin erkek, %37.7'sinin lise mezunu ve %62.3'ünün üniversite öğrencisi, %56.6'sının milli sporcu, %20.8'inin 1-3 yıldır, %45.9'unun 4-6 yıldır ve %33.3'ünün 7 yıl ve üzeri süredir spor yaptığı, %57.2'sinin müsabaka öncesi her zaman mental hazırlık yaptığı ve %17'sinin kısmen mental hazırlık yaptığı görülmektedir.

Tablo 2. Elit boksörlerin atletik zihinsel enerji ölçeğine ait tanımlayıcı istatistik, normallik ve güvenilirlik analiz sonuçları

Boyut	n	X	sd	Skewness	Kurtosis	Cronbach's Alpha
Dinçlik	159	15.13	1.910	-1.423	1.351	.685
Güven	159	14.09	2.169	-.556	-.416	.723
Motivasyon	159	14.97	2.146	-1.060	1.342	.692
Yorulmama	159	12.50	3.594	-.692	-.429	.687
Konsantrasyon	159	13.57	2.900	-.793	.422	.766
Sakinlik	159	14.06	2.650	-.811	.694	.761
Toplam	159	84.35	9.439	-.320	-.427	.682

Tablo 2 incelendiğinde ölçek verilerinin normal bir dağılım gösterdikleri ve güvenilirlik değerlerinin tüm boyutlar ve toplam puanda oldukça yüksek seviyede olduğu görülmektedir.

Tablo 3. *Elit boksörlerin atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerlerinin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması*

Boyut	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	t	p
Dinçlik	Kadın	56	15.23	1.684	.455	.650
	Erkek	103	15.08	2.029		
Güven	Kadın	56	14.05	2.003	-.174	.862
	Erkek	103	14.11	2.263		
Motivasyon	Kadın	56	15.19	1.741	.960	.339
	Erkek	103	14.85	2.336		
Yorulmama	Kadın	56	12.21	3.681	-.762	.447
	Erkek	103	12.66	3.554		
Konsantrasyon	Kadın	56	13.71	2.591	.454	.650
	Erkek	103	13.49	3.064		
Sakinlik	Kadın	56	13.75	2.545	-1.120	.264
	Erkek	103	14.24	2.702		
Toplam	Kadın	56	84.16	8.925	-.194	.846
	Erkek	103	84.46	9.748		

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde, boksörlerin cinsiyetlerine göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldığında, ölçeğin alt boyutları ve toplam puanlarında gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 4. *Elit boksörlerin atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerlerinin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması*

Boyut	Eğitim Durumu	n	\bar{X}	ss	t	p
Dinçlik	Lise mezunu	60	15.08	2.133	-.282	.778
	Üniversite öğrencisi	99	15.17	1.773		
Güven	Lise mezunu	60	14.00	2.131	-.426	.671
	Üniversite öğrencisi	99	14.15	2.200		
Motivasyon	Lise mezunu	60	14.66	2.355	-1.414	.159
	Üniversite öğrencisi	99	15.16	1.998		
Yorulmama	Lise mezunu	60	12.80	3.653	.793	.429
	Üniversite öğrencisi	99	12.33	3.565		
Konsantrasyon	Lise mezunu	60	13.71	2.846	.487	.627
	Üniversite öğrencisi	99	13.48	2.942		
Sakinlik	Lise mezunu	60	14.20	2.468	.483	.630
	Üniversite öğrencisi	99	13.98	2.764		
Toplam	Lise mezunu	60	84.46	9.696	.112	.911
	Üniversite öğrencisi	99	84.29	9.329		

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde, boksörlerin eğitim durumlarına göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldığında, ölçeğin alt boyutları ve toplam puanlarında gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. *Elit boksörlerin atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerlerinin milli sporcu olma durumlarına göre karşılaştırılması*

Boyut	Millilik	n	\bar{X}	ss	t	p
Dinçlik	Evet	90	15.45	1.492	2.427	.016*
	Hayır	69	14.72	2.293		
Güven	Evet	90	14.32	2.054	1.519	.131
	Hayır	69	13.79	2.291		
Motivasyon	Evet	90	15.43	2.000	3.163	.002*
	Hayır	69	14.37	2.196		
Yorulmama	Evet	90	12.54	3.900	.140	.889

	Hayır	69	12.46	3.178		
Konsantrasyon	Evet	90	14.47	2.342	4.799	.000*
	Hayır	69	12.39	3.139		
Sakinlik	Evet	90	14.05	2.545	-.074	.941
	Hayır	69	14.08	2.800		
Toplam	Evet	90	86.28	9.301	3.020	.003*
	Hayır	69	81.84	9.079		

*p<.05

Tablo 5 incelendiğinde, boksörlerin milli sporcu olma durumlarına göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldığında, güven, yorulmama ve sakinlik boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklar olmadığı, dinçlik, motivasyon, konsantrasyon ve ölçek toplam puanlarında milli sporcular lehine anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Elit boksörlerin atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerlerinin spor yaşlarına göre karşılaştırılması

Boyut	Spor Yaşı	n	\bar{X}	ss	F	p	TUKEY
Dinçlik	1-3 Yıl (a)	33	14.27	2.540	4.473	.013*	a<b (.019) a<c (.020)
	4-6 Yıl (b)	73	15.34	1.952			
	7 Yıl ve üzeri (c)	53	15.39	1.115			
Güven	1-3 Yıl (a)	33	13.42	1.968	2.979	.054*	a<b (.049)
	4-6 Yıl (b)	73	14.49	2.236			
	7 Yıl ve üzeri (c)	53	13.96	2.111			
Motivasyon	1-3 Yıl (a)	33	14.03	2.351	11.738	.000*	a<c (.000) b<c (.001)
	4-6 Yıl (b)	73	14.64	2.213			
	7 Yıl ve üzeri (c)	53	16.01	1.407			
Yorulmama	1-3 Yıl (a)	33	12.27	2.918	4.250	.016*	c<b (.012)
	4-6 Yıl (b)	73	13.34	3.338			
	7 Yıl ve üzeri (c)	53	11.50	4.069			
Konsantrasyon	1-3 Yıl (a)	33	12.33	3.217	4.131	.018*	a<b (.046) a<c (.018)
	4-6 Yıl (b)	73	13.76	2.690			
	7 Yıl ve üzeri (c)	53	14.07	2.806			
Sakinlik	1-3 Yıl (a)	33	14.06	3.071	1.432	.242	-
	4-6 Yıl (b)	73	14.41	2.554			
	7 Yıl ve üzeri (c)	53	13.60	2.475			
Toplam	1-3 Yıl (a)	33	80.39	9.027	4.190	.017*	a<b (.012)
	4-6 Yıl (b)	73	86.00	9.049			
	7 Yıl ve üzeri (c)	53	84.56	9.664			

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde, boksörlerin spor yaşlarına göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldığında, sakinlik boyutunda gruplar arasında anlamlı fark olmadığı, dinçlik, güven, motivasyon, yorulmama, konsantrasyon ve ölçek toplam puanlarında gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Elit boksörlerin atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerlerinin müsabaka öncesi mental hazırlık yapma durumlarına göre karşılaştırılması

Boyut	Mental Hazırlık	n	\bar{X}	ss	F	p	TUKEY
Dinçlik	Evet	91	15.09	1.949	.329	.720	-
	Kısmen	27	15.40	2.004			
	Hayır	41	15.04	1.788			
Güven	Evet	91	14.19	2.023	2.869	.060	-
	Kısmen	27	13.22	2.423			

Motivasyon	Hayır	41	14.43	2.214	.675	.511	-
	Evet	91	14.93	1.970			
	Kısmen	27	14.66	2.922			
Yorulmama	Hayır	41	15.26	1.936	4.475	.013*	a<c (.011)
	Evet	91	11.83	3.652			
	Kısmen	27	12.85	3.121			
Konsantrasyon	Hayır	41	13.78	3.453	2.434	.091	-
	Evet	91	13.14	3.031			
	Kısmen	27	14.00	2.895			
Sakinlik	Hayır	41	14.24	2.467	3.850	.023*	b<c (.018)
	Evet	91	14.12	2.744			
	Kısmen	27	12.92	2.630			
Toplam	Hayır	41	14.70	2.238	3.125	.047*	a<c (.049)
	Evet	91	83.32	9.223			
	Kısmen	27	83.07	9.778			
	Hayır	41	87.48	9.211			

*p<.05

Tablo 7 incelendiğinde, boksörlerin müsabaka öncesi mental hazırlık yapma durumlarına göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldığında, dinçlik, güven, motivasyon ve konsantrasyon boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklar olmadığı, yorulmama, sakinlik ve ölçek toplam puanlarında gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Elit boksörlerde farklı değişkenlerin atletik zihinsel enerji düzeylerine etkisini incelemek amacı ile tasarlanan çalışma sonucunda sporcuların milli olma durumlarına göre dinçlik, motivasyon, konsantrasyon ve toplam puanda; spor yaşlarına göre dinçlik, güven, motivasyon, yorulmama, konsantrasyon, sakinlik ve toplam puanda; müsabaka öncesi mental hazırlık yapma durumlarına göre yorulmama, sakinlik ve toplam puanda anlamlı sonuçlar tespit edildi. Sporcuların cinsiyet ve eğitim durumlarına göre ise alt boyutların hiçbirinde herhangi bir anlam ortaya çıkmadı.

Araştırmada boksörlerin cinsiyetlerine göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldığında, ölçeğin alt boyutları ve toplam puanlarında gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görüldü (Tablo 3). İlhan (2020), tenisçilerin cinsiyet açısından atletik zihinsel enerji alt boyutlarında güven ve sakinlik alt boyutunda erkekler lehine fark olduğunu tespit etmiş diğer boyutlarda ise farklılaşma olmadığını tespit etmiştir. Son yıllarda uluslararası yarışmalarda özellikle kadın sporcularımızın birçok spor branşında ülkemize madalyalar kazandırması, cinsiyet eşitsizliğine sebep olduğu düşünülen uygulamalara karşı hukuk reformlarının gerçekleştirilmesi, sportif bütçelerde kadın sporcular lehine iyileştirmelere gidilmesi gibi özelliklerin atletik zihinsel enerji düzeyinde erkek-kadın sporcuların benzer değerler taşımasına katkı sunduğu düşünülmektedir.

Yine araştırma sonucunda boksörlerin eğitim durumlarına göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldı, ölçeğin alt boyutları ve toplam puanlarında gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edildi (Tablo 4). Sporcuların performansı birçok psikolojik ve zihinsel özellikten etkilenmektedir. Spor ve eğitim ilişkisi sürekli tartışma konusu olmuştur. Yıllar boyunca, okul çağındaki üst düzey sporcuların akademik başarılarla olumsuz bir şekilde bağlantılı olabileceği varsayılmıştır (Umbach, Palmer, Kuh ve Hannah, 2006). Sportif açıdan yetenek yılları olarak değerlendirilen (çoğu sporda 12-18 yaş), gençlik yılları uzman performansına ulaşmak için sporda en fazla ilerleme kaydedilmesi gereken dönemdir, ancak bu yıllar aynı zamanda okulda büyük bir baskı dönemine rast gelmektedir. (Brettschneider, 1999). Sonuç olarak, özellikle yetenekli sporcular, her iki alanın taleplerinden kaynaklanan stresle tekrar tekrar karşı karşıya kalırlar. Atletik zihinsel enerji açısından eğitim düzeyinde boksörler arasında fark olmaması doğal bir durum olarak nitelendirilebilir, yukarıda belirtilen çalışmalarında belirttiği gibi sporcular eğitim ve spor arasında sıkışıp kalmaktadır. Hollanda'da

özel imkanlar sunulan (okul takviminde esneklik, muafiyetler, ödevlerin ertelenmesi, sportif oyunlardan kaynaklanan gecikmelerin üstesinden gelmek için özel malzemeler, periyodik sınavların gecikmesi veya uyarlanması, bir mentorun denetimi ve/veya sınav yönetmeliklerin değişimini kapsayan) okullarda sporcular için mümkün olan en üst düzeyde akademik bir derece kazanma amaçlanmış ve neticede sporcular, sedanter öğrencilere yakın diploma notları ile mezun olmuşlardır (Stichting ve Sardes, 2001). Sporcuların akademik başarısı için önemli olan: eğitim düzeyi ya da eğitimin niteliğinden ziyade sporda ve eğitimde başarılı olacakları bir sistemin birlikte sunulmasıdır.

Yapılan bu araştırma boksörlerin milli sporcu olma durumlarına göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldığında, güven, yorulmama ve sakinlik boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklar olmadığı, dinçlik, motivasyon, konsantrasyon ve ölçek toplam puanlarında milli sporcular lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlendi (Tablo 5). Başarı bir tesadüf değildir. Başarı, önceden hazırlanmış bir programa bağlı yoğun çalışma ile elde edilebilir. Başarılı olmak ise, beceri (teknik), çeşitli yöntemler (taktik), kondisyon ve en önemlisi, psikolojik etkenlerin bir araya gelmesi ile elde edilir (Tavacıoğlu, 1999). Fiziksel kapasitenin en üst seviyede olması, mükemmel bir spor performansı için yeterli değildir. Psikolojik kapasite mükemmel bir performans için oldukça önemlidir. Günümüzde yapılan modern araştırmalar ise önemli bir noktaya dikkat çekerek, motorik özelliklerle birlikte mental faktörlerin de ne kadar önemli olduğunu bize göstermektedir (Efe, Öztürk, Koparan ve Şenışık, 2008). Araştırmamızda milli sporcuların atletik zihinsel enerji düzeyinde; dinçlik, konsantrasyon, motivasyon ve toplam puan ortalamalarının milli olmayan sporculara göre yüksek olması milli sporcuların diğer faktörlere ek olarak psikolojik ve zihinsel süreçleri daha başarılı bir şekilde yönettiklerini ve bu durumun başarılarını olumlu yönde önemli ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Çalışmamızda boksörlerin spor yaşlarına göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldığında, sakinlik boyutunda gruplar arasında anlamlı fark olmadığı, dinçlik, güven, motivasyon, yorulmama, konsantrasyon ve ölçek toplam puanlarında gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görüldü.

Sporcuların spor yaşı büyüdükçe deneyim ve tecrübe oranları doğru orantılı artmakta bu da başarıya ulaşmak için lazım olan bütün bireysel beceri ve psikolojik süreçlerin daha etkili sürdürülmesini sağlamaktadır. Tecrübe ve deneyimin kazanılması ile bireyin bireysel yeterliliğine dair doğal ve doğru kanıtların oluşması sağlanmakta ve sportif tecrübesi yüksek olan sporcuların başarı durumları diğer sporcu gruplarına oranla pozitif yönde değişim göstermektedir (Bandura, 1999, Eroğlu, 2018).

Araştırmada boksörlerin müsabaka öncesi mental hazırlık yapma durumlarına göre atletik zihinsel enerji ölçeğine ait değerleri karşılaştırıldığında, dinçlik, güven, motivasyon ve konsantrasyon boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklar olmadığı, yorulmama, sakinlik ve ölçek toplam puanlarında gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşıldı.

Psikolojik açıdan yetersiz bir hazırlık dönemi geçiren sporcular fiziksel ve teknik açıdan iyi bir hazırlık dönemi geçirseler bile performans düşüklüğü yaşayabilmekte ve bu durum beraberinde başarısız sonuçları doğurabilmektedir (Konter, 2006). Sporcuların gerçek performanslarını sergilemesini engelleyen faktörler zihinsel ve duygusal özelliklerine bağlanabilmektedir. Bu nedenle sporcuların müsabaka öncesi zihinsel ve psikolojik açıdan hazır oluş düzeyleri performanslarını etkilemektedir (Kağan, 2006).

Sonuç olarak cinsiyet ve eğitim değişkenleri boksörlerin atletik zihinsel enerjilerini etkilemedikleri; milli olma durumları, spor yaşları ve müsabaka öncesi mental hazırlık yapma durumlarının boksörlerin atletik zihinsel enerji düzeylerini olumlu yönde etkilediği ortaya koyulmuştur.

Atletik zihinsel enerji kavramı, sportif performans ve başarı için önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Lu ve ark., 2018; Cook ve Davis, 2006). Bunun için kavramın spor literatüründe

daha fazla yer alması ve anlaşılmasına katkı sağlayacak farklı spor branşlarında da çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ağgön, E., Ağırbaş, Ö., Alp, H. H., Uçan, İ., Gürsoy, R., & Hackney, A. C. (2020). Effect of dynamic and static strength training on hormonal activity in elite boxers. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 12(3),
- Akandere, M., Aktaş, S., & Er, Y. (2018). Zihinsel antrenman ve spor. *Türkiye Barolar Birliği*, 60-74.
- Attwood, B. (2006). Contesting frontiers: History, memory and narrative in a national museum. *reCollections: Journal of the National Museum of Australia*, 1(2), 103-114.
- Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3(3), 193-209.
- Batmaz, S., & Kılınçoğlu, Ş. (2017). *Ortaöğretim spor lisesi bireysel sporlar boks ders kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Beedie, C. J., Terry, P. C., & Lane, A. M. (2000). The Profile of Mood States and athletic performance: two meta-analyses. *Journal of Applied Sport Psychology*, 12(1):49-68
- Brettschneider, W.D. (1999). Risk and opportunities: Adolescents in top-level sport growing up with the pressures of school and training. *European Physical Education review*, 5, 121-133
- Cook, D. B., & Davis, J. M. (2006). Mental energy: Defining the science. *Nutrition Reviews*, 64(7), 1. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/212328562?accountid=142289>
- Çavdar, E., & Kaya, M. (2021). Zihinsel Canlandırmanın Sirkadiyen Ritme Göre Dart Atış Performansına Etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 49-59.
- Efe, M., Öztürk, F., Koparan, Ş., & Şenışık, Y. (2008). 14-16 yaş grubu erkeklerde voleybol çalışmalarının sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık üzerine etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 69-77.
- Eroğlu, Ş. (2018). *Elit güreşçiler ile farklı branşlardaki sporcuların başarı motivasyonunun incelenmesi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference* (10. Baskı). GEN, Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Guidetti, L., Musulin, A., & Baldari, C. (2002). Physiological factors in middleweight boxing performance. *The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 42(3), 309-314.
- Ilhan, A. (2020). The relationship between athletic mental energy and eating behaviors in tennis players. *Progress In Nutrition*, 22(4).
- Kağan, S. (2006). *Bilişsel davranışçı terapiye dayalı mükemmeliyetçilik eğitiminin sporcuların mükemmeliyetçilik, başarı güdüsü ve başarısızlık korkusuna etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kahraman, H. (2019). *Türk milli takımında yer alan boksörlerin boks sporuna başlama nedenleri ve beklentilerinin belirlenmesi*. (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Karaağaç, S., & Şahan, H. (2021). Bireysel ve takım sporcularında optimal performans duygu durumu ve zihinsel antrenman ilişkisinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Spor ve Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 1(1), 26-39.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ve temel ilkeler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Konter, E. (2003). *Spor psikolojisi uygulamalarında yanlışlar ve gerçekler*. Dokuz Eylül Yayınları, s. 7, 31, 32, 37, Ankara,
- Konter, E. (2006). *Spor psikolojisi el kitabı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Laborde, S., Dosseville, F. ve Allen, M. S. (2016). Emotional intelligence in sport and exercise: A systematic review. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*. 26(8), 862-874.
- Lu, F. J., Gill, D. L., Yang, C., Lee, P. F., Chiu, Y. H., Hsu, Y. W., & Kuan, G. (2018). Measuring athletic mental energy (AME): Instrument development and validation. *Frontiers In Psychology*, 9, 2363.
- Loehr, J. E. (2005). *The sport psychology handbook*. S. Murhpy (Ed.), *Leadership: full engagement for success* (157-158). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Lykken, D. T. (2005). Mental energy. *Intelligence*, 33(4), 331-335.

- Mert, M. S. (2010). *Bir güç santralinin ekserjik ve termoekonomik analizi*. (PhD thesis, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Morpa Spor Ansiklopedisi. (2005). İstanbul: *Morpa Kültür Yayınları*. Cilt.1 Sayfa 194-201
- Nideffer, R. (1985). *Athletes' guide to mental training*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Pala, R. (2011). *Boks milli takımının Avrupa şampiyonasına hazırlık kampları süresince bazı fiziksel ve oksidatif stres parametrelerinin incelenmesi*. (Doktora tezi), Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Sarı, E. (2016). *Muhammed Ali*. Antalya,:*Nokta E-BookPublishing*, s. 11-14
- Stichting LOOT & Sardes (2001). *Met LOOT naar de top. De praktijk en de toekomst van onderwijs en topsport* [Reaching top-level with LOOT. Education and elite sport in practice and in the future]. Alkmaar: Bureau Extern
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Tavacıoğlu, L. (1999). *Spor psikolojisi: bilişsel değerlendirmeler*. Bağırhan Yayınevi: Ankara, 33-57.
- Turan, M., & Paktaş, Y. (2021). Spor dalları il temsilcilerinin spor tükenmişlik durumları ile bireysel performanslarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(2).
- Umbach, P. D., Palmer, M. M., Kuh, G. D., & Hannah, S. J. (2006). Intercollegiate athlete and effective educational practices: winning combination or losing effort?. *Research in Higher Education*, 47, 709–733.
- Yarayan, Y. E., & İlhan, E. L. (2018). Sporda zihinsel antrenman envanteri'nin (SZAE) uyarlama çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(4), 205-218.
- Yıldız, A. B., Yarayan, Y. E., Yılmaz, B., & Garry, K. (2020). Atletik zihinsel enerji ölçeğinin türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(3), 108-119.
- Yurtsever, F. (1999). *Boks teknik-taktik eğitiminin esasları*. Ankara: GSGM Boks Federasyonu Yayınları.
- Zorba, E., Ziyagil, A., & Erdemi İ. (1999). Türk ve rus boks milli takımlarına bazı fizyolojik kapasite ve antropometrik yapılarının karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 7-25.

Investigation the Levels of Moral Distancing of Wrestling Athletes in Terms of Some Demographic Changes (Sample of U20 Athletes)

“Güreş Sporcularının Ahlaki Uzaklaşma Düzeylerinin Bazı Demografik Değişiklikler Açısından İncelenmesi (20 Yaş Altı Sporcu Örneği)”

Onur ÖZTÜRK¹ & Yusuf KURT² & Mehmet İLKİM³ & Ümit Hadi ÖZCAN⁴

RESEARCH ARTICLE

History

Received: 20 April 2022

Accepted: 27 April 2022

Published: 29 April 2022

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliasr.22>

Authors Communications

1- İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Malatya, TÜRKİYE

onur_ozturk_44@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7630-6861>

2- (Corresponding Author) İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Malatya, TÜRKİYE

yusufkurt0046@gmail.com

<https://orcid.org/000-0002-6066-6109>

3- İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Malatya, TÜRKİYE

mehmet.ilkim@inonu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-0033-8899>

4- İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Kahramanmaraş, TÜRKİYE

umithadiozcan@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3361-4773>

Acknowledgement

All authors contributed to the conception and design of the study.

Funding

This study received no specific financial support.

Competing Interests

The authors declare that they have no conflict of interests.

Transparency

The authors confirm that the manuscript is an honest, accurate, and transparent account of the study was reported; that no vital features of the study have been omitted; and that any discrepancies from the study as planned have been explained.

Ethical

This study follows all ethical practices during writing.

Citation

Öztürk, O., Kurt, Y., İlkim, M., & Özcan, Ü. H. (2022). Investigation the Levels of Moral Distancing of Wrestling Athletes in Terms of Some Demographic Changes (Sample of U20 Athletes), *Anatolia Sport Research*, 3(1):14-21.

ABSTRACT

Aim: This study, it is aimed to examine the moral distancing levels of wrestling athletes in terms of some demographic variables.

Material and Method: The sample of the study consisted of 190 athletes in the U20 category, including 130 men and 60 women. The research is a quantitative study and was carried out in the descriptive screening model. The SPSS 22 package program was used for statistical analysis of the data in the research. In the study, the distribution of normality of the collected data was examined and the normal distribution of the data was determined. In this respect, statistical analysis was performed using the t-Test and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) tests to determine the differentiation between the variables

Results: Statistically significant differences could not be found when the wrestling athletes' levels of alienation from morality were examined in terms of some demographic variables in this study (p>.05).

Conclusions: As a result of the research, it was determined that wrestling athletes' alienation from morality was at a low level when examined by looking at the total score of the "depravity scale".

Keywords: Moral Distancing, U20 (Under 20 Years Old), Wrestling.

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada güreş sporcularının ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır

Materyal ve Metod: Araştırmanın örneklemini U20 kategorisinde güreş branşlarındaki 130'u erkek 60'ı kadın olmak üzere toplamda 190 sporcudan oluşmaktadır. Araştırmada, nicel araştırma yöntem tercih edilmiş olup desen olarak ise betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada toplanılan verilerin ilk olarak normallik dağılımı incelenmiş ve verilerin normal dağılımı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda değişkenler arasındaki farklılaşmayı belirlemede t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testleri kullanılarak istatistiksel analiz yapılmıştır.

Bulgular: Güreşçilerin ahlaka yabancılaşma düzeyleri bazı demografik değişkenler açısından incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunamamıştır (p>.05).

Sonuç: Araştırma sonuç olarak, güreş sporcularının ahlaktan uzaklaşma düzeyleri "ahlaktan uzaklaşma ölçeği" toplam puanına bakılarak incelendiğinde düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaktan Uzaklaşma, Güreş, U20 (20 Yaş Altı)

INTRODUCTION

Sports are important for public health. The concept of morality in sports, as it is important in terms of health, has an important place in sports. The fact that sports are performed among various age groups and masses brings with it the importance of the moral dimension of sports.

Morality as a word is of Arabic origin. When examined in terms of meaning, it is described as temperament and character . A virtuous and moral individual should have all the positive characteristics and basically include these operational behaviors (Hançerlioğlu, 2010). There are those who accept the existence of a universal criterion for man's ability to distinguish between good and evil within the framework of his conscience, or there are opinions that think that this is not the case. From the past to the present, all these debates seem to focus on whether there is a universal morality (Dedeoğlu, 2014).

The fact that sport has a universal structure brings along social norms and rules (Yapan, 1992). In terms of universality in sports, common norms and moral rules should be included, and athletes should act according to the moral norms of sports within the framework of sports ethics (Turan, 2020). When we look at sports branches, each sports branch contains rules within itself (Erdemli, 2006). In this sense, besides being considered as a set of specific uses and principles, the sport requires compliance as a whole, both in terms of competition and in terms of universal moral rules (Boxill, 2003).

It is seen that many athletes continue their sports life, starting at an early age and including their adolescence period. During this period, individuals are in a period of emotional, physical, psychological, and social development and reincarnation (Derman, 2008). Individuals between the ages of 10 and 19 are accepted by the World Health Organization as being in the 'adolescence period'. (WHO, 2003). In the adolescence classification made by UNICEF, individuals between the ages of 15 and 19 are in the late adolescence period (UNICEF, 2011).

The profiles of the athletes in different sports branches and the way they perceive the sports environment they have to differ from each other (Arıburun and Aşçı, 2005). The fact that the athletes earn excessively and expect too much from themselves causes the emergence of various disturbing and disturbing behaviors in the athletes (Tanriverdi, 2012). In addition to aiming to provide individuals with features such as friendship, fraternity and fair-play within the basic structure of sports, in some cases the opposite can be experienced. In terms of the concept of moving away from morality in sports, acting with the logic that everything will be done to win brings along many negative situations (Eroğlu, Ünveren, Ayna and Müftüoğlu, 2020).

Today, it is seen that many institutions and organizations make serious profits through sports with different income items such as sports, TV broadcasting revenues, production and sales of sports equipment, and sports tourism. For all these reasons, the sport has become a professional occupation by leaving an amateur activity besides having a good time and staying healthy. (Tanriverdi, 2012). As a result, it is seen that it has become an effective and wide social institution in the universal dimension (Aydın, Demir and Yetim, 2003).

There can be many situations that trigger the athlete's departure from morality in the sportive sense, especially due to the character and personality differences that are unique to her/him (Türksoy, Güvendi and Toros, 2019). The role of the training received from the trainer and the family of the athlete in displaying ethical behavior in sports is great. Education has a critical importance in the training of good athletes and coaches in terms of sports ethics (Yıldıran, 2005). Especially the fact that the training periods of the athletes generally coincide with the late adolescence period is thought to have even more critical importance in the moral behavior of the athletes.

It is seen that moral collapse, which is increasing in the developing and globalizing world, also spreads to the field of sports (Yapan, 1992). Considering that the moral dimension of sports is ignored

by various circles, in this study, it is important to examine the immorality in sports of wrestlers in a certain age group and in a critical period in terms of development, in order to shed light on the immorality of the athletes in the critical period.

MATERIAL AND METHOD

Research Model

In this study; A descriptive survey model, one of the quantitative research designs, was used in order to examine the morality of the athletes in terms of various variables.

Participant

The sample of the research consists of a total of 190 wrestling athletes under the age of 20, 130 boys and 60 girls, under the age of 20, who play sports in various clubs in Turkey and actively participate in competitions.

Data Collection Tool

In order to collect data in the research, the “Avoidance Scale in Sports” developed by Boardley and Kavussanu (2008) and adapted into Turkish by Gürpınar (2015) was used. Depending on the principle of voluntary participation, the data were sent to the participants online through club trainers and individually, and usable feedback was obtained from 198 participants. The data belonging to 190 of the participants who were returned were deemed worthy to be included in the study.

Analysis of Data

In the analysis of the data, firstly, the normality distribution (skewness-Kurtosis values) was examined. When it was determined that the data were normally distributed, the Independent T-Test was used for independent groups and one-way analysis of variance (ANOVA) was used. As a result of the analyzes made, the significance level was checked ($p < .05$).

RESULTS

Tablo 1. Participant information included in the research sample

According to Demographic Variables		f	%
Gender	Male	130	68.4
	Female	60	31.6
Year	12-13	24	12.6
	14-15	43	22.6
	16-17	74	38.9
	18-19	49	25.8
Size	Altı-150 Cm	22	11.6
	151-165 Cm	58	30.5
	166 - 170 Cm	46	24.2
	171- 180 Cm	53	27.9
	180 Cm - Üzeri	11	5.8
Weight	Below-55kg	70	36.8
	56-60 kg	21	11.1
	61-70 kg	44	23.2
	71-80 kg	32	16.8
	81-Above	23	12.1
Education Status	Continuing Education	135	60
	Graduate	90	40
City	Sakarya	18	9.5
	Şanlıurfa	14	7.4
	Diyarbakır	15	7.9
	Kahramanmaraş	19	10

	Konya	15	7.9
	Düzce	16	8.4
	Rize	8	4.2
	Samsun	18	9.5
	Yalova	5	2.6
	Adana	9	4.7
	Tokat	20	10.5
	Elazığ	14	7.4
	Gaziantep	10	5.3
	Hakkâri	9	4.7
Frequency of Exercising	Twice a day every day	10	5.3
	6 days a week	70	36.8
	4 or 5 days a week	59	31.1
	2 or 3 days a week	38	20
	Once a day	13	6.8
Total		190	100

Tablo 2. The t-Test results of the athletes' moral distancing scores in sports according to the gender variable

Gender	n	\bar{X}	Ss	t	p
Male	130	23.13	8.48	-.168	.866
Female	60	23.35	8.02		

When Table 2 is examined, no significant difference could be found in the sportsman's divergence from morality in sports according to the gender variable ($p>.05$).

Tablo 3. Anova test results of athletes' divergence from morality in sports according to year variable

Year	n	\bar{X}	Ss	f	p
12-13	24	20.62	10.11	2.468	.064
14-15	43	25.30	7.79		
16-17	74	23.85	7.81		
18-19	49	21.63	8.19		
Total	190	23.20	8.32		

When Table 3 is examined, no significant difference could be found in the sportsman's divergence from morality in sports according to the gender variable ($p>.05$).

Tablo 4. Anova test results according to the height variable of the athletes' alienation from morality in sports scores

Height	n	\bar{X}	Ss	f	p
Below-150 Cm	22	24.13	8.00	.939	.442
151-165 Cm	58	23.10	8.85		
166 - 170 Cm	46	21.86	8.14		
171- 180 Cm	53	23.28	8.19		
180 Cm - Above	11	27.00	7.33		
Total	190	23.20	8.32		

When Table 4 is examined, no significant difference could be found in the sportsman's divergence from morality scores according to the height variable ($p>.05$).

Table 5. Anova test results according to the body weight variable of the athletes' depravity scores in sport

Height	n	\bar{X}	Ss	f	p
Below-150 Cm	70	24.74	8.32	1.905	.111
151-165 Cm	21	20.95	7.35		
166 - 170 Cm	44	21.84	8.56		
171- 180 Cm	32	21.71	8.27		
180 Cm - Above	23	25.21	8.08		
Total	190	23.20	8.32		

When Table 5 is examined, no significant difference could be found in the sportsman's divergence from morality scores in terms of height variable ($p>.05$).

Table 6. T-Test results of athletes' divergence from morality in sports according to educational status variable

Education Status	n	\bar{X}	Ss	t	p
Continuing Education	167	23.31	8.33	.494	.620
Graduate	23	22.39	8.38		

When Table 6 is examined, no significant difference could be found in the scores of the athletes' divergence from morality in sports according to the variable of educational status ($p>.05$).

Table 7. Anova test results according to the variable of sportsman's alienation from morality in sports, depending on which side they do sports.

City	n	\bar{X}	Ss	f	p		
Sakarya	18	21.77	9.59	1.275	.232		
Şanlıurfa	14	25.14	5.88				
Diyarbakır	15	24.00	9.27				
Kahramanmaraş	19	27.31	7.62				
Konya	15	20.86	7.28				
Düzce	16	20.12	7.15				
Rize	8	24.25	8.01				
Samsun	18	22.11	9.47				
Yalova	5	19.20	8.92				
Adana	9	23.11	9.54				
Tokat	20	23.25	7.81				
Elazığ	14	23.21	8.96				
Gaziantep	10	28.40	7.87				
Hakkâri	9	20.00	7.05				
Total	190	23.20	8.32				

When Table 7 is examined, no significant difference could be found in the sportsman's divergence from morality scores in terms of the variable of which sports they do sports ($p>0.05$).

Tablo 8. Anova test results according to the variable of frequency of doing sports, of the sportsmen's disobedience scores in sports

Frequency of Exercising	n	\bar{X}	Ss	f	p
2 a day every day	10	24.90	10.21	1.213	.307
6 days a week	70	24.15	8.09		
4 or 5 days a week	59	21.50	8.21		
2 or 3 days a week	38	24.18	8.52		
Once a day	13	21.53	7.57		
Total	190	23.20	8.32		

When Table 8 is examined, no significant difference was found in terms of how often the athletes do sports in sports ($p>0.05$).

DISCUSSION AND CONCLUSION

As a result, a statistically significant relationship could not be found when the wrestling athletes' levels of abstinence from moralizing were examined in terms of some demographic variables in this study. Durmaz, Şener, and İmamoğlu, (2019) in their study on sports faculty students' tendency to move away from morality, it was found that sports faculty students had a low tendency to move away from morality. This result is similar to our current study. This result shows us that individuals who play sports from a young age can adapt to the moral rules of sports in line with various observations, experiences and education.

Eroglu et al. (2020). In the study they carried out on the Levels of Mental Resilience in Sports and Divergence in Sports of Students at the Faculty of Sports Sciences, it was determined that the scores of the participants in the sports morality scale differed significantly in favor of male participants according to the gender variable.

Durmaz et al. (2019) In their study on the Distancing Tendencies of Sports Faculty Students, no statistically significant difference was found between the student-athletes' moral distancing scores according to gender. Turan, (2020) As a result of their study on Secondary School Students Participating in School Sports on the State of Divergence in Sports, a significant difference was found in favor of girls in terms of gender. In addition, in terms of the school type variable, the average scores of the students studying at vocational high schools were found to be significantly higher than the average scores of students studying at Anatolian and imam hatip high schools. This result differs from our current study. Bunun sebebi olarak mevcut çalışmada yer alan örneklem grubunun aktif sporculardan oluşmasından dolayı spora yönelik ahlaki bilinçlerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Turan, (2021) Late Adolescence: In their study on Moral Distancing, it was determined that there was no significant difference between the ages in the total scores of moral distancing. Similar results are found in our study. Therefore, the result determined is similar to our study.

Turan, (2021). Late Adolescence: As a result of their study on Moral Distancing, it was determined that the moral distancing scores of men were significantly higher than the scores of women in late adolescence; Paciello, Fida, Tramontano, Lupinetti, and Caprara, (2008). As a result of their studies, it was determined that there was an increase in moral distancing from the age of 14 to 16, but there was a serious decrease in moral distancing from the age of 16 to 20. These results show that moral distancing behaviors are exhibited at a lower level in late adolescence. Turan, (2021). In the present study, although there was a value close to a significant difference between age groups ($p=.064$), no significant difference could be found between age groups.

Şeker, (2020) In a study conducted at Harran University on the social skills, aggression and sports ethics levels of university students who do and do not do sports, a significant difference was found between the levels of alienation from morality between those who do sports and those who do not. According to this result, it has been determined that those who do sports have higher levels of alienation from morality. When we look at the same study, it was concluded that the students studying at the physical education and sports school have higher levels of alienation from morality than the students studying at other faculties.

As a result of the research, it was determined that the tendency of the participants to move away from morality was at a low level.

Suggestions

- ✓ In sports, the concept of morality should be taught to athletes from a young age and it should be ensured that the spirit of friendship and brotherhood in sports can act in a way that is approachable within the framework of respect to the opponent and fair-play.
- ✓ Especially professional and experienced athletes should display moral attitudes that will set an example for the athletes who come after them, both in and out of the field.

REFERENCES

- Arıburun, B., & Aşçı, H. (2005). Amerikan futbolu oyuncularında hedef yönelimi ve algılanan güdüsel iklim. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 111-114.
- Aydın A. D., Demir H., & Yetim A. (2003). *Türk Spor Politikalarında Öngörülen Hedeflerin Gerçekleşme Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma (GSGM Örneği)*, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara, 2003; s. 254 vd.
- Boardley, I. D., & Kavussanu, M. (2008). The moral disengagement in sport scale–short. *Journal of sports sciences*, 26(14), 1507-1517.
- Boxill, J. (2003). The Ethics of Competition, Sport Ethics: An Anthology, *Jan Boxill (Ed.)*, Blackwell Publishing, Massachusetts, 108.
- Dedeoğlu, M. (2014). Evrensel Ahlak Yasası Karşısında Tesir ve Yayılma İmkânı Bakımından Aristokratik Bir Ahlak Mümkün müdür?. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 1-12.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim, *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63, 19-21.
- Durmaz, M., Şener, O. A., & İmamoğlu, O. (2019). *Spor Fakültesi Öğrencilerinde Ahlaktan Uzaklaşma Eğilimleri*. Onur Kurulu, 638. 2. Uluslararası Herkes İçin Spor ve Wellness Kongresi.
- Erdemli, A. (2006). *Temel sorunlarıyla spor felsefesi*. E Yay.: İstanbul.
- Eroğlu, O., Ünveren, A., Ayna, Ç., & Müftüoğlu, N. E. (2020). Spor Bilimleri Fakültesindeki Öğrencilerin Sporda Zihinsel Dayanıklılık ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 100-110.
- Gürpınar, B. (2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formunun Türk kültürüne uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 57-64. DOI: 10.1501/Sporm_0000000269.
- Hançerlioğlu, O. (2010). *Felsefe sözlüğü*. 18. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Paciello, M., Fida, R., Tramontano, C., Lupinetti, C. & Caprara, G. V. (2008). Stability and change of moral disengagement and its impact on aggression and violence in late adolescence. *Child Development*, 79(5), 1288-1309.
- Şeker, İ. (2020). *Harran üniversitesinde spor yapan ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri, saldırganlık ve spor ahlaki düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlaki ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies. Publication of Association Esprit, Société et Rencontre Strasbourg/France*, 5(8), 1071-1093.
- Turan, S. (2020). Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin sporda ahlaktan uzaklaşma durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 8-19.

- Turan, S. (2021). Geç ergenlik d6nemi: Ahlaki uzaklaşma. *Sportive* ,4(2) ,1-11.
- Türksoy I. A., Güvendi, B., & Toros, T. (2019). Amat6r lig futbolcularında sporda ahlaktan uzaklaşma, g6d6sel iklim ve karar verme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(1), 54-62.
- UNICEF, (2011). Adolescence an Age of Opportunity. The State of the World’s Children 2011. Retrieved from [https://www.unicef.org/sowc2011/pdfs/SOWC-2011MainReport EN 02092011.pdf](https://www.unicef.org/sowc2011/pdfs/SOWC-2011MainReport_EN_02092011.pdf).
- WHO, (2003). Promoting The Health of Young People in Custody. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/107532/e81703.pdf>.
- Yapan, H. T. (1992). *Spor ahlakı -beden eğitimi dersinde ahlaki eğitim*. (Y6ksek Lisans Tezi). Marmara 6niversitesi, Sağlık Bilimleri Enstit6s6.
- Yıldıran, İ. (2005). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rol6. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*. X(1): 3-16.

Spor Bilimleri Alanındaki Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetiminin Lisansüstü Öğrencilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi “Investigation of Quality Management in Postgraduate Education in The Field of Sports Sciences According to Perceptions of Postgraduate Students”

Selman AKSARI¹ & Yunus Emre KARAKAYA²

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Tarihçe

Yayın Geliş Tarihi: 27 Ocak 2021

Kabul Tarihi: 15 Mart 2021

Online Yayın Tarihi: 29 Nisan 2022

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliars.23>

Yazarlarla İletişim

1- (sorumlu Yazar) Emniyet Genel Müdürlüğü, Darendede İlçe Emniyet Müdürlüğü, Malatya, TÜRKİYE

selman.aksari@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1337-3538>

2- Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ, TÜRKİYE

emrekarakaya@firat.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-9858-2103>

Yazar Katkıları

Tüm yazarlar çalışmanın konseptine ve tasarımına katkıda bulundu.

Finansman

Bu çalışma herhangi bir kurum/kuruluştan maddi destek almadı.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ediyorlar.

Şeffaflık

Yazarlar, çalışmada hiçbir hayati özelliğin ihmal edilmediğini, dürüst, doğru ve şeffaf bir anlatım ile raporlaştırıldığını ve herhangi bir tutarsızlık olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik

Bu çalışmada bilimsel etik kriterlerine uyulmuştur.

Bilgi

Bu araştırma, Doç. Dr. Yunus Emre KARAKAYA danışmanlığındaki Selman AKSARI'nın yürüttüğü yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Ayrıca bu araştırma, Fırat Üniversitesi BAP (BSY. 18.02) tarafından desteklenmiştir.

Referans Gösterimi

Aksarı, S., & Karakaya, Y. E. (2022). Spor Bilimleri Alanındaki Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetiminin Lisansüstü Öğrencilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi, *Anatolia Sport Research*, 3(1):22-32.

Copyright © 2022 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dallarında eğitim gören lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitimdeki toplam kaliteye yönelik görüşlerini incelemek amacıyla tasarlanmıştır.

Materyal ve Metod: Araştırma grubunun görüşlerini ortaya koymak amacıyla “Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetimi Anketi” kullanılmıştır. Bu anket formu 6 tema üzerine odaklanmış olup temalar şu şekildedir: “Yönetim ve İdari Personel Kalitesi (8 madde)”, “Lisansüstü Eğitim Kalitesi (9 madde)”, “Akademik Personel ve Danışmanlık Kalitesi (8 madde)”, “Lisansüstü Öğrenci Kalitesi (5 madde)”, “Fiziksel Koşulların Kalitesi (9 madde)” ve “Genel Değerlendirme (4 madde)” dir. Ayrıca, bu 6 tema kapsamında araştırma grubunun memnuniyet düzeylerini ortaya koymak için 5 madde yer almıştır. Anket formundan elde edilen verilerin analizlerinde lisanslı SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Araştırma grubunun, demografik değişkenleri ve lisansüstü eğitimdeki memnuniyet düzeylerine yönelik dağılımı ortaya koymak amacıyla frekans ve yüzdelik hesaplamalar yapılmıştır. Ayrıca anket formundaki maddeler standart sapma ve ortalamalarına göre madde madde analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırma grubu yönetim ve idari personel kalitesine yönelik maddelerden en yüksek düzeyde “Enstitüden istediğim belgeleri (öğrenci belgesi, kimlik vb.) zamanında alabilmekteyim” maddesine olumlu yönde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. En düşük ortalamanın ise “Enstitü yönetimi, öğrencilerin dilek, öneri ve şikâyetleri konusunda duyarlıdır” maddesine kararsız bir yönde görüş bildirdikleri görülmüştür. Genelde diğer maddelere de olumlu yönde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Araştırma grubunun 48 (% 21.1)’i “Çok Memnun” ve 100 (% 43.9)’ünün ise “Memnun” oldukları görülmüştür.

Sonuç: Spor bilimleri alanında etkin bir lisansüstü eğitimi için bazı eksikliklerin olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü öğrenciler bazı problemleri ne kadar olumsuz olarak belirtmese de karar vericilere çok büyük sorumluluklar düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kalite, Lisansüstü Eğitim, Spor Bilimleri, Toplam Kalite, Yönetim

ABSTRACT

Aim: In this study, the perceptions of postgraduate students, who received education in the departments of physical education and sports, toward quality management in postgraduate education were investigated

Material and Method: To reveal the perceptions of the study group, the “Quality Management in Postgraduate Education Scale” was used. This scale focuses on 6 themes, which include “Quality of Management and Administrative Personnel (8 items)”, “Quality of Postgraduate Education (9 items)”, “Quality of Academic Personnel and Consultancy (8 items)”, “Quality of Postgraduate Students (5 items)”, “Quality of Physical Conditions (9 items)” and “General Evaluation (4 items)”. Additionally, within the scope of the 6 themes, 5 items were included to reveal the satisfaction levels of the study group. In the analysis of the data obtained from the questionnaire form, SPSS 22.0 package software was used. To reveal the distributions of the study group in terms of demographic variables and satisfaction levels in postgraduate education, frequency, and percentage calculations were conducted. Furthermore, each item in the questionnaire form was analysed in terms of standard deviations and means.

Results:

Findings: It was determined that the research group gave a positive opinion on the item “I can get the documents I want from the institute (student certificate, identity card, etc.) on time” at the highest level among the items related to the quality of management and administrative personnel. It was observed that the lowest average expressed an undecided opinion on the item “The Institute administration is sensitive to the wishes, suggestions and complaints of the students”. In general, it was determined that they expressed positive opinions on other items as well. It was seen that 48 (21.1%) of the research group were “Very Satisfied” and 100 (43.9%) were “Satisfied”.

Conclusions: In conclusion, it was determined that there were several deficiencies for achieving an effective postgraduate education in the field of sports sciences. Although postgraduate students do not perceive several problems as negative, huge responsibilities fall on the shoulders of decision-makers.

Keywords: Quality, Postgraduate Education, Sports Sciences, Total Quality, Management

GİRİŞ

Egzersiz Kalite kavramı, 1980’li yılların başından beri yeni boyutlar ve anlamlar kazanmıştır. Geçmişte kalite sadece sanayi malları için kullanılırken, bugün hizmet üretiminde kullanılmaktadır. Kalitenin algılanmasındaki bu gelişim, kalitenin etkilerini de olumlu olarak değiştirmiştir (Çağlar, 1998). Eskiden kalite kavramı standartlara uyum sağlamak olarak tanımlanmaktayken, bugün, dar kimlik kalıplarından çıkmış esnek ve dinamik bir çerçeveye dönüşmüş ve stratejik ve yönetilebilen bir yönetim aracı haline gelmiştir (Kovancı, 2003).

Toplam Kalite Yönetimi (TKY), geleneksel eğitimin, eğitim sisteminin geliştirilmesinde ve personelin toplumun beklentilerine cevap verecek şekilde eğitilmesinde uygun bir anlayıştır. Eğitim sisteminin gelişimi, ülkenin üretiminin artması ve kalite standartlarının elde edilmesi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, üretim işletmelerinden önce eğitim kurumlarında TKY yaklaşımını uygulamak daha anlamlı görülmektedir. Türk Eğitim Sisteminde gerçekleştirilen değişim girişimlerinde beklenen en önemli değişiklik TKY kavramının uygulanmasıdır (Bozan, 2012).

Öğrencilerin eğitime katılımı beklenen öğrenme verileri ile yakından ilgilidir (Pike, Smart, Kuh ve Hayek, 2011). Bu nedenle, öğrencileri tatmin etmek, eğitimlerine devam etmek isteyen öğrenciden beklenen öğrenme sonuçlarını da dikkate almalıdır. Üretken öğrenme faaliyetlerine katılım ve öğrenmeye yönelik çabalar gibi şeyleri ifade etmek için kullanılır (Kuh, 2009). Öğrencilerin sürekli eğitimini sağlamak için önemli miktarda zaman ve gayret harcanmalıdır. Bunu oluşturabilecek iyi bir eğitim programı, öğretim elemanları ve öğrenciler arasında anlamlı bir etkileşim sağlayacak, sınıf dışında öğrenecek, öğrencileri başkalarıyla işbirliği yapmaya teşvik edecek ve öğrencilere anlamlı ve hızlı geri bildirim verecektir (NSSE, 2011). Öğrencilerin öğretmenlerle olan informal iletişimi de öğrencilerin devamlılık düzeylerini artırmaktadır (Pascarella ve Terenzini, 1980). Kaliteli bir eğitim sisteminde, öğrenciler ve akademik personeller arasındaki iletişimi sağlamalı, öğrenciler kendi arasında birlikteliği sağlamalı, öğrencilere geri bildirim verecek ortam sağlamalı, zamanında olmalarını, büyük beklentilere sahip olmalarını ve farklı becerilere ve öğrenme biçimlerine saygı duyulmasını sağlamalıdır (Chickering ve Gamson, 1987). Tüm eğitim seviyelerindeki gibi, lisansüstü eğitim de bir program dahilinde yürütülmekte olup, yüksek lisans eğitimine olan talep de bu eğitim programlarının değerlendirilmesini gerektirmektedir (Karaman ve Bakırcı, 2010). Yükseköğretime yönelik nicel değerler incelendiği zaman, Türkiye’deki öğrenci sayısı ve akademik personel sayısının artması dikkat çekicidir (Çetinsaya, 2014).

Lisansüstü eğitim, bilim adamı yetiştirme ve ulusal bilim stratejilerinin yürütülmesindeki önemli faktörlerden biridir. Ana amacı, bilgiyi üreten, kullanan, eleştiren bir düşünce yapısıyla sorun çözebilecek nitelikteki insan gücünü eğitmektir (Alhas, 2006). Lisansüstü eğitim sürecinde, lisansüstü öğrencilerin kendi alanlarında elde ettiği bilgileri kullanabilmek, problemlere nicel ve nitel araştırma yöntemlerini kullanarak çözümler ortaya koymak, bilişim teknolojilerini ileri seviyede kullanmak ve araştırma yapmaya yönelik beceriye sahip olmak, özgün bir araştırma ortaya koymak, kabul gören bir methodu farklı bir alana uygulamak gibi yeteneklerde yeterlik elde etmeleri beklenmektedir (Aslan, 2010). Lisansüstü eğitimdeki araştırmalar, entelektüel sermayenin oluşmasında, birikim içerikli bir karakter taşımaktadır (Dilci, 2009).

Türkiye’de lisansüstü eğitim tarihi incelendiğinde, eğitim ve 1970 yılına kadar 3-4 yıl arası eğitim (Doktora programları) şeklinde tek aşamada uygulanmıştır. Doktora derecesi o yıllarda hoca ve öğrenci ilişkisi olarak gerçekleştirilmiştir. İlk üniversitelerin (Ankara ve İstanbul Üniversitesi), o yıllarda Avrupa ülkelerindeki üniversitelerden gelen bilim insanlarının etkisi ve Avrupa ülkeleriyle ekonomik ilişkilerin daha yoğun olması sebebiyle Avrupa üniversiteleri için modellenmiştir. Daha sonraki süreçte,

üniversitelerin kurulmasında politik ve ekonomik ilişkilerin daha da yoğunlaştığı, Amerika'daki üniversite yapısı model alınmıştır. 1970-1982 yılları arasında, lisansüstü eğitimde Amerikan yapısının model alınmasıyla 1970 yılından itibaren tez hazırlama zorunluluğu getirilmiştir (Bozan, 2012; Dilci, 2009; Çakar, 1997). 1982 yılından sonra, lisansüstü eğitim gerçekleştirmek için üniversitelerde enstitüler kurulmaya başlanmış ve lisansüstü çalışmaları lisansüstü eğitim-öğretim yönetmeliğine bağlanmıştır (Karaman ve Bakırcı, 2010; Yılmaz, 2008).

Yapılan bu araştırmada, Türkiye'de Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dallarında eğitim gören lisansüstü öğrencilerin TKY konusunda görüşleri ortaya konulmuştur. Bu veriler doğrultusunda, spor bilimleri alanlarında lisansüstü eğitimde kaliteyi artırmak amacıyla öneriler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, "Spor bilimleri alanında lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlar nelerdir?", "Spor bilimleri alanında lisansüstü eğitimde yaşanan ihtiyaçlar nelerdir?" gibi sorulara da cevap aranmaya çalışılmıştır.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Modeli

Araştırma deseni olarak ilişkisel tarama türü tercih edilmiştir.

Araştırman Grubu

Bu araştırmanın evrenini, spor bilimleri alanında lisansüstü eğitim yapan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma grubu, rastgele yöntemle seçilmiş Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Düzce Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi'nde Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda eğitim gören 228 yüksek lisans / doktora öğrencisi oluşmaktadır. Araştırma için Fırat Üniversitesi Rektörlüğü Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan gerekli izin alınmıştır (Toplantı Tarihi: 05.10.2017; Toplantı Sayısı: 13; Karar No: 26).

Veri Toplama Araçları

Nicel yönteme dayalı olarak lisansüstü öğrencilerden verileri elde etmek için Tosun (2012) tarafından geliştirilen ve geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış "Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetimi Anketi" kullanılmıştır. Bu anket formu 6 tema üzerine odaklanmıştır. Bu temalar aşağıdaki gibidir:

- ✓ Yönetim ve İdari Personel Kalitesi (8 madde)
- ✓ Lisansüstü Eğitim Kalitesi (9 madde)
- ✓ Akademik Personel ve Danışmanlık Kalitesi (8 madde)
- ✓ Lisansüstü Öğrenci Kalitesi (5 madde)
- ✓ Fiziksel Koşulların Kalitesi (9 madde)
- ✓ Genel Değerlendirme (4 madde)

Tosun (2012) bu anket formunun tüm geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarından sonra, ortaya 43 maddeden oluşan ve 5'li likert tipinde (Kesinlikle Katılıyorum: 5, Kesinlikle Katılmıyorum: 1) anket formu oluşturmuştur. Değer aralıkları; 5.00-4.21 aralığı "Kesinlikle Katılıyorum", 4.20-3.41 aralığı "Katılıyorum", 3.40-2.61 aralığı "Kararsızım", 2.60-1.81 aralığı "Katılmıyorum" ve 1.80-1.00 aralığı "Kesinlikle Katılmıyorum" olarak derecelendirilmiştir. Tüm faktörler toplam varyansın %73.91'ini açıklamıştır. Tosun (2012) tarafından araştırmada kullanılan anket formundaki faktörlerin güvenilirlik düzeyinin saptanması ve iç tutarlılığının ölçülmesi amacıyla yapılan güvenilirlik analizi sonucunda

Cronbach's Alpha katsayısı 0.953 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, yukarıdaki 6 temaya yönelik olarak araştırma grubunun memnuniyet düzeylerine yönelik 5 madde de yer almıştır (1: Hiç Memnun Değilim, 5: Çok Memnunum).

Verilerin Analizi

Anket formundan elde edilecek verilerin analizleri, lisanslı SPSS 22.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma grubunun, demografik değişkenleri ve lisansüstü eğitimdeki memnuniyet düzeylerine yönelik dağılımı ortaya koymak amacıyla frekans ve yüzdelik hesaplamalar yapılmıştır. Ayrıca, anket formundaki maddeler standart sapma (Ss) ve ortalamalarına (\bar{X}) göre madde madde analiz edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden 196 (% 86)'sı erkek, 32 (% 14)'si kadınlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin 16 (%7.0)'sı 20-24 yaş, 76 (%33.3)'sı 25-28 yaş, 52 (% 22.8)'si 29-31 yaş, 84 (% 36.8)'ü 32 ve üstü yaş üzeri olduğu görülmüştür. Öğrencilerin 64 (% 28.1)'ü evli, 164 (%71.9)'ü bekar olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin 152 (% 66.7)'si yüksek lisans, 76 (%33.3)'sı doktora eğitimi yaptığı belirlenmiştir. Öğrencilerin 88 (% 38.6)'i ders aşamasında, 140 (% 61.4)'i tez aşamasında olduğu görülmüştür. Öğrencilerin 32 (% 14.0)'si akademik personel, 20 (% 8.8)'si antrenör, 88 (% 38.6)'i araştırma görevlisi, 20 (% 8.8)'si memur, 44 (% 19.3)'ü öğrenci, 24 (% 10.5)'ü ise serbest meslek sahibi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin 196 (% 86.0)'sı buldukları ilde lisansüstü eğitim yaptıklarını, 32 (% 14.0)'si başka bir ilden gelerek yüksek lisans yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin 105 (% 46.1)'i Antrenörlük Eğitimi, 39 (% 17.1)'u Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ve 84 (% 36.8)'ü Spor Yöneticiliği bölümünden mezun oldukları tespit edilmiştir.

BULGULAR

Araştırma kapsamında, spor bilimleri alanında lisansüstü öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma grubunun yönetim ve idari personel kalitesi hakkındaki görüşlerin analizi

Yönetim ve İdari Personel Kalitesi	n	\bar{X}	Ss
İhtiyaç duyduğumda Enstitü yöneticileri ve idari personelle rahatlıkla iletişim kurabilmekteyim.	228	4.07	1.03
Yöneticiler, işinin gerektirdiği yeterliliğe sahiptir.	228	3.51	1.00
Yöneticiler ve idari personel, insan ilişkilerine önem vermektedir.	228	3.63	1.15
Enstitü yönetimi, öğrencilerin dilek, öneri ve şikayetleri konusunda duyarlıdır.	228	3.39	0.90
Enstitü yönetimi, öğrencilere karşı adil ve tarafsızdır.	228	3.53	1.05
Enstitüde kayıt işlemleri kolay ve hızlıdır.	228	3.95	0.89
Enstitüden istediğim belgeleri (öğrenci belgesi, kimlik vb.) zamanında alabilmekteyim.	228	4.23	0.92
Enstitü yönetimi, her seviyede liderlik davranışı sergiler.	228	3.60	0.95

Araştırma grubu, en yüksek ortalamanın “Enstitüden istediğim belgeleri (öğrenci belgesi, kimlik vb.) zamanında alabilmekteyim” maddesinde (4.23±0.92) “Kesinlikle Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirdikleri görülmüştür. En düşük ortalamanın ise “Enstitü yönetimi, öğrencilerin dilek, öneri ve şikayetleri konusunda duyarlıdır” maddesinde (3.39±0.90) “Kararsızım” düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Araştırma grubunun Enstitü'nün yönetim ve idari personelinin kalitesine yönelik memnuniyet düzeylerinin analizi

Memnuniyet Düzeyi	Çok Memnunum		Memnunum		Kararsızım		Memnun Değilim		Hiç Memnun Değilim	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Enstitü'nün yönetim ve idari personelinin kalitesinden genel olarak memnunum.	48	21.1	100	43.9	68	29.8	12	5.3	-	-

Araştırma grubunun 48 (% 21.1)'i “Çok Memnun” 100 (% 43.9)'ü “Memnun”, 68 (% 29.8)'i “Kararsız” ve 12 (%5.3)'si “Memnun Olmadıklarını” belirtmişlerdir.

Tablo 3. Araştırma grubunun lisansüstü eğitim kalitesine yönelik görüşlerinin analizi

Lisansüstü Eğitim Kalitesi	n	\bar{X}	Ss
Lisansüstü eğitim programında bilimsel araştırma yöntemleri yeterince öğretilmektedir.	228	3.56	1.07
Lisansüstü dersleri içerik olarak yeterlidir.	228	3.45	0.93
Verilen lisansüstü eğitim, bilim insanı yetiştirmeye temel oluşturabilecek niteliktedir.	228	3.47	0.97
Dersler öğrenci ve öğretim üyeleri ile ortaklaşa ve dengeli anlatılmaktadır.	228	3.38	1.02
Dersleri tamamen öğretim üyesi anlatmaktadır.	228	3.15	1.21
Öğrencinin ilgi alanlarına uygun ve ihtiyaçlarını karşılayacak sayı ve çeşitlilikte seçmeli ders vardır.	228	3.05	1.16
Sınavlar edindiğim bilgi düzeyini ölçecek niteliktedir.	228	3.26	1.10
Lisansüstü dersleri, araştırma ve sunum yeteneğimin gelişmesine katkı sağlamaktadır.	228	3.89	0.95
Eğitim görülen alana yönelik bilimsel literatüre ulaşabilme açısından üniversite kütüphanesi yeterlidir.	228	3.54	1.23

Araştırma grubu en fazla “Lisansüstü dersleri, araştırma ve sunum yeteneğimin gelişmesine katkı sağlamaktadır” maddesine (3.89±0.95) “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. “Öğrencinin ilgi alanlarına uygun ve ihtiyaçlarını karşılayacak sayı ve çeşitlilikte seçmeli ders vardır.” maddesine (3.05±1.16) ise en düşük düzeyde “Kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 4. Araştırma grubunun lisansüstü eğitim kalitesine yönelik memnuniyet düzeylerinin analizi

Memnuniyet Düzeyi	Çok Memnunum		Memnunum		Kararsızım		Memnun Değilim		Hiç Memnun Değilim	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Enstitü'nün eğitim kalitesinden genel olarak memnunum.	24	10.5	100	43.9	60	26.3	44	19.3	-	-

Araştırma grubunun 24 (% 10.5)'ü “Çok Memnun”, 100 (% 43.9)'ü “Memnun”, 60 (% 26.3)'i “Kararsız” ve 44 (% 19.3)'ü “Memnun Olmadıklarını” belirtmişlerdir.

Tablo 5. Araştırma grubunun akademik personel ve danışmanlık kalitesine yönelik görüşlerinin analizi

Akademik Personel ve Danışmanlık Kalitesi	n	\bar{X}	Ss
Öğretim üyelerinin derslerde verdikleri bilgiler yeterli ve günceldir.	228	3.52	1.03
Öğretim üyelerinin verdikleri danışmanlık hizmetleri yeterlidir.	228	3.78	1.02
Öğretim üyeleri, derslerine önem vermekte ve iyi hazırlanmaktadır.	228	3.43	1.06
Öğretim üyeleri ders saatlerini etkili olarak kullanmaktadır.	228	3.36	1.05
Öğretim üyeleri, öğrencilere karşı adil ve tarafsızdır.	228	3.36	1.21
Öğretim üyelerinin ders içinde ve dışında öğrencilere yaklaşımı ve öğrencilerle iletişimi iyidir.	228	3.80	0.84
Öğretim üyeleri, derslerde eleştirel ve özgün düşünme yeteneğinin gelişmesine ve ifade edilmesine katkı sağlamaktadır.	228	3.64	0.98
Öğretim üyeleri, öğrencileri bilimsel araştırmaya teşvik eder.	228	3.73	0.94

“Öğretim üyelerinin ders içinde ve dışında öğrencilere yaklaşımı ve öğrencilerle iletişimi iyidir.” (3.80±0.84) maddesine “Katılıyorum” yönünde görüş bildirmişlerdir. En düşük görüşün ise “Öğretim üyeleri ders saatlerini etkili olarak kullanmaktadır.” (3.36±1.05) ve “Öğretim üyeleri, öğrencilere karşı adil ve tarafsızdır” (3.36±1.21) maddelerine “Kararsızım” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Araştırma grubunun lisansüstü eğitim kalitesine yönelik memnuniyet düzeylerinin analizi

Memnuniyet Düzeyi	Çok Memnunum		Memnunum		Kararsızım		Memnun Değilim		Hiç Memnun Değilim	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Enstitü'nün akademik personel ve danışmanlık kalitesinden genel olarak memnunum.	44	19.3	92	40.4	60	26.3	32	14.0	-	-

Araştırma grubunun 44 (% 19.3)'ü “Çok Memnun”, 92 (% 40.4)'si “Memnun”, 60 (% 26.3)'i “Kararsız” ve 32 (% 14.0)'si “Memnun Olmadıkları” görülmüştür.

Tablo 7. Araştırma grubunun lisansüstü öğrenci kalitesine yönelik görüşlerinin analizi

Lisansüstü Öğrenci Kalitesi	n	\bar{X}	Ss
Öğretim programlarına öğrenci seçme sürecinde; öğretim üyesi kadrosu ve kurumun fiziki yeterlilikleri dikkate alınarak seçim yapılmaktadır.	228	3.50	0.99
Lisansüstü eğitime giriş ölçütleri, akademik kimliğe sahip (bilimsel üretim yapabilecek düzeye ve yeteneğe sahip) kişileri seçecek düzeydedir.	228	3.24	1.06
Öğrenci seçme sürecinde değerlendirme ölçütleri neseldir (tarafsızdır).	228	3.35	1.13
Lisansüstü eğitimde yabancı kaynaklardan yeterince yararlanabiliyorum.	228	3.64	1.11
Lisansüstü eğitimde kaynak olarak en çok internetten faydalaniyorum.	228	3.98	0.96

Araştırma grubu, en yüksek “Lisansüstü eğitimde kaynak olarak en çok internetten faydalaniyorum.” maddesine (3.98±0.96) “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. En düşük görüşün ise “Lisansüstü eğitime giriş ölçütleri, akademik kimliğe sahip (bilimsel üretim yapabilecek düzeye ve yeteneğe sahip) kişileri seçecek düzeydedir.” maddesine (3.24±1.06) “Kararsızım” düzeyinde katılım göstermişlerdir.

Tablo 8. Araştırma grubunun lisansüstü öğrenci kalitesine yönelik memnuniyet düzeylerinin analizi

Memnuniyet Düzeyi	Çok Memnunum		Memnunum		Kararsızım		Memnun Değilim		Hiç Memnun Değilim	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Enstitü'nün öğrenci kalitesinden genel olarak memnunum.	24	10.5	92	40.4	72	31.6	40	17.5	-	-

Araştırma grubunun 24 (%10.5)'ü "Çok Memnun", 92 (%40.4)'si "Memnun", 72 (%31.6)'si "Kararsız" ve 40 (%17.5)'i "Memnun olmadıklarını" belirtmişlerdir.

Tablo 9. Araştırma grubunun fiziksel koşulların kalitesine yönelik görüşlerinin analizi

Fiziksel Koşulların Kalitesi	n	\bar{X}	Ss
Enstitü'nün bina, donanım ve malzemelerinin kalitesi yüksektir.	228	3.63	0.91
Dersliklerin teknolojik donanımı (bilgisayar, projeksiyon cihazı vb.) yeterlidir.	228	3.66	0.88
Derslikler temiz ve düzenlidir.	228	3.78	0.85
Dersliklerin fiziksel koşulları (ısınma, aydınlatma vb.) yeterlidir.	228	3.94	0.82
Tuvalet ve lavabolar temizdir.	228	3.50	1.14
Enstitü'de fotokopi ve kırtasiye ihtiyaçlarını karşılamak için hizmet verilmektedir.	228	3.15	1.22
Ders dışındaki zamanlarda dinlenmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için uygun toplu yaşam alanları (kafeterya vb.) mevcuttur.	228	3.31	1.27
Toplu yaşam alanlarında sunulan ürün ve hizmetler kalitelidir.	228	3.36	1.07
Enstitü'nün sağladığı iletişim imkanları (internet sitesi, duyurular, panolar vb.) yeterlidir.	228	3.56	1.12

Araştırma grubu, en fazla "Dersliklerin fiziksel koşulları (ısınma, aydınlatma vb.) yeterlidir." maddesine (3.94±0.82) "Katılıyorum" düzeyinde görüş bildirmişlerdir. En düşük görüşün ise "Enstitü'de fotokopi ve kırtasiye ihtiyaçlarını karşılamak için hizmet verilmektedir." maddesine (3.15±1.22) "Kararsızım" düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 10. Araştırma grubunun lisansüstü öğrenci kalitesine yönelik memnuniyet düzeylerinin dağılımı

Memnuniyet Düzeyi	Çok Memnunum		Memnunum		Kararsızım		Memnun Değilim		Hiç Memnun Değilim	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Enstitü'nün fiziksel koşullarının kalitesinden genel olarak memnunum.	52	22.8	92	40.4	56	2.6	28	12.3	-	-

Araştırma grubunun 52 (%22.8)'si "Çok Memnun", 92 (%40.4)'si "Memnun", 56 (%24.6)'sı "Kararsız" ve 28 (%12.3)'inin "Memnun Olmadıkları" görülmüştür.

Tablo 11. Araştırma grubunun genel değerlendirmeye yönelik memnuniyet düzeylerinin analizi

Öğrencilerin Genel Değerlendirmesi	n	\bar{X}	Ss
Lisansüstü eğitimi genel olarak kaliteli buluyorum (lisansüstü eğitim programım beklentilerimi karşılamaktadır).	228	3.48	1.02
Eğitim hizmeti aldığım Enstitü’de ortak bir kalite kültürü yerleşmiştir.	228	3.43	1.01
Enstitü’nün bir öğrencisi olmaktan genel olarak memnunum (tekrar seçme şansım olsa yine bu enstitüyü seçerdim).	228	3.83	1.08
Bağlı bulunduğum Enstitü’de lisansüstü eğitim kalite yönetim modeli uygulanmalıdır.	228	3.85	0.90

Öğrencilerin genel değerlendirme memnuniyet düzeylerinin dağılımları incelendiğinde, “Bağlı bulunduğum Enstitü’de lisansüstü eğitim kalite yönetim modeli uygulanmalıdır.” (3.85±0.90) maddesine “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. En az görüşün ise “Eğitim hizmeti aldığım Enstitü’de ortak bir kalite kültürü yerleşmiştir.” maddesine (3.43±1.01) yine “Katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamında yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda değerlendirilmiştir. Araştırma grubu *yönetim ve idari personel kalitesine* yönelik maddelerden en yüksek düzeyde “*Enstitüden istediğim belgeleri (öğrenci belgesi, kimlik vb.) zamanında alabilmekteyim*” maddesine olumlu yönde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. En düşük ortalamanın ise “*Enstitü yönetimi, öğrencilerin dilek, öneri ve şikayetleri konusunda duyarlıdır*” maddesine kararsız bir yönde görüş bildirdikleri görülmüştür (Tablo 1). Genelde diğer maddelere de olumlu yönde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Araştırma grubunun 48 (% 21.1)’i “*Çok Memnun*” ve 100 (% 43.9)’ünün ise “*Memnun*” oldukları görülmüştür (Tablo 2). Bu konuyla alakalı diğer çalışmalar incelendiğinde, enstitü ile iletişim eksikliğinden kaynaklanan eksikliklerin olduğu vurgulanmıştır (Tavşancıl, 2012; Karakaya ve Karataş, 2017). Ayrıca Dilci (2009)’nin yapmış olduğu çalışmada, kamuya göre özel sektörde eğitim alan öğrencilerin memnuniyetsizliklerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Uygun (2007) yaptığı çalışmada ise araştırma grubunun eğitim hizmetlerinde en az önem verdikleri konunun yönetim ve idari personel olduğunu bulmuştur. Öğrencilerin bazı eksiklikleri problem olarak algılamadıkları ve kurum/kuruluşların hizmet kalitesi standartlarının neler olduğu konusunda bilgilerinin olmamasından dolayı bu maddelere olumlu yönde görüş bildirdikleri düşünülmektedir.

Araştırma grubunun *lisansüstü eğitim kalitesine* yönelik görüşlerinden en yüksek düzeyde “*Lisansüstü dersleri, araştırma ve sunum yeteneğimin gelişmesine katkı sağlamaktadır*” maddesine olumlu yönde görüş bildirdikleri görülmüştür. “*Öğrencinin ilgi alanlarına uygun ve ihtiyaçlarını karşılayacak sayı ve çeşitlilikte seçmeli ders vardır.*” maddesine ise en düşük seviyede kararsız olduklarını belirtmişlerdir (Tablo 3). Araştırmaya grubunun 24 (%10.5)’ü “*Çok Memnun*”, 100 (%43.9)’ü “*Memnun*”, 60 (%26.3)’ü “*Kararsız*” ve 44 (%19.3)’ü “*Memnun Olmadıklarını*” bildirmişlerdir (Tablo 4). Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde ise şu sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Tosun (2012)’un yaptığı çalışmada aynı sonuçlara ulaştığı görülmüştür. Dilci (2009)’nin yaptığı çalışmada, lisansüstü eğitimde araştırma yöntemlerinin yetersizliklerinden kaynaklanan olumsuzlukların olduğu tespit edilmiştir. Derslerin öğrenciler ve öğretim üyeleriyle birlikte ortaklaşa anlatılması, ders müfredatlarıyla ilgili seçmeli derslerdeki çeşitlilik ve yapılan sınavlarla alakalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarındaki kararsızlıkların olduğu görülmektedir. Bu kararsızlıkların sebebinin anabilim dalı başkanlıklarının ve enstitünün bu konudaki takip edebilirliğiyle alakalı olduğu söylenebilir.

Araştırma grubunun *akademik personel ve danışmanlık kalitesine* yönelik görüşlerinde en yüksek seviyede “*Öğretim üyelerinin ders içinde ve dışında öğrencilere yaklaşımı ve öğrencilerle iletişimi iyidir.*” (3.80±0.84) maddesine katıldıkları belirlenmiştir. En düşük görüşlerin ise “*Öğretim üyeleri ders saatlerini etkili olarak kullanmaktadır.*” ve “*Öğretim üyeleri, öğrencilere karşı adil ve tarafsızdır*” maddelerine olduğu ve kararsızlıklarını belirttikleri tespit edilmiştir (Tablo 5). Lisansüstü öğrencilerin 44 (% 19.3)’ü “*Çok Memnun*”, 92 (% 40.4)’si “*Memnun*”, 60 (% 26.3)’ı “*Kararsız*” ve 32 (% 14.0)’si “*Memnun Olmadıkları*” nı belirtmişlerdir (Tablo 6). Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde ise benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür (Karaman ve Bakırcı, 2010; Karayalçın, 1989). Ayrıca, Tosun (2012)’un yaptığı çalışmada “*Öğretim üyeleri ders saatlerini etkili olarak kullanmaktadır.*” maddesine en düşük seviyede olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür. Dilci (2009)’nin çalışmasında öğretim elemanlarının derslerde etkin anlatımda aksaklıklardan dolayı olumsuzlukların olduğunu bildirmiştir. Alhas (2006) çalışmasında, öğretmenlerin lisansüstü eğitiminde aldıkları derslerde fazla bir araştırma yapılmadan veya yetersiz anlatıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Özçalık (2007) çalışmasında ise yüksek lisans derslerinde yeterli öğretim üyesi olmamasından dolayı aksaklıkların olduğu belirlenmiştir. Öğretim üyelerinin ders sürecindeki zaman yönetimi ve demokratlıklarına yönelik kararsızlıklarının ise önemli bir konu olduğu ve ayrı bir araştırma konusu olduğu şeklinde düşünülmektedir. Ayrıca bu konunun, ilgili birimlerdeki yetkililerin daha denetlenebilir bir yapı üzerinde yoğunlaşmaları gerektiği şeklinde de yorumlanmıştır.

Araştırma grubunun *lisansüstü öğrenci kalitesine yönelik* görüşlerinde en yüksek görüşün “*Lisansüstü eğitimde kaynak olarak en çok internetten faydalanıyorum.*” maddesine olumlu yönde bildirdikleri belirlenmiştir. En düşük görüşün ise “*Lisansüstü eğitime giriş ölçütleri, akademik kimliğe sahip (bilimsel üretim yapabilecek düzeye ve yeteneğe sahip) kişileri seçecek düzeydedir.*” maddesine kararsızlıklarını belirtmişlerdir (Tablo 7). Lisansüstü öğrencilerin 24 (% 10.5)’ü “*Çok Memnun*”, 92 (% 40.4)’si “*Memnun*”, 72 (% 31.6)’si “*Kararsız*” ve 40 (% 17.5)’inde “*Memnun Olmadıkları*” görülmüştür (Tablo 8). Bu kapsamda yapılan literatür incelendiğinde, bu sonuçlarla benzer sonuçlara ulaşılan çalışmalara rastlanmaktadır (Tosun, 2012; Dilci, 2009). Alhas (2006) çalışmasında, öğretmenlerin lisansüstü eğitiminde öğrenci alımlarının nesnel olmadığını öğrenci görüşlerine dayandırmıştır. Bu görüş yüksek lisans eğitimi almada öğrencilerin önündeki olumsuzlukların başında geldiğini belirtmiştir. Özçalık (2007) çalışmasında ise yüksek lisans öğrenci seçiminde kullanılan ölçütün yetersizliğini ortaya koymuştur. Yüksek lisans öğrenci kalitesi yönünde yapılan çalışmalarda ise ortak özelliklerden biri sınav sistemi ölçütünün yetersiz ve kişisel olduğunu vurgulamıştır. Araştırmada lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitime giriş ölçütleri ve öğrenci seçme sürecinde değerlendirme ölçütlerine yönelik görüşlerinde kararsızlıklarını belirtmişlerdir. Bu görüşlerin elde edilmesinin nedeninin, üniversitelerde lisansüstü öğrencilerinin seçiminde tek tip bir seçimin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırma grubunun fiziksel koşulların kalitesine yönelik görüşlerinden en fazla “*Dersliklerin fiziksel koşulları (ısıtma, aydınlatma vb.) yeterlidir.*” maddesine olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. En düşük seviyede görüşün ise “*Enstitü’de fotokopi ve kırtasiye ihtiyaçlarını karşılamak için hizmet verilmektedir.*” maddesine kararsız yönde olduğunu bildirmişlerdir (Tablo 9). Lisansüstü öğrencilerin 52 (%22.8)’si “*Çok Memnun*”, 92 (%40.4)’si “*Memnun*”, 56 (%24.6)’sı “*Kararsız*” ve 28 (%12.3)’i “*Memnun Olmadıklarını*” görülmüştür (Tablo 10). Yine lisansüstü öğrencilerin genel değerlendirme memnuniyet düzeylerinin dağılımlarının olumlu yönde olduğu belirlenmiştir (Tablo 11). Yapılan çalışmalar incelendiğinde ise şu sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür: Bu sonuçlar, Tosun (2012) yaptığı çalışmayla benzerlik göstermiştir. Dilci (2009) çalışmasında, öğrencilerin kampüs ortamlarından yararlanmada yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma grubunun fotokopi ve kırtasiye ihtiyaçlarının ilgili akademik birimler tarafından karşılanmasına yönelik beklentilerinin olmasının kurumun amaçlarıyla örtüşmediği şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca üniversite yaşam alanlarına yönelik

kararsızlıklarını bildirmelerinin nedeninin ise beklentilerinin üniversiteden daha fazla olmasıyla alakalı olarak yorumlanmıştır.

Sonuç olarak, spor bilimleri alanında etkin bir lisansüstü eğitimin olması sürecinde bazı aksaklıkların olduğu muhakkaktır. Bu alanın işlerliğinin daha şeffaf ve sorgulanabilmesi adına paydaşlardan öğrencilerin görüşleri önem taşımaktadır. Öğrenciler bazı problemleri ne kadar olumsuz olarak belirtmese de bu kararsızlıkların olumlu yöne dönüştürülmesi için karar vericilere çok büyük sorumluluklar düşmektedir. Örneğin, öğrencilerin kurum/kuruluşların hizmet kalitesi standartlarının neler olduğu konusunda öğrencilere ilk başlama sürecinde önemli bilgilerin verilmesi örgüt kültürüne ve toplam kalite yönetimine önemli kazanımlar sağlayabilir. Öğrencilerin ders sürecinde, öğrencilerin tabi ki önemli sorumlulukları olacaktır. Ancak bu sürecin çıktıları olan yapıları anabilim dalı başkanlıkları takip edebilir. Araştırma grubunun görüşlerindeki akademik personelin ders sürecindeki zaman yönetimi ve demokratlıklarına yönelik kararsızlıklarının ise önemli bir konu ve ayrı bir araştırma konusudur. Ancak akademik birim içerisinde hizmet içi eğitimlerle bu problemler minimize edilebilir. Lisansüstü öğrencilerinin alımındaki giriş ölçütleri ve öğrenci seçme sürecinde değerlendirme ölçütleri her üniversitede ayrı bir şekilde uygulanması bazı problemleri de beraberinde getirmektedir. Bu konuda yetkilerin üniversitelerde olması çok önem arz etmektedir. Ancak bunun daha şeffaf ve denetlenebilir yapılar oluşturularak sitem daha da işlevsel hale dönüştürülebilir. Araştırma grubunun fotokopi ve kırtasiye ihtiyaçlarının ilgili akademik birimler tarafından karşılanmasına yönelik beklentilerinin olması ancak, kurumların ekonomik şartlarının da elverişli olmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu kapsamda, öğrencilerinde kurumlarına katkı sağlaması önem taşımaktadır. Ayrıca üniversitelerin sunduğu fiziki koşullar ve yaşam alanlarına yönelik beklentiler her öğrenci için önem taşımakta olup ilgili kurum yöneticileri mutlaka toplam kaliteyi artırmaya yönelik uygulamalarını artıracaktır. Bu araştırma kapsamda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- ✓ Enstitü yönetimi, öğrencilerin dilek, öneri ve şikayetleri konusunda duyarlı olmalıdır.
- ✓ Öğrencinin ilgilendiği alanlara uygun ve beklentilerini ortaya koyacak seçmeli derslerin programa konulması sağlanmalıdır.
- ✓ Lisansüstü eğitime giriş ölçütleri, akademik kimliğe sahip kişileri seçecek düzeyde olmasına yönelik uluslararası standartlar oluşturulmalıdır.
- ✓ Ders dışındaki zamanlarda dinlenmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için uygun toplu yaşam alanları (kafeterya vb.) oluşturulması ilgili kurum/kuruluşlarca sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan milli eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, C. (2010). Türkçe eğitimi programlarında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterliliklerine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 87- 115.
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-187.
- Chickering, A. W., & Gamson, Z. F. (1987). Seven principles for good practice in under graduate education. *AAHE Bulletin*, 3, 7.
- Çağlar, İ. (1998). Eğitim yönetiminde toplam kalite anlayışının hizmet verimliliğine katkısı, *Standart Dergisi*, 92-95.
- Çakar, Ö. (1997). *Fen bilimleri alanında bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim*. Ankara: TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. Eskişehir: Yükseköğretim Kurumları.

- Dilci, T. (2009). *Eğitim bilimleri alanında yürütülen lisansüstü eğitiminin öğrenci ve öğretim elemanları görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Karakaya, Y. E., & Karataş, B. (2017). Spor bilimlerinde lisansüstü öğretimin mevcut durumu ve ihtiyaçları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1469-1482.
- Karaman, S., & Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, II, 94-114.
- Karayalçın, Y. (1989). *Türkiye’de lisansüstü eğitim, yüksek öğretimde değişmeler*. Ankara: TED.
- Kovancı, A. (2003). *TKY fakat nasıl?!*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Kuh, G. D. (2009). The national survey of student engagement: conceptual and empirical foundations. *New Directions for Institutional Research*, 141, 5-20.
- NSSE High-impactpractices, Erişim: http://nsse.indiana.edu/Institutional_Report/High-Impact%20Practices.pdf/ Erişim Tarihi: 05.01.2016.
- Özçalık, F. (2007). *Yükseköğretimde eğitim hizmet kalitesinin ölçümüne yönelik örnek bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pascarella, E. T., & Terenzini, P. T. (1980). Predicting freshman persistence and voluntary drop out decisions from a theoretical model. *The Journal of Higher Education*, 51(1), 60-75.
- Pike, G. R., Smart, J. C., Kuh, G. D., & Hayek, J. C. (2011). Educational expenditure sand student engagement: When does money matter?. *Research in Higher Education*, 47(7), 847-872.
- Tavşancıl, E. T. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tosun, M. (2012). *Lisansüstü eğitimde kalite yönetimi: inönü üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü'nde bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Uygun, A. (2007). *Eğitim hizmetlerinin pazarlanmasında hizmet kalitesi ölçümü*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, R. (2008). *Türkiye’de lisansüstü öğrenim için öğrenci seçimi: kara harp okulu savunma bilimleri enstitüsünde bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Covid-19 Pandemi Sürecinde Spor Bilimleri Öğrencilerinin Serbest Zaman Doyumlarının Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

“Examining of Sports Science Students' Leisure Satisfaction According to Socio-Demographic Variables During the Covid-19 Pandemic Process”

Ömer Kadir ÖNDER¹ & Ülviye BİLGİN²

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Tarihçe

Yayın Geliş Tarihi: 6 Nisan 2022
Kabul Tarihi: 27 Nisan 2022
Online Yayın Tarihi: 29 Nisan 2022

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliast.24>

Yazarlarla İletişim

1- Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Kadırlı Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Osmaniye, TÜRKİYE

omerkadironder@osmaniye.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-1325-2675>

2- Gazi Üniversitesi Spor Bilimler Fakültesi Ankara, TÜRKİYE

ulviye@gazi.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-5871-0089>

Yazar Katkıları

Tüm yazarlar çalışmanın konseptine ve tasarımına katkıda bulundu.

Finansman

Bu çalışma herhangi bir kurum/kuruluşun maddi destek almadı.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ediyorlar.

Şeffaflık

Yazarlar, çalışmada hiçbir hayati özelliğin ihmal edilmediğini, dürüst, doğru ve şeffaf bir anlatım ile raporlaştırıldığını ve herhangi bir tutarsızlık olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik

Bu çalışmada bilimsel etik kriterlerine uyulmuştur.

Referans Gösterimi

Önder, Ö. K., & Bilgin, Ü. (2022). Covid-19 Pandemi Sürecinde Spor Bilimleri Öğrencilerinin Serbest Zaman Doyumlarının Sosyo-Demografik Değişkenlerle Göre İncelenmesi. *Anatolia Sport Research*, 3(1):33-46.

Copyright © 2022 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı; covid-19 pandemi sürecinde spor bilimleri öğrencilerinin serbest zaman doyumlarının; cinsiyet, yaş, eğitim aldıkları üniversite ve bölüm, aile gelirleri ve algılanan refah düzeylerini içeren sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesidir.

Materyal ve Metod: Araştırmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakülteleri'nde öğrenim gören 376 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada öğrencilerin serbest zaman doyumlarını belirlemek için, bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme sürecindeki doyum durumlarını ölçme amacıyla hazırlanan, Beard ve Ragheb (1980) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlaması Gökçe ve Orhan (2011) tarafından yapılan “Serbest Zaman Doyum Ölçeği” kullanılmıştır. Bireylerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Çalışmada verilerin analizinde SPSS Statistics 26 programı kullanılarak; yüzde dağılım tabloları, sıklık analizi (Frekans), aritmetik ortalama ve standart sapma, t-testi, tek yönlü varyans (ANOVA) ve Tukey analizlerinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Covid-19 pandemi sürecinde spor bilimleri öğrencilerinin serbest zaman doyumlarında; cinsiyet, yaş, eğitim alınan bölüm açısından anlamlı fark bulunamamışken ($p>.05$); eğitim aldıkları üniversite, aile gelirleri ve algılanan refah düzeyleri değişkenlerinde istatistiki açıdan anlamlı fark bulunmuştur ($p<.05$).

Sonuç: Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin serbest zaman doyumları ($3,72\pm0,62$), Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerine ($3,54\pm0,67$) göre yüksek olduğu, algılanan refah düzeyi “İyi” ve “Çok İyi” olan öğrencilerin serbest zaman doyumlarının diğer gruplardaki öğrencilerden fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca aile geliri yüksek olan öğrencilerin serbest zaman doyumlarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Serbest Zaman, Serbest Zaman Doyumu, Spor Bilimleri, Üniversite Öğrencisi

ABSTRACT

Aim: The aim of this study; examining of the leisure satisfaction of sports sciences students during the covid-19 pandemic process according to socio-demographic variables including gender, age, university and department, family income and perceived well-being.

Material and Method: In the research, the general scanning model was used. The population of the research consisted of 376 students studying at Gazi University and Atatürk University Faculty of Sport Sciences. In the study, "Leisure Satisfaction Scale", developed by Beard and Ragheb (1980) and adapted into Turkish by Gökçe and Orhan (2011), which was prepared to measure the satisfaction of individuals in the process of evaluating their leisure time, was used to determine students' leisure satisfaction. In order to ascertain the socio-demographic characteristics of the students, the "Personal Information Form" prepared by the researchers was applied. In the analysis of the data collected for the study, using the SPSS Statistics 26 program; percentage distribution tables, frequency analysis, mean and standard deviation, t-test, one-way variance (ANOVA) and Tukey analyzes were used.

Results: While no significant difference was found in the leisure satisfaction of sports sciences students in terms of gender, age, and department during the Covid-19 pandemic ($p>.05$); A statistically significant difference was found in the variables of the university they attended, family income and perceived well-being level ($p<.05$).

Conclusions: It was determined that the leisure satisfaction of Gazi University Faculty of Sport Sciences students (3.72 ± 0.62) is higher than that of Atatürk University Faculty of Sport Sciences (3.54 ± 0.67). It has been figured out that students with perceived well-being levels of "Good" and "Very Good" have more leisure satisfaction than students in other groups. In addition, it has been detected that students with high family income have high leisure time satisfaction.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Leisure Time, Leisure Satisfaction, Sports Sciences, University Student

GİRİŞ

İnsanoğlu varoluşundan bu yana birçok hastalıkla karşılaşmış, yaşadığı çağın getirdiği olanaklar çerçevesinde hastalıklara çözüm yolları aramıştır. Hastalıklara aradıkları çözüm yolları sürecinde hastalıklar insanlar üzerinde çeşitli etkiler ortaya koymuştur. Bazıları insandan insana bulaşarak bireylerin sağlıklarını büyük ölçüde tehdit etmiştir. Bu koşulla insandan insana bulaşarak dünya üzerinde belirli bölge veya tümü gibi büyük bir yüzeyde yayılım ve etkisini gösteren salgın hastalıkların genel ismi pandemi olarak ifade edilmiştir (Aysan ve ark., 2020). Son döneme bakıldığında; virüsler, bakteriler ve nadir olarak mantar enfeksiyonlarının akciğerlere ulaşmasıyla oluşan zatürre olarak belirtilen “pnömoni” salgını Çin’in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde 2019 yılının aralık ayının sonlarında ortaya çıkmıştır. (Phelan, Katz ve Gostin, 2020; Cascella, Rajnik, Cuomo, Dulebohn ve Di Napoli, 2020) Koronavirüs Hastalığı 2019 (COVID-19) olarak isimlendirilen salgının tüm dünya ülkelerine yayılım göstermesi neticesinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart 2020 yılında pandemi ilan edilmiştir (WHO, 2022).

Covid-19 salgın hastalığı, pandemi ilan edilmesi ile insan sağlığını temel alan birçok önlemi de beraberinde getirmiştir. Bu amaçla ülkemiz yetkililerince hastalığın insan sağlığına etkisini en aza indirmeyi hedefleyen çeşitli önlemler alınmıştır. Alınan ilk önlemler sınır kapılarının kapatılması, bazı uçuşların durdurulması, havaalanlarına termal kameraların yerleştirilmesi olarak belirtilmiştir (TCSB, 2020a; TCSB, 2020b). Okulların tatil edildiği, üniversitelerin uzaktan eğitime geçildiği, bilimsel, kültürel, sanatsal aktivitelerin ertelendiği aktarılmıştır (TCCB, 2020; TCİB, 2020). Salgın hastalığın ilerlemesi neticesinde yetkililerce uygulanan önlemler artırılmış hastalığın seyrine göre uygulamalarda değişiklikler söz konusu olmuştur. Dünya üzerinde hastalığın ortaya çıkış sürecinde başlayan aşı çalışmalarının neticesinde CoronaVac/Sinovac, Oxford/AstraZeneca, Moderna/INH, Pfizer/BioNTech, Sputnik V, Turkovac gibi aşular geliştirilmiştir (Koru Hastanesi, 2022). Aşıların bulunması ile kısıtlamalar büyük ölçüde kaldırılmıştır (TCİB, 2021).

Bu süreçte üniversite öğrencileri incelendiğinde; 16 Mart 2020 tarihinden 2021 Eylül ayına kadar uzaktan eğitim ile üniversite hayatlarına devam ettikleri ayrıca yetkililer tarafından koyulan sokağa çıkma yasakları, sinemaların, spor salonlarının, halı sahaların, açık piknik alanlarının kullanıma kapatılması gibi birçok nedenle normal yaşamlarından farklı olarak birçok faaliyetlerin de kısıtlandığı görülmektedir (TCCB, 2020; TCİB, 2020a; TCİB, 2020b). Bu faaliyetler Broadhurst’a (2001) göre bireyin iş, çalışma, uyku ve ev işleri haricinde istediği gibi yararlanabileceği zaman dilimi olarak tanımlanan serbest zaman kavramına da karşılık gelmektedir. Yani üniversite öğrencilerinin özgürce katılım sağlayabileceği rekreatif bir faaliyetle uğraştığı zaman olarak tanımlanan serbest zamanlarından (Özbey ve Çelebi, 2003) pandemi sürecinde büyük ölçüde kısıtladığı görülmektedir.

Serbest zamanı değerlendirmenin temel amaçlarında; sağlık, mutluluk, dinlenme, eğlenme ve kişilik bütünlüğü kazandırma ve böylece toplumun gelişmesine de olumlu katkıda bulunma olduğu belirtilmektedir (Karaküçük, 1997). İnsanın yaşamında aktif rol üstlenen serbest zaman ve bu serbest zamanlardan elde edilen doyum; yaşam katitesi, psikolojik ve zihinsel iyiliği artırıcı olduğu aktarılmaktadır (Beard ve Ragheb, 1980).

Ayrıca bireylerin katıldıkları serbest zaman etkinliklerinden istedikleri faydayı sağlayıp sağlamadıklarını, beklentilerini karşılayıp karşılayamadıklarını ve bu faaliyetlere katılmaktan dolayı mutlu olup olmadıklarını ölçmek; onların serbest zamanlarını değerlendirirken daha mutlu ve tatminkâr olmalarını sağlayacak tedbirlerin alınmasında ve onların memnuniyet düzeyleri doğrultusunda oluşturulacak serbest zaman etkinliklerini geliştirmekte önemli bilgiler verebileceği belirtilmektedir (Karlı, Polat, Yılmaz ve Koçak, 2008).

Covid 19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin kısıtlanan serbest zamanlarında, önemli olan serbest zaman ve serbest zaman faaliyetlerindeki tatmin düzeylerinin; psikolojik, eğitimsel, sosyal, rahatlama, fizyolojik ve estetik alt boyutlarıyla beraber nasıl etkilendiğini farklı değişkenlerle tespit etmek ve gerekli önerilerde bulunmak, üniversite öğrencilerinin bu zorlu süreci sağlıklı ve faydalı bir şekilde atlatabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple çalışmada; spor bilimleri öğrencilerinin covid-19 pandemi sürecinde serbest zaman doyumlarının cinsiyet, yaş, eğitim aldıkları üniversite ve bölüm, aile gelirleri ve refah düzeylerini içeren sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın örnekleminin farklı bölgeleri ele alması da covid-19 sürecinde uygulanan farklı bölge kısıtlamaları noktasında öğrencilerin serbest zaman doyum durumları hakkında geliştirilebilir bilgiler vereceği düşünülmektedir.

MATERYAL VE METOD

Çalışmada Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 18.03.2022 tarihli ve 2022/5/4 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmacılardan gönüllü olur beyanı ve çalışmada kullanılan “Serbest Zaman Doyum Ölçeği” kullanım izni alınmıştır.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada covid-19 pandemi sürecinde Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi’nde öğrenim gören spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin, serbest zaman doyumlarının bazı sosyo-demografik değişkenlerle göre incelenmesi amacıyla tarama modellerinden biri olan genel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2012).

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakülteleri oluştururken, örneklemini evren içerisinde basit tesadüfi yöntemle seçilmiş spor bilimleri fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. Katılımcı sayısını belirlemek amacıyla G*Power 3.1. programı kullanılmıştır. ANOVA modelde orta etki büyüklüğü ,25, anlamlılık düzeyi ,05 ve %90 güçle katılımcı sayısı 338 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların çalışmayı tamamlaması veya ölçeğin doldurulmasında herhangi bir olumsuzluk yaşanmasına karşı %10 artırma ile katılımcı sayısı 376 kişi olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada; katılımcılarının sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu cinsiyet, yaş, eğitim aldıkları üniversite ve bölüm, aile gelirleri ve algılanan refah düzeyi sorularını içermektedir.

Araştırma katılımcılarının serbest zaman doyumlarını belirlemek için, bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme sürecindeki doyum durumlarını ölçme amacıyla hazırlanan, orijinalinde Beard ve Ragheb’ın (1980) geliştirdiği toplam 51 madde ve 6 alt boyuttan oluşan Serbest Zaman Doyum Ölçeği (SZDÖ) uygulanmıştır. Ölçek, Idyll Arbor Inc (1991) tarafından 24 madde ve 6 alt boyuttan oluşan daha kısa bir formata dönüştürülmüştür. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması ise Gökçe ve Orhan (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Geliştirilen Serbest Zaman Doyumu Ölçeği (SZDÖ) altı alt boyutlu (Psikolojik, Eğitimsel, Sosyal, Fiziksel, Rahatlama ve Estetik) ve (1) Neredeyse hiç doğru değil, (2) Nadiren doğru, (3) Bazen doğru, (4) Çoğu kez doğru, (5) Neredeyse her zaman doğru ifadelerinden oluşan Beşli Likert Tipi ölçektir (Gökçe ve Orhan, 2011).

Çalışmada kullanılan ölçek için yapılan güvenirlik analizinde Cronbach-alfa iç tutarlılık katsayısı ,93 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen Cronbach-alfa iç tutarlılık katsayıları ise psikolojik boyutu için ,801, eğitimsel boyutu için ,809, sosyal boyutu için ,788, fiziksel boyutu için ,825, rahatlama boyutu için ,769 ve estetik boyutu için ,814 olarak tespit edilmiştir.

Veri Analizi

Çalışmada toplanan verilerin analizinde SPSS Statistics 26 programı kullanılmıştır. Veriler; yüzde dağılım tabloları, sıklık analizi (Frekans), aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak tanımlanmıştır. Araştırma verilerine ilişkin basıklık ile çarpıklık değerleri ve histogramlar incelenerek verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, katılımcıların serbest zaman doyumlarının sosyo-demografik özelliklerine bağlı olarak değişimleri t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testleri uygulanarak incelenmiştir. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testinde çıkan farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için PocT-Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Erkek	245	65.2
	Kadın	131	34.8
Yaş (yıl)	18 ve 19 yaş	95	25.3
	20 yaş	111	29.5
	21 yaş	77	20.5
	22 ile 23 yaş ve üzeri	93	24.7
Üniversite	Gazi Üniversitesi	175	46.5
	Atatürk Üniversitesi	201	53.5
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	101	26.9
	Antrenörlük Eğitimi	105	27.9
	Spor Yöneticiliği	77	20.5
	Rekreasyon	93	24.7
Aile Geliri	0-4249 TL	94	25
	4250-5000 TL	150	39.9
	5001-10000 TL	62	16.5
	10001 TL ve üzeri	70	18.6
Algılanan Refah Düzeyi	Çok Kötü	44	11.7
	Kötü	101	26.9
	Normal	149	39.6
	İyi	60	16
	Çok İyi	22	5.9
TOPLAM		376	100

Tablo 1 incelendiğinde; katılımcıların %65,2'sini erkek %34,8'ini kadın katılımcıların oluşturduğu görülmektedir. Örneklem grubunda 18 ve 22 yaş katılımcı sayısı az olduğundan 18 ve 19 yaş, 22 ve 23 yaş ve üzeri yaş grupları birleştirilmiştir. Bu durumda katılımcıların %29,5'ini 20 yaş, %25,3'ünü 18 ve 19 yaş, %20,5'ini 21 yaş, %24,7'sini 22 ile 23 yaş ve üzeri oluşturduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %53,5'nin Atatürk Üniversitesi'nden, %46,5'nin ise Gazi Üniversitesi'nden olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okudukları bölümlere göre katılımcı sayılarına bakıldığında; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği n=101, Antrenörlük Eğitimi n=105, Spor Yöneticiliği'nin n=77 ve Rekreasyon bölümünün n=93 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların aile geliri oranlarına bakıldığında; %39,9'nun 4250-5000 TL, %25,0'ı 0-4249 TL, %18,6'sı 10001 TL ve üzerinde, %16,5'i ise 5001-10000 TL

arasında olduğu görülmüştür. Katılımcıların algılanan refah düzeylerine verdikleri cevaplara bakıldığında; 149'u Normal, 101'i Kötü, 60'ı İyi, 44'ü Çok Kötü 22'si ise Çok İyi şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 2. Serbest zaman doyum ölçeğine ilişkin bulgular

Boyutlar	n	\bar{X}	Ss
Psikolojik	376	3.48	.82
Eğitimsel	376	3.68	.84
Sosyal	376	3.67	.81
Fiziksel	376	3.83	.86
Rahatlama	376	3.50	.83
Estetik	376	3.54	.84
SZDÖ Toplam	376	3.62	.65

Tablo 2 de katılımcıların serbest zaman doyumlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma puanları verilmiştir. Buna göre katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin $3,62 \pm 0,65$ olduğu görülmüştür. Serbest zaman doyumunun alt boyutlarına büyükten küçüğe doğru sırasıyla bakıldığında: fiziksel boyutta $3,83 \pm 0,86$, eğitimsel boyutta $3,68 \pm 0,86$, sosyal boyutta $3,67 \pm 0,81$, estetik boyutta $3,54 \pm 0,84$, rahatlama boyutunda $3,50 \pm 0,83$, psikolojik boyutta $3,48 \pm 0,82$ olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin cinsiyetlerine göre incelenmesi

Boyutlar	Değişken	n	\bar{X}	ss	t	p
SZDÖ Genel	Erkek	245	3.60	.67	-1.091	.276
	Kadın	131	3.67	.62		
Psikolojik	Erkek	245	3.47	.86	-.644	.520
	Kadın	131	3.53	.74		
Eğitimsel	Erkek	245	3.68	.86	-.218	.828
	Kadın	131	3.70	.84		
Sosyal	Erkek	245	3.63	.81	-1.719	.087
	Kadın	131	3.78	.81		
Fiziksel	Erkek	245	3.80	.88	-1.243	.215
	Kadın	131	3.91	.83		
Rahatlama	Erkek	245	3.50	.85	-.201	.841
	Kadın	131	3.52	.82		
Estetik	Erkek	245	3.51	.85	-1.105	.270
	Kadın	131	3.61	.82		

Tablo 3 incelendiğinde; katılımcıların cinsiyetlerine göre serbest zaman doyum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. Katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin eğitim aldıkları üniversiteye göre incelenmesi

Boyutlar	Değişken	N	\bar{X}	ss	t	p
SZDÖ Genel	Gazi Üniversitesi	175	3.72	.62	2.638	.009*
	Atatürk Üniversitesi	201	3.54	.67		
Psikolojik	Gazi Üniversitesi	175	3.55	.86	1.242	.215
	Atatürk Üniversitesi	201	3.44	.79		
Eğitimsel	Gazi Üniversitesi	175	3.76	.84	1.602	.110
	Atatürk Üniversitesi	201	3.62	.86		
Sosyal	Gazi Üniversitesi	175	3.77	.80	2.144	.033*
	Atatürk Üniversitesi	201	3.59	.82		
Fiziksel	Gazi Üniversitesi	175	3.96	.80	2.636	.009*

Rahatlama	Atatürk Üniversitesi	201	3.73	.91	3.008	.003*
	Gazi Üniversitesi	175	3.64	.80		
Estetik	Atatürk Üniversitesi	201	3.39	.85	1.686	.093
	Gazi Üniversitesi	175	3.62	.85		
	Atatürk Üniversitesi	201	3.48	.83		

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde; katılımcılarının eğitim aldıkları üniversiteye göre serbest zaman doyum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,05). Katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin alt boyutları olan sosyal, fiziksel ve rahatlama alt boyutlarında, eğitim aldıkları üniversiteye göre karşılaştırıldığında istatistiksel anlamda farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<.05). Gazi Üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman doyum ölçeğinin alt boyutlarından; Sosyal (X=3,7), Fiziksel (X=3,96), Rahatlama (X=3,64) boyutlarının puanları Atatürk Üniversitesi öğrencilerinin puanlarından yüksek olduğu ayrıca Gazi Üniversitesinde eğitim gören spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin genel serbest zaman doyum düzeylerinin (X=3,72), Atatürk Üniversitesinde eğitim gören spor bilimleri fakültesi öğrencilerine (X=3,54) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin yaşlarına göre incelenmesi

Boyutlar	Değişken	n	\bar{X}	ss	F	p
SZDÖ Genel	18 ve 19 yaş	95	3.65	.65	.177	.912
	20 yaş	111	3.60	.68		
	21 yaş	77	3.59	.52		
	22 ile 23 yaş ve üzeri	93	3.63	.71		
Psikolojik	18 ve 19 yaş	95	3.54	.79	.421	.738
	20 yaş	111	3.46	.87		
	21 yaş	77	3.41	.71		
	22 ile 23 yaş ve üzeri	93	3.52	.87		
Eğitimsel	18 ve 19 yaş	95	3.74	.83	.621	.602
	20 yaş	111	3.62	.91		
	21 yaş	77	3.62	.68		
	22 ile 23 yaş ve üzeri	93	3.73	.91		
Sosyal	18 ve 19 yaş	95	3.77	.77	.940	.421
	20 yaş	111	3.70	.80		
	21 yaş	77	3.61	.69		
	22 ile 23 yaş ve üzeri	93	3.60	.94		
Fiziksel	18 ve 19 yaş	95	3.86	.87	.120	.949
	20 yaş	111	3.80	.91		
	21 yaş	77	3.85	.71		
	22 ile 23 yaş ve üzeri	93	3.82	.91		
Rahatlama	18 ve 19 yaş	95	3.47	.89	.163	.921
	20 yaş	111	3.53	.89		
	21 yaş	77	3.47	.75		
	22 ile 23 yaş ve üzeri	93	3.53	.77		
Estetik	18 ve 19 yaş	95	3.51	.86	.472	.702
	20 yaş	111	3.48	.89		
	21 yaş	77	3.58	.73		
	22 ile 23 yaş ve üzeri	93	3.61	.84		

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcılarının yaşlarına göre serbest zaman doyum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05). Alınan örneklem grubunda yaşın serbest zaman doyum düzeyleri ile ilişkisinin olmadığı ve her yaş grubunun serbest zaman doyum düzeylerinin birbirlerine yakın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin eğitim gördükleri bölüme göre incelenmesi

Boyutlar	Değişken	n	\bar{X}	ss	F	p
SZDÖ Genel	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	101	3.53	.66	1.815	.144
	Antrenörlük Eğitimi	105	3.58	.71		
	Spor Yöneticiliği	77	3.66	.63		
	Rekreasyon	93	3.74	.59		
Psikolojik	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	101	3.38	.86	1.498	.215
	Antrenörlük Eğitimi	105	3.45	.89		
	Spor Yöneticiliği	77	3.54	.82		
	Rekreasyon	93	3.61	.69		
Eğitimsel	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	101	3.59	.97	1.411	.239
	Antrenörlük Eğitimi	105	3.63	.83		
	Spor Yöneticiliği	77	3.70	.83		
	Rekreasyon	93	3.83	.74		
Sosyal	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	101	3.67	.81	1.160	.325
	Antrenörlük Eğitimi	105	3.58	.92		
	Spor Yöneticiliği	77	3.70	.79		
	Rekreasyon	93	3.79	.70		
Fiziksel	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	101	3.79	.89	1.200	.310
	Antrenörlük Eğitimi	105	3.75	.90		
	Spor Yöneticiliği	77	3.98	.84		
	Rekreasyon	93	3.86	.81		
Rahatlama	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	101	3.34	.87	2.335	.073
	Antrenörlük Eğitimi	105	3.57	.83		
	Spor Yöneticiliği	77	3.48	.86		
	Rekreasyon	93	3.64	.76		
Estetik	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	101	3.41	.90	1.768	.153
	Antrenörlük Eğitimi	105	3.54	.90		
	Spor Yöneticiliği	77	3.56	.84		
	Rekreasyon	93	3.69	.70		

Tablo 6 incelendiğinde; katılımcıların eğitim gördükleri bölüme göre serbest zaman doyum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$).

Tablo 7. Katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin aile gelirlerine göre incelenmesi

Boyutlar	Değişken	n	\bar{X}	ss	F	p	Tukey
SZDÖ Genel	0-4249 TL (a)	94	3.46	.71	3.209	.023*	a<c* (.020)
	4250-5000 TL (b)	150	3.64	.62			
	5001-10000 TL (c)	62	3.77	.63			
	10001 TL ve üzeri (d)	70	3.67	.65			
Psikolojik	0-4249 TL (a)	94	3.38	.81	.984	.400	-
	4250-5000 TL (b)	150	3.50	.79			
	5001-10000 TL (c)	62	3.59	.83			
	10001 TL ve üzeri (d)	70	3.52	.89			
Eğitimsel	0-4249 TL (a)	94	3.59	.86	.996	.395	-
	4250-5000 TL (b)	150	3.72	.84			
	5001-10000 TL (c)	62	3.81	.77			
	10001 TL ve üzeri (d)	70	3.62	.91			
Sosyal	0-4249 TL (a)	94	3.47	.86	2.919	.034*	a<c* (.043)
	4250-5000 TL (b)	150	3.72	.77			
	5001-10000 TL (c)	62	3.82	.81			
	10001 TL ve üzeri (d)	70	3.74	.81			
Fiziksel	0-4249 TL (a)	94	3.63	.89	4.087	.007*	a<c* (.004)
	4250-5000 TL (b)	150	3.87	.83			
	5001-10000 TL (c)	62	4.10	.83			
	10001 TL ve üzeri (d)	70	3.80	.88			

Rahatlama	0-4249 TL (a)	94	3.41	.92	.591	.621	-
	4250-5000 TL (b)	150	3.52	.78			
	5001-10000 TL (c)	62	3.54	.90			
	10001 TL ve üzeri (d)	70	3.57	.78			
Estetik	0-4249 TL (a)	94	3.28	.89	6.298	.000*	a<c* (.003) a<d* (.001)
	4250-5000 TL (b)	150	3.52	.78			
	5001-10000 TL (c)	62	3.75	.85			
	10001 TL ve üzeri (d)	70	3.77	.80			

*p<.05

Tablo 7 incelendiğinde; katılımcıların aile gelir durumuna göre serbest zaman doyum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [F(3, 372)= 3,209, p<.05]. Farkın hangi grup yada gruplardan kaynaklandığını bulmak için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin 0-4249 TL ile 5001-10000 TL arasında aile gelirine sahip olanlar “SZDÖ Genel”, “Sosyal” alt boyutu, “Fiziksel” alt boyutu ve “Estetik” alt boyutunda birbirinden anlamlı düzeyde farklı oldukları görülmüştür. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, aile geliri 5001-10000 TL arasında olan katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin aile geliri 0-4249 TL arasında olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca “Estetik” alt boyutta aile geliri 10001 TL ve üzeri olan katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin aile geliri 0-4249 TL arasında olanlardan daha yüksek olduğu da bulunmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin algılanan refah durumalarına göre incelenmesi

Boyutlar	Değişken	n	\bar{X}	ss	F	p	Tukey
SZDÖ Genel	Çok Kötü (a)	44	3.41	.73	7.115	.000*	a<d* (.002) a<e* (.006) b<d* (.001) b<e* (.006)
	Kötü (b)	101	3.46	.62			
	Normal (c)	149	3.64	.61			
	İyi (d)	60	3.88	.56			
	Çok İyi (e)	22	3.98	.81			
Psikolojik	Çok Kötü (a)	44	3.23	1.01	6.295	.000*	a<d* (.007) a<e* (.009) b<d* (.002) b<e* (.007)
	Kötü (b)	101	3.29	.78			
	Normal (c)	149	3.53	.74			
	İyi (d)	60	3.77	.73			
	Çok İyi (e)	22	3.92	.95			
Eğitimsel	Çok Kötü (a)	44	3.38	1.03	4.483	.002*	a<d* (.006) b<d* (.020)
	Kötü (b)	101	3.53	.80			
	Normal (c)	149	3.74	.78			
	İyi (d)	60	3.95	.75			
	Çok İyi (e)	22	3.93	1.08			
Sosyal	Çok Kötü (a)	44	3.49	.98	2.579	.037*	
	Kötü (b)	101	3.53	.81			
	Normal (c)	149	3.73	.77			
	İyi (d)	60	3.83	.67			
	Çok İyi (e)	22	3.91	1.03			
Fiziksel	Çok Kötü (a)	44	3.67	1.00	4.741	.001*	a<d* (.035) b<d* (.001)
	Kötü (b)	101	3.62	.85			
	Normal (c)	149	3.87	.83			
	İyi (d)	60	4.15	.67			
	Çok İyi (e)	22	4.08	1.05			
Rahatlama	Çok Kötü (a)	44	3.40	.87	1.897	.110	
	Kötü (b)	101	3.49	.80			
	Normal (c)	149	3.44	.87			

	İyi (d)	60	3.65	.76			
	Çok İyi (e)	22	3.86	.79			
Estetik	Çok Kötü (a)	44	3.28	.84	10.08	.000*	a<d* (.000)
	Kötü (b)	101	3.33	.88			a<e* (.000)
	Normal (c)	149	3.51	.76			b<d* (.000)
	İyi (d)	60	3.95	.68			b<e* (.000)
	Çok İyi (e)	22	4.15	.93			c<d* (.003)
						c<e* (.005)	

*p<.05

Tablo 8 incelendiğinde; katılımcıların algılanan refah durumlarına göre serbest zaman doyum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [F(4, 371)= 7,115, p<.05]. Farkın hangi grup yada gruplardan kaynaklandığını bulmak için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Katılımcıların algıladıkları refah düzeyleri değerlendirildiğinde, serbest zaman doyum düzeyleri “SZDÖ Genel”, “Psikolojik”, “Eğitimsel”, “Fiziksel” ve “Estetik” alt boyutlarında birbirinden anlamlı düzeyde farklı olduğu belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, algılanan refah düzeyi “İyi” ve “Çok İyi” olan katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin, algılanan refah düzeyi “Kötü” ve “Çok Kötü” olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan “Soyal” alt boyutta farkın kaynağı tespit edilememiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı; Covid-19 pandemi sürecinde spor bilimlerinde eğitim alan üniversite öğrencilerinin; psikolojik, eğitim, sosyal, rahatlama, fizyolojik ve estetik alt boyutlarıyla serbest zaman doyumlarının, cinsiyet, yaş, eğitim aldıkları üniversite ve bölüm, aile gelirleri ve refah düzeylerini içeren sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesidir.

Araştırmada katılımcıların sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde; katılımcıların %65,2’sini erkek, %34,8’ini kadın katılımcıların oluşturduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %53,5’nin Atatürk Üniversitesi’nden, %46,5’nin ise Gazi Üniversitesi’nden olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümlerinde öğrenim gören 376 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların %75,3’ünün 18-21 yaşlarında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların aile gelirinde %39,9 ile çoğunluğun 4250-5000 TL arası aile gelirine sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların algılanan refah düzeylerine verdikleri cevaplara bakıldığında; 149’u “Normal”, 101’i “Kötü”, 60’ı “İyi”, 44’ü “Çok Kötü” 22’si ise “Çok İyi” şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 1). Katılımcıların serbest zaman doyum puanları da $3,62 \pm 0,65$ olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan spor bilimleri öğrencilerinin serbest zaman doyumlarının cinsiyete göre incelenmesinde; serbest zaman doyum ölçeğiyle tüm alt boyutlarında ve ölçek genelinde cinsiyete göre farka rastlanılmamıştır (Tablo 3). Ardahan ve Yerlisu Lapa (2010), Çelik (2011), Ayyıldız (2015), Yıldırım ve Latifoğlu (2020) yaptıkları araştırmalarda benzer sonuç elde etmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında yapılan bu çalışma ile literatürün benzerlik gösterdiği söylenebilir. Yapılan bu çalışmanın aksine serbest zaman doyumunda cinsiyete göre; serbest zaman doyum ölçeğinin çeşitli alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı farklılıkların görüldüğü çalışmalar da bulunmaktadır (Serdar ve Ay, 2016; Çakır, 2017; Karaoğlu ve Atasoy, 2018; Tunç, 2019; Acar ve Yılmaz, 2021). Literatürde bulunan sonuçlara bakıldığında spor bilimleri alanındaki üniversite öğrencileri olarak benzer örneklem gruplarını içeren çalışmalar (Serdar ve Ay, 2016; Çakır, 2017; Tunç, 2019) yapılmasına rağmen sonuçlardaki farklılığın, yapılan bu çalışmanın covid-19 pandemi sürecinde yapılmasından dolayı olduğu söylenebilir. Pandemi süreci cinsiyet gözetmeksizin her insanı bir şekilde evlere kapatarak, sosyal ve

duygusal anlamda sosyalleşmesini engelleyerek, serbest zamanlarını ve sosyalleşmelerini kısıtlamıştır. Ayrıca yapılan bu çalışmada alınan örneklem grubunun farklı bölge ve şehirlerde olmasına rağmen cinsiyet açısından serbest zaman doyumlarında fark bulunamaması da yine pandeminin öğrencilere vermiş olduğu etkiden dolayı cinsiyet açısından farklılık bulunmamasına neden olduğu düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmada spor bilimleri öğrencilerinin serbest zaman doyumları, eğitim aldıkları üniversite değişkenine göre incelendiğinde; serbest zaman doyum ölçeğinin genel puanında ve ölçeğin alt boyutlarından “Sosyal”, “Fiziksel” ve “Rahatlama” boyutlarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi’nde eğitim gören üniversite öğrencilerinin serbest zaman doyumlarının ($3,72 \pm 0,62$) Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden ($3,54 \pm 0,67$) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca serbest zaman doyumunun alt boyut doyumlarında “Sosyal”, “Fiziksel” ve “Rahatlama” boyutlarında da Gazi Üniversitesi öğrencilerinin doyum düzeylerinin fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4). Sönmez (2020) üniversite öğrencilerinin serbest zaman doyumları ile üniversite yaşamına uyum ilişkisini incelediği çalışmada; vakıf üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman doyum ortalama puanlarının kamu üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bir diğer araştırmada Marmara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin serbest zaman doyumları incelendiğinde; serbest zaman doyumlarının “psikolojik”, “eğitim” ve “rahatlama” alt doyumlarında anlamlı farklılık tespit edilmiş, İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri öğrencilerinin bu alt doyumlarda ortalama puanlarının Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri öğrencilerinden yüksek olduğu aktarılmıştır (Serdar, 2016). İç anadolu bölgesinde yer alan Anadolu, Selçuk ve Erciyes Üniversitesi’nde öğrenim gören spor bilimleri öğrencilerinin, üniversite değişkenine göre serbest zaman tatminlerinin incelendiği diğer bir çalışmada (Deniz, 2020); psikolojik, eğitimsel, sosyal, rahatlama, fiziksel ve estetik alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmediğini belirtmiştir. Bu durumun çalışmaya alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri (Anadolu, Selçuk ve Erciyes) üniversitelerin köklü üniversitelerden olması ve benzer özellikte rekreatif etkinlik imkânı sunulmalarından kaynaklandığı belirtmektedir (Deniz, 2020). Yapılan bu çalışmanın literatürle (Deniz, 2020) benzerlik göstermediği, bunun sebebinde; yapılan bu çalışmanın örneklem grubunun farklı iki ayrı (doğu anadolu ve iç anadolu) bölgede yer alan üniversitelerden seçilmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Katılımcıların serbest zaman doyum düzeyleri yaşlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p < ,05$). Verilere ilişkin örneklem grubunda yaşın serbest zaman doyum düzeyleri ile ilişkisi bulunmadığı ve her yaş grubunun serbest zaman doyum düzeylerinin birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5). Literatür incelendiğinde benzer sonuçların elde edildiği çalışmalar bulunmaktadır (Çakır, 2017; Yaşartürk & Bilgin, 2018; Demiral, 2018; Özel, 2019; Dikici, 2020). Benzer çalışmaların aksine serbest zaman doyumunda ve alt boyutlarında yaş değişkenine göre anlamlı ilişkinin olduğunu belirten çalışmalara da rastlanılmıştır (Riddick, 1986; Gökçe, 2008; Ayyıldız, 2015; Serdar ve Ay, 2016; Ayhan, Eskiler ve Ekinci, 2018; Yiğit, 2018; Öztaş, 2018). Literatürde verilen bilgilerle yapılan bu çalışmadaki sonuç farklılığının; üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaşlarının birbirine yakın olmasından dolayı serbest zaman doyum düzeylerinde de farklılık bulunmadığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca pandemi sürecinin getirdiği kısıtlamaların üniversite öğrencilerini yaş fark etmeden etkilemesi bu süreçte öğrencilerin serbest zaman doyum düzeylerinde farkın olmamasının kaynağı olarak görülebilir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin, serbest zaman doyum düzeyleri ile eğitim aldıkları bölüm değişkenine göre incelendiğinde; bölümler arasında anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. ($p > ,05$) (Tablo 6). Katılımcıların serbest zaman doyumları ve alt boyutlarına ilişkin ortalama puanları incelendiğinde;

Rekreasyon Bölümü öğrencilerinin genel serbest zaman doyum puanları ve alt boyutlarında “Fiziksel” alt boyut hariç tüm alt boyut doyum puanlarında diğer bölümlere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde spor bilimleri öğrencilerinin serbest zaman engelleri ile tatmin düzeyleri arasındaki ilişkinin incelediği bir çalışmada; katılımcıların öğrenim görülen bölüme göre serbest zaman doyumunu ve alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilemediği bildirilmiştir (Deniz, 2020). Bu durumun öğrencilerin benzer müfredat ve kampüs özelliklerine sahip olmalarından kaynaklandığı belirtilmektedir (Deniz, 2020). Yapılan bu çalışma da literatürle benzerlik göstermektedir.

Yapılan bu çalışmada; katılımcılarının serbest zaman doyum düzeyleri aile geliri değişkenine göre incelendiğinde $p<,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 7). Katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinde; aile geliri 0-4249 TL ile 5001-10000 TL arasında gelire sahip olanların “Sosyal”, “Fiziksel” ile “Estetik” alt boyutunda ve genel serbest zaman doyum puanlarında istatistiki açıdan anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Aile geliri 5001-10000 TL arası olan öğrencilerin genel serbest zaman doyumlarında ($3,77 \pm 0,63$) ve alt boyutlarından “Psikolojik” ($3,59 \pm 0,83$), “Eğitimsel” ($3,81 \pm 0,87$), “Sosyal” ($3,82 \pm 0,81$), “Fiziksel” ($4,10 \pm 0,83$) alt boyutlarda ortalama puanlarının diğer aile gelirine sahip olanlara göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aile geliri 0-4249 TL arası olan katılımcıların serbest zaman doyum ($3,46 \pm 0,71$) ve alt boyutlarında (Psikolojik ($3,38 \pm 0,81$), eğitimsel ($3,59 \pm 0,86$), sosyal ($3,47 \pm 0,86$), fiziksel ($3,63 \pm 0,89$), rahatlama ($3,41 \pm 0,92$), estetik ($3,28 \pm 0,89$)) ortalama puanlarının diğer aile gelirine sahip öğrencilerden düşük olduğu belirlenmiştir. Böylece aile geliri yüksek olan öğrencilerin serbest zaman doyumlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde yapılan çalışmayı destekleyen paralel sonuçlar olduğu görülmüştür (Ardahan ve Yerlisu Lapa, 2010; Gümüş ve Karakullukçu, 2015; Ayyıldız, 2015; Erdemli, 2019; Yaşartürk, 2019). Dolayısıyla yapılan bu çalışmanın literatürle benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Ayrıca literatürde farklı sonuçlar gösteren çalışmalara da rastlanmıştır (Demiral, 2018; Serdar, 2016). Bunun sebebi olarak çalışmalarda kullanılan ölçeklerin farklılığı olarak düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmada katılımcıların serbest zaman doyum düzeyleri ile algılanan refah durumları incelendiğinde; istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur [$F(4, 371)= 7,115, p<,05$] (Tablo 8). Katılımcıların algıladıkları refah düzeyleri “SZDÖ Genel”, “Psikolojik” alt boyut, “Eğitimsel” alt boyut, “Fiziksel” ve “Estetik” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Algılanan refah düzeyi “İyi” ve “Çok İyi” olan katılımcıların serbest zaman doyum düzeylerinin, algılanan refah düzeyi “Kötü” ve “Çok Kötü” olanlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yazgeç (2019) doğa ve maceraya dayalı etkinliklere katılan bireyler üzerinde yaptığı çalışmasında; refah düzeyi ile serbest zaman doyumunun tüm alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit ettiğini bildirmiştir. Ayrıca refah düzeylerini “çok iyi” hissedenden katılımcıların ortalama puanlarının (Psikolojik ($4,55 \pm 0,57$), eğitimsel ($4,66 \pm 0,47$), sosyal ($4,46 \pm 0,71$), rahatlama ($4,72 \pm 0,42$), fizyolojik ($4,43 \pm 0,61$), estetik ($4,35 \pm 0,64$) diğer üç grubun ortalama puanlarından (Kötü; psikolojik ($3,77 \pm 0,53$), eğitimsel ($4,18 \pm 0,62$), sosyal ($3,91 \pm 0,93$), rahatlama ($4,23 \pm 0,63$), fizyolojik ($3,14 \pm 0,79$), estetik ($3,77 \pm 0,60$). Normal; psikolojik ($3,96 \pm 0,67$), eğitimsel ($4,06 \pm 0,65$), sosyal ($3,89 \pm 0,67$), rahatlama ($4,21 \pm 0,64$), fizyolojik ($3,49 \pm 0,78$), estetik ($3,73 \pm 0,95$). İyi; psikolojik ($4,06 \pm 0,53$), eğitimsel ($4,07 \pm 0,63$), sosyal ($4,06 \pm 0,65$), rahatlama ($4,33 \pm 0,54$), fizyolojik ($3,62 \pm 0,71$), estetik ($3,95 \pm 0,70$),) daha yüksek olduğunu belirtmiştir (Yazgeç, 2019). Ayrıca Soyer, Tolukan ve Dugenci (2019) ve Yerlisu Lapa'nın (2013) çalışmaları da yapılan bu çalışmayı desteklemektedir. Serdar ve Demirel (2020) spor bilimleri öğrencilerinin stres düzeyleri ile serbest zaman doyumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada; katılımcıların refah durumlarında serbest zaman doyum düzeyleri ve alt boyutlarında anlamlı farka rastlanılmamıştır. Serdar ve Demirel (2020) yaptıkları çalışmada İstanbul ilinde eğitim gören Cerrahpaşa Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerini örneklem olarak almıştır. Yapılan bu çalışmanın örneklemine oluşturan öğrenciler Erzurum ve Ankara illerinde eğitim görmektedir. Bu açıdan

sonuçlardaki farklılığın kaynağı çalışmalardaki örneklem gruplarının farklı şehirlerde eğitim gören öğrencileri oluşturması olarak söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak covid-19 pandemi sürecinde spor bilimleri öğrencilerinin serbest zaman doyumlarında cinsiyet, yaş, eğitim alınan bölüm açısından fark bulunamamışken ($p>,05$), öğrencilerin serbest zaman doyumlarında eğitim aldıkları üniversite, aile gelirleri ve algılanan refah düzeyleri değişkenlerinde anlamlı fark bulunmuştur ($p<,05$). Bu sonuçla covid-19 pandemi sürecinde Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin serbest zaman doyumlarının ($3,72\pm 0,62$) Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerine ($3,54\pm 0,67$) göre yüksek olduğu, aile geliri yüksek olan bireylerin serbest zaman doyumlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca algılanan refah düzeyi “İyi” ve “Çok İyi” olan öğrencilerin serbest zaman doyum düzeylerinin diğer gruplardaki öğrencilerden fazla olduğu sonucu da tespit edilmiştir.

Bundan sonraki araştırmalarda; covid-19 pandemi sürecinin getirdiği olumsuzlukların sonucu olarak örneklem gruplarının serbest zamanlarını ve bu serbest zamanlarında elde ettikleri doyumlarının iyileştirilmesini amaçlayan çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Acar, K., & Yılmaz, A. K. (2021). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman doyumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 25-35.
- Ardahan, F., & Lapa, T. Y. (2010). “Üniversite öğrencilerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin cinsiyete ve gelire göre incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 21(4), 129-136.
- Ayhan, C., Eskiler, E., & Ekinci, N. E. (2018). Extreme sporcuların serbest zaman tatmin düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International 2nd Academic Sports Research Congress* (s. 125-132). Akademik Spor Araştırmaları Derneği
- Aysan, A. F., Balcı, E., Karagöl, E. T., Kılıç, E., Gültekin, F., Şahin, F., Parlakpınar, H., Bulut, M., Garipağaoğlu, M., Solak, M., Erin, N., Özçelik, T., Kara, F., Çmarka, H., Gür, M., Mete, B., Emek, M., Şimşek, M., & Gündüz, K. (2020). *COVID-19 pandemi değerlendirme raporu*. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları: Ankara.
- Ayyıldız, T. (2015). *Rekreatif dans faaliyetlerine katılan bireylerin serbest zaman tatmin düzeylerinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Beard, J. G., & Ragheb, M. G. (1980). Measuring leisure satisfaction. *Journal of Leisure Research*. 12., 20-33
- Broadhurst, R. (2001). *Managing environments for leisure and recreation*. GBR. London: Routledge: p:3.
- Cascella, M., Rajnik, M., Cuomo, A., Dulebohn, S. C., & Di Napoli, R. (2020). *StatPearls*. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing.
- Çakır, V. O. (2017). Üniversite öğrencilerin serbest zaman doyum düzeyleri ile serbest zaman yönetimleri arasındaki ilişki. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 17-27.
- Çelik, G. (2011). *Kamu kuruluşlarında çalışan engelli bireylerin serbest zaman engellerinin ve tatmin düzeylerinin incelenmesi* (Antalya merkez örneği). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Demiral, S. (2018). *Açık alan rekreasyonuna katılan bireylerin serbest zaman tatmin düzeylerinin incelenmesi: Şavşat-Karagöl Örneği*. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Deniz, C. (2020) *Spor bilimleri öğrencilerinin serbest zaman engelleri ile tatmin düzeyleri arasındaki ilişki*. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Dikici, İ. (2020) *Serbest zamanlarını gençlik merkezinde değerlendiren üniversite öğrencilerinin serbest zaman doyum, serbest zaman doyum ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Muğla.

- Erdemli, E. (2019). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleğe yönelik tutumu ile serbest zaman doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Gökçe, H. (2008). *Serbest zaman doyumunun yaşam doyumunu ve sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Gökçe, H., & Orhan, K. (2011). Serbest Zaman Doyum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenirlik Çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 22(4), 139-145. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbd/issue/16383/171376>
- Gümüş, H., & Karakullukçu, Ö. F. (2015). Leisure satisfaction in football and basketball fans: A sample of Afyonkarahisar. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3(3), 401-9.
- Idyll Arbor, Inc. (1991). *Leisure Satisfaction Measure*. (Mounir G. Ragheb, Jacob G. Beard). https://www.idyllarbor.com/agora.cgi?p_id=A146&xm=on. (10.09.2015).
- İnternet: T.C. Cumhurbaşkanlığı, (2020). Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın: “Korona Virüs'le mücadele sürecini, el birliğiyle rehavete ve paniğe kapılmadan atlatma kabiliyetine sahibiz. Web: <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/117021/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalin-korona-virus-le-mucadele-surecini-el-birligiyle-rehavete-ve-panige-kapilmadan-atlatma-kabiliyetine-sahibiz->, Son Erişim Tarihi: 17.02.2022
- İnternet: T.C. İç İşleri Bakanlığı, (2020a) Duyuru. Web: <https://www.icisleri.gov.tr/duyuru1004>, Son Erişim Tarihi: 17.02.2022
- İnternet: T.C. İç İşleri Bakanlığı, (2020b) Sokağa Çıkma Kısıtlaması. Web: <https://www.icisleri.gov.tr/sokaga-cikma-kisitlamasi>, Son Erişim Tarihi: 17.02.2022
- İnternet: T.C. İç İşleri Bakanlığı, (2021). 81 İl Valiliğine Kademeli Normalleşme Tedbirleri Gönderildi. Web: <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-kademeli-normallesme-tedbirleri-genelgesi-gonderildi>. Son Erişim Tarihi: 27.04.2022
- İnternet: T.C. Sağlık Bakanlığı, (2020a). Çin’de Görülen Koronavirüs Salgını Üzerine Bakanlıkta Toplanan Bilim Kurulu’nda Alınan Kararlara İlişkin Açıklama. Web: <https://www.saglik.gov.tr/TR,63422/cinde-gorulen-koronavirus-salgini-uzerine-bakanlikta-toplanan-bilim-kurulunda-alinan-kararlara-iliskin-aciklama-23012020.html>, Son Erişim Tarihi: 15.02.2022
- İnternet: T.C. Sağlık Bakanlığı, (2020b). Üç Ülke ile Daha Uçuşların Durdurulmasına İlişkin Açıklama. Web: <https://www.saglik.gov.tr/TR,64265/uc-ulke-ile-daha-ucuslarin-durdurulmasına-iliskin-aciklama-29022020.html>, Son Erişim Tarihi: 15.02.2022
- İnternet:Koru Hastanesi, (2022). Sağlık Rehberi Covid-19 Aşı Çeşitleri. Web: <https://www.koruhastanesi.com/covid-19-asi-cesitleri-2688-5>. Son Erişim Tarihi: 27.04.2022
- Karaküçük, S. (1997). *Rekreasyon-serbest zamanları değerlendirme (Genişletilmiş 2. Baskı)*. Ankara: Seren Ofset.
- Karaoğlu, A. K., & Atasoy, B. (2018). Sosyal medya kullanımı ile serbest zaman tatmini arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 826-839. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.330525>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karlı, Ü., Polat, E., Yılmaz, B., & Koçak, S. (2008). *Serbest zaman tatmin ölçeği'nin (SZTÖ-Uzun Versiyon) geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 80-91
- Özbey, S., & Çelebi, M. (2003) *Spor Bilimlerine Giriş*. (N. Mirzeoğlu, Yay. Haz.) *Rekreasyon içinde* (s.227-259). Ankara: Bağırhan Kitapevi.
- Özel, B. (2019). *Üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine yönelik yaşam doyumunu tatmin ve benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bartın
- Öztaş, İ. (2018). *Farklı kurumlarda çalışan memurların serbest zaman doyum ve mutluluk düzeylerinin belirlenmesi* (Kırıkkale İli Örneği). (Yüksek lisans tezi), Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Phelan A. L., Katz, R., & Gostin, L. O. (2020). The novel coronavirus originating in Wuhan, China: challenges for global health governance. *JAMA* 2020 Jan 30. <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2760500>.
- Riddick, C. C. (1986). *Leisure satisfaction precursors*. *Journal of Leisure Research*. 18. 259-265

- Serdar, E. (2016). *Üniversite öğrencilerinin katıldıkları serbest zaman etkinliklerinden tatmin olma ve algılanan özgürlük düzeylerinin incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Serdar, E., & Ay, S. M. (2016). Üniversite öğrencilerinin katıldıkları serbest zaman etkinliklerinden tatmin olma ve algılanan özgürlük düzeylerinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 1303-1414. <http://hdl.handle.net/11424/38213>
- Serdar, E., & Demirel, M. (2020). Algılanan stres ile serbest zaman doyum arasındaki ilişki: Spor bilimleri öğrencileri örneği. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(3), 54-64. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunibesyo/issue/57066/758093>
- Serdar, E., & Mungan Ay, S. M. (2016). *Üniversite öğrencilerinin katıldıkları serbest zaman etkinliklerinden tatmin olma ve algılanan özgürlük düzeylerinin incelenmesi*. *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 1303-1414.
- Soyer, F., Tolukan, E., & Dugenci, A. (2019). Investigation of the relationship between leisure satisfaction and smartphone addiction of university students. *Asian Journal of Education and Training*, 5(1), 229-235.
- Sönmez, A. (2020). *Üniversite öğrencilerinde serbest zaman doyum ile üniversite yaşamına uyum ilişkisinin incelenmesi*. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Tunç, A. Ç. (2019). *Üniversite öğrencilerinin kişilik yapılarının, zaman yönetimi ve serbest zaman tatmini ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- World Health Organization (WHO). (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) outbreak*. <https://www.who.int> Son Erişim Tarihi: 13.02.2022
- Yaşartürk, F. (2019). Analysis of the relationship between the academic self-efficacy and leisure satisfaction levels of university students. *Journal of Education and Training Studies*, 7(3).
- Yaşartürk, F., & Bilgin, B. (2018). Üniversitede öğrenim gören hentbolcuların serbest zaman tatmin ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 50-60. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjces/issue/43579/533516>
- Yazgeç, G. (2019). *Doğa ve macera rekreasyonu etkinliklerine katılan bireylerin serbest zaman doyum ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi: Fethiye destinasyonu örneği*. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Yerlisu Lapa, T. (2013). Life satisfaction, leisure satisfaction and perceived freedom of park recreation participants. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 93, 1985-1993.
- Yıldırım, B., & Latifoğlu, G. (2020). Serbest zaman tatmini ile yaşam doyum ve duygusal zekâ arasındaki ilişki. In *Conference Proceeding Book* (P. 68). Near East University.
- Yiğit, İ. (2018). *Üniversite Topluluklarında rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin serbest zaman tatmin düzeylerinin incelenmesi*. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

Metaverse Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması “Metaverse Scale: Study of Validity and Reliability”

Mesut SÜLEYMANOĞULLARI¹ & Adem ÖZDEMİR² & Gökhan BAYRAKTAR³ & Mustafa VURAL⁴

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Tarihçe

Yayın Geliş Tarihi: 06 Nisan 2022

Kabul Tarihi: 22 Nisan 2022

Online Yayın Tarihi: 29 Nisan 2022

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliar.25>

Yazarlarla İletişim

1-(Sorumlu Yazar) Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ağrı, TÜRKİYE

msuleymanogullari@agri.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-5867-2844>

2- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eleşkirt Meslek Yüksekokulu, Ağrı, TÜRKİYE
[aозdemir@agri.edu.tr](mailto:aozdemir@agri.edu.tr)
<https://orcid.org/0000-0003-3127-6846>

3- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ağrı, TÜRKİYE
gbakraktar@agri.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-8408-3143>

4- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ağrı, TÜRKİYE
mvural@agri.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-9297-6240>

Yazar Katkıları

Tüm yazarlar çalışmanın konseptine ve tasarımına katkıda bulundu.

Finansman

Bu çalışma herhangi bir kurum/kuruluştan maddi destek almadı.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ediyorlar.

Şeffaflık

Yazarlar, çalışmada hiçbir hayati özelliğin ihmal edilmediğini, dürüst, doğru ve şeffaf bir anlatım ile raporlaştırdığını ve herhangi bir tutarsızlık olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik

Bu çalışmada bilimsel etik kriterlerine uyulmuştur.

Referans Gösterimi

Süleymanoğulları, M., Özdemir, A., Bayraktar, G., & Vural, M. (2022). Metaverse Ölçeği Geliştirme Çalışması, Anatolia Sport Research, 3(1):47-58.

Copyright © 2022 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı son dönemin popüler konularından biri olan metaverse ile ilgili bir ölçek geliştirmektir.

Materyal ve Metod: Metaverse ölçeğinin geliştirilmesi aşamasında öncelikle 26 maddelik bir deneme formu oluşturulmuş ve uzman görüşü alınarak kapsam geçerliği sağlanmıştır. Sonraki aşamada bu deneme formunun hangi amaç doğrultusunda kullanılacağını belirten bir açıklama notu eklenerek bu formlar lisans eğitimi gören 593 öğrenciye uygulanmıştır. Toplanan veriler SPSS 22 ve SPSS AMOS 24 programları ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda ilk olarak ‘Açımlayıcı Faktör Analizi’ (AFA) yapılmış ve ölçeğin yapı geçerliği test edilmiştir. Maddelerin yapı geçerliğini test etmek amacıyla da ‘Doğrulayıcı Faktör Analizi’ (DFA) uygulanmıştır.

Bulgular: AFA sonrasında 15 maddeli ve teknoloji, dijitalleşme, sosyal ve yaşam biçimi olmak üzere toplamda 4 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. AFA sonucunda bu dört faktörün açıklanan varyansın %55,17’lik kısmını karşıladığı görülmüştür. DFA sonucunda ise uyum iyiliği indekslerinin (CMIN/df, RMSEA, GFI, CFI ve SRMR) olması gereken değerler arasında çıktığı görülmüştür. AFA ve DFA sonucunda 15 maddelik dört faktörlü (teknoloji, dijitalleşme, sosyal ve yaşam biçimi) metaverse ölçeğinin yapı ve madde geçerliği doğrulanmıştır. 15 maddelik nihai ölçeğin tamamı için iç tutarlık göstergesi olan Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayısı .813 olarak tespit edilmiştir.

Sonuç: Analizler sonucunda metaverse ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir yapıda olduğu görülmüştür. Bu anlamda, geliştirilen bu ölçeğin metaverse kavramıyla ilgili etkili bir veri toplama aracı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bitcoin, Dijital Dönüşüm, Kripto Para Metaverse, MetaSpor, Ölçek Geliştirme.

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to develop a scale for metaverse which is one of the most popular topics recently.

Material and Method: During the development of the Metaverse scale, a trial form consisting of 26 items was created by receiving expert opinion to ensure content validity. In the next stage, this form was applied to 593 university students with an explanatory note describing for what purpose the trial form would be used. The collected data were analyzed with SPSS 22 and SPSS AMOS 24 software. In line with the data obtained, first “Explanatory Factor Analysis” (EFA) was performed and construct validity of the scale was tested. In order to test the construct validity of the items, “Confirmatory Factor Analysis” (CFA) was performed.

Results: As a result of EFA, 15 items and four factors (technology, digitalization, social and lifestyle) was established. As a result of EFA, it was seen that these four factors corresponded 55,17% of the explained variance. To test the construct validity of the items With CFA, it was observed that goodness of fit indices (CMIN/df, RMSEA; GFI, CFI and SRMR) were within the values as they were supposed to be. As a result of EFA and CFA, the construct and item validity of the metaverse scale with 15 items and four factors (technology, digitalization, social and lifestyle) was confirmed. Cronbach’s Alpha reliability coefficient, the indicator for internal consistency of the entire 15-items scale, was found as .813.

Conclusions: As a result of analysis, it was seen that metaverse scale was effective and reliable. In this sense, it is thought that the scale developed to be an effective data collection tools in terms of metaverse concept.

Keywords: Bitcoin, Crypto Money, Digital Transformation, Metaverse, MetaSport, Scale Development.

GİRİŞ

Son yirmi yılda teknolojiye yaşanan gelişmeler bilgi ve iletişimle birlikte dijitalleşme sürecinin de hızlı bir şekilde gelişmesini sağlamıştır. Bilgisayarlar donanım olarak daha yüksek teknolojilerle üst seviyelere ilerlerken, yazılım alanında yaşanan hızlı gelişmeler yapay zekâ, sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti, blok zinciri, bulut ve büyük veri gibi uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bununla birlikte hızla gelişen oyun kültürü, sanal dünya ve kişisel olarak bilgisayarlara sahip olma oranları, dünyanın her yerine ulaşan internet ağı, gelişen sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojileri, blok zinciri ve kripto paralarda yaşanan gelişmeler hızlı bir şekilde hayatımıza metaverse kavramını sokmuştur. Metaverse ile ilgili gelişmeler gün geçtikçe artarken, hayatımıza yeni giren giyilebilir teknolojik ürünler sayesinde ticari işletmelerle birlikte bireyler de bu teknolojileri kullanarak metaverse dünyasında yer almaya başlamışlardır.

Metaverse kavramı son zamanlarda Mark Zuckerberg'in, Facebook'un adını Meta olarak değiştireceğini (Nesbo, 2021) ve metaverse ile ilgili çalışmalar gerçekleştireceğini duyurmasıyla başladığı düşünülse de ilk olarak bu kavram 1992'de Neal Stephenson tarafından yazılan 'SnowCrash' adlı bir bilim kurgu romanında ortaya atılmıştır. Bu romanda Stephenson, metaverse'yi büyük bir sanal ortam olarak tanımlamaktadır. Daha yakın zamanlarda, Ready Player One adlı romanda ve aynı adla sinemaya uyarlanan filmde OASIS adlı bir metaverse yer almıştır (Sparkes, 2021). Romanda metaverse, sanal-artırılmış gerçeklik ve interneti birleştiren sanal bir oluşum olarak ifade edilmektedir (Nesbo, 2021).

Dionisio, Burns ve Gilbert (2013) ise, metaverse geçiş için dört alanda ilerleme gerçekleşmesi gerektiğini ifade etmişler ve bunları şu şekilde sıralamışlardır: sürükleyici gerçekçilik, her yerde erişim ve kimlik, birlikte çalışabilirlik ve ölçeklenebilirlik. Lee ve ark. (2021), fiziksel dünya ile metaverse'in buluşması için çeşitli teknolojiler ve bir ekosistem gerekmektedir. Sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojisi pek çok farklı sektörde kritik işlerin görülmesi meslek profesyonellerince olağanüstü durumlara hazırlık veya var olan beceri ve yetkinliklerin geliştirilmesi için kullanılabilir (Ahmed, 2018; Oyelude, 2017; Regenbrecht, Baratoff ve Wilke, 2005).

Metaverse'in sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik teknolojileri ile yoğun bir şekilde ilişkili olduğu savunulmaktadır (Damar, 2021). Hayatımızda her geçen gün önemini artıran sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojileri Facebook kurucusu Mark Zuckerberg' in açıklamaları ile (Hardawar, 2021; Nesbo, 2021) farklı bir şekilde ve metaverse kavramı içinde tartışılmaya başlamıştır. Pek çok firmanın hatta devletlerin bu yönde girişimlerde bulunmaları, metaverse stratejilerini açıklamaları (Albawaba, 2021; Kim, 2021; Newar, 2021) tüm dünyanın bu teknoloji üzerinde yoğunlaşmasına ve bu alana ilgi göstermesine sebep olmuştur.

Eğitim sektöründe de önemli bir yere sahip olmaya başlayan metaverse çeşitli şekillerde öğrenmenin kolaylaştırılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Covid-19 pandemisi süreci de göstermiştir ki uzaktan öğrenme sistemi uygulama derslerinin öğreniminde eksik kalmıştır. Bu eksikliği giderebilmek için sanal ve artırılmış gerçeklik en önemli alternatiflerden biridir. Bu iki teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı metaverse dünyasının eğitime entegre edilmesi ile uygulamalı derslerin yapılması imkânı ortaya çıkacaktır.

Dionisio ve ark., (2013) bu konuda, özellikle gerçek ve sanal dünyanın etkileşmesini sağlayan üç boyutlu sanal ortamı temsil eden metaverse kavramının popüleritesinin artacağını; sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojilerinin yakın zamanda daha da fazla gündeme geleceğini ifade etmişlerdir. Bununla

birlikte bazı çalışmalar metaverse dünyasında eğitimin başladığını kanıtlamaktadır. Örneğin Duan ve ark., (2021) çalışmalarında bir üniversite kampüs prototipini metaverse içinde geliştirmişlerdir.

Diğer taraftan, teknoloji ve dijital dönüşümün etkisiyle günümüzde farklı disiplin ve alanlarda geleneksel olgu, kavram ve yaklaşımlar gün be gün güncellenmekte ve evrilmektedir. Bu bağlamda, ‘Teknoloji ve dijitalleşmenin etkisiyle, sportif alanda belli kurallar dâhilinde rekabete dayalı yarışma, üstün olma, eğlenme veya mükemmelliğe ulaşmak için metaverse alt yapısının kullanılarak oluşturulduğu sanal evrene MetaSpor (MetaSport)’ denir. Bu kavramın, geliştirilen bu ölçek vasıtasıyla kullanımının yaygınlaşacağı düşünülmektedir.

Bu bilgiler ve güncel durum ışığında gerçekleştirilen bu çalışmada bireylerin metaverse ile ilgili bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını belirlemek adına bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, metaverse ölçeğinin geçerlik ve güvenirliğinin test edildiği bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.

Araştırman Grubu

Araştırmaya bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 340’ı erkek 253’ü kadın olmak üzere toplam 593 öğrenci katılım sağlamıştır. Çalışma kapsamında toplanan verilerden eksik ve yanlış doldurulmuş olan 35 veri çalışmadan çıkarılarak toplamda 558 veri ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) kapsamındaki çalışma grubunun %56,39’u (n=172) erkek, %43,61’i (n=133) kadinken; Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) çalışmasına katılanların %58,49’u (n=148) erkek, %41,51’i (n=105) ise kadındır. Çalışmaya katılan erkeklerin kadınlara oranı daha yüksektir. Çalışmanın yapıldığı gruplarda bulunan kişilerin yaş aralığı 19 ile 30 arasında değişmektedir.

Veri Toplama Araçları

Metaverse ölçeğine ilişkin maddeler yazılmadan önce metaverse ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Bu doğrultuda metaverse kavramının içeriği ve alt boyutları ile ilgili bilgi toplanmış, madde yazım sürecinde cümle yapılarının ve fiil köklerinin nasıl olacağını belirlemek için daha önce geliştirilmiş olan farklı ölçekler incelenmiş. Metaverse ile ilgili maddeler yazıldıktan sonra 26 maddeden oluşan bir form düzenlenmiştir. Düzenlenen form metaverse konusunda bilgisi olan ve çalışma hakkında kendilerine bilgi verilen iki ölçme değerlendirme uzmanı ile dört Türkçe alanında eğitim veren akademisyene gönderilmiştir. Uzmanlar ve akademisyenlerden gelen geribildirimlerden hareketle anlaşılmayan ve farklı yargılar içeren maddelerde düzeltmeler yapılarak ölçeğe nihai şekli verilmiştir. Ardından ölçeğin hangi amaçla hazırlandığını belirten bilgi notu eklenerek 26 maddelik deneme ölçek formu uygulamak üzere hazırlanmıştır. 5’li likert tipindeki ölçeğin, likert seçenekleri “Katılmıyorum (1)” ile “Katılıyorum (5)” arasında değişmekte olup ölçeğin puanlaması buna göre yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 15, en yüksek toplam puan ise 75’tir.

Verilerin Toplanması

Katılımcıların demografik özellikleri belirlemek amacıyla hazırlanan kişisel bilgi formunu ve metaverse ölçeğini kapsayan anket formları bir devlet üniversitesinin çeşitli kademelerinde öğrenim görmekte olan öğrencilere uygulanmıştır. Birinci uygulamaya katılan öğrenciler (N=330) ölçeği

doldurmuş olup veri toplama süreci toplam 7 gün sürmüştür. Bu aşamadan sonra AFA analiz sonrasında ölçekten çıkarılan maddeler sonrasında kalan 15 maddelik ölçek elde edilmiştir. Bu 15 maddelik nihai ölçeğin yapı geçerliğini doğrulamak için toplanan verilerin rastgele ikiye bölünmesi sonucu oluşturulan 253 kişilik farklı bir gruba daha ölçek uygulanmıştır. Bu uygulama ise 10 gün sürmüştür. Uygulama sonucunda elde edilen veriler ile doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. İlgili literatür incelendiğinde ölçek geliştirme aşamasında AFA ve DFA yapabilmek için ölçekte bulunan madde sayısının en az beş katı büyüklüğünde örnekleme sahip olunması gerektiği yönünde (Bryman ve Cramer'den aktaran Tavşancıl, 2018) bir görüş bulunmaktadır. Çalışmada bu görüş dikkate alınmış olup gerek AFA gerekse de DFA analizi yeterli sayıda örnekleme ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçek geliştirme çalışmaları incelendiğinde; ölçeğe ilişkin güvenilirlik ve geçerliği test etmek amacıyla bazı analizler yapıldığı görülmektedir. Geçerlik, bir ölçme aracının ölçülmek istenen özellikleri doğru biçimde ölçme derecesidir (Karasar, 2009). Ölçme aracının geçerliğini sınamaya yönelik 'içerik/kapsam geçerliği', 'yapı geçerliği' ve 'ölçüt-bağımlı geçerliği' olmak üzere üç farklı ölçütü bulunmaktadır (Tezbaşaran, 1996). Güvenirlik ise benzer koşullarda tekrarlanan ölçümlerde elde edilen değerlerin kararlılığını ifade eden bir göstergedir (Carmines ve Zeller, 1982). Çalışma kapsamında gerçekleştirilen analizler esnasında aşağıdaki sıralama dikkate alınmıştır:

- ✓ Araştırmada kullanılan veri setinin açımlayıcı faktör analizi yapılmasına uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterlilik Ölçümü ve Bartlett's Küresellik Testi,
- ✓ Ölçeğin boyutlarının belirlenmesi ve yapı geçerliğinin olduğunu ispatlamak amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA),
- ✓ Ölçeğin tamamının ve belirlenen alt boyutların güvenilir olduğunu ispatlamak amacıyla Cronbach Alpha (α) katsayısı,
- ✓ Ölçeğin alt boyutlarının madde geçerliğini ispatlamak amacıyla korelasyon testi,
- ✓ Ölçeğin yapılacak olan diğer çalışmalarda yapı uyumunun sağlanacağına kanıt sağlamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), yapılmıştır.

Ölçeğe ilişkin yapılan tüm geçerlik ve güvenilirlik analizleri katılımcıların vermiş oldukları cevaplar dikkate alınarak yapılmıştır. Çalışmada analizlerin yapılması için IBM SPSS 22 ve SPSS AMOS 24 paket programları kullanılmıştır. Ölçek geliştirme çalışmalarında AFA yapılabilmesi için gerekli olan örneklem büyüklüğünün ne olacağı konusunda literatürde farklı görüşler bulunmaktadır. Comrey ve Lee (1992) AFA yapılabilmesi için üç yüz ve üstü örneklem büyüklüğünün uygun olacağını belirtmişlerdir. Literatüre göre ölçek geliştirme çalışmalarında AFA ve DFA yapabilmek için kimi araştırmacılar farklı örneklem gruplarından veri toplanmasının uygun olacağını savunurken (Byrne, Shavelson ve Muthen, 1989), kimi araştırmacılar ise aynı örneklem grubunun rastgele ikiye bölünmesi ile elde edilen veriler üzerinden de analizlerin yapılabileceği de ifade etmişlerdir (Brown, 2015; DeVellis, 2003). Bu çalışmada AFA (N1=305) ve DFA (N2=253) analizleri aynı örneklem grubunun rastgele ikiye bölünmesi yöntemi ile elde edilen veriler ile yapılmıştır.

Çalışmanın maddeleri 1-5 puan (1-Katılmıyorum, 5- Katılıyorum) arasında olacak şekilde kodlanmıştır. Bu işlem sonrasında verilerin temel bileşenler analizine bir diğer deyişle faktör analizi için uygunluğunu belirlemek amacıyla KMO testi, verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediği belirlemek içinse BartlettSphericity Testi yapılmıştır. Analiz aşamasında asal ve artık yükleri belirginleştirmek için varimax (dikey) döndürme yöntemi kullanılmıştır. AFA'nın ardından ölçeğin tamamı ve oluşan alt boyutlarının güvenilirlikleri için Cr α katsayısına bakılmıştır.

AFA yapıldıktan sonra ortaya çıkarılan modelin faktör yapısının doğruluğunu test edilmiştir. Bu doğrulama testi SPSS AMOS 24 paket programı kullanılarak DFA ile yapılmıştır. Söz konusu olan modelin doğruluğunu değerlendirmek için chi-square (χ^2), df, χ^2/df , Goodness of Fit Index (GFI), Comparative Fit Index (CFI), Root-Mean-SquareError of Approximation (RMSEA) ve SRMR değerlerine bakılmıştır.

Tüm analizler yapıldıktan sonra 15 maddelik 4 alt boyuttan oluşan nihai ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin tamamının ve alt boyutlarının iç tutarlılığını belirlemek amacıyla Cronbach-Alfa değerleri ayrı ayrı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Bulgular

Literatürde, ölçek geliştirme çalışmalarında verilerin temel bileşenler analizine uygunluğunu belirlemek için yapılan faktör analizinin yapılabilmesi için elde edilmesi gereken asgari veri sayısı ile ilgili olarak farklı ölçütler ve görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerdeki ortak nokta ise asgari verinin ölçekteki madde sayısının 5-10 katı kadar olmasıdır (Kass ve Tinsley, 1979; Kline, 2015, Pett, Lackey ve Sullivan, 2003; Tavşancıl, 2018). Çalışmada bulunan 26 maddenin AFA' sında söz konusu ölçüt göz önünde bulundurulmuş, 330 kişi üzerinde uygulama yapılmıştır. Ancak 25 anket eksik ya da yanlış doldurulduğundan değerlendirme dışında bırakılmış ve çalışma 305 veri üzerinden yapılmıştır. Bu sayı ölçekteki madde sayısının yaklaşık 11,73 katına tekabül etmekte olup literatürde araştırmacılar tarafından belirtilen örneklem büyüklüğünün karşılandığı söylenebilir. Faktör analizine geçmeden önce verilerin temel bileşenler analizine uygunluğunu belirlemek için faktör analizi yapmaya uygunluğunu tespit etmek amacıyla KMO örneklem yeterlilik katsayısı ve Barlett Sphericity değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca elde edilecek olan faktörlerin madde yük değerlerini belirginleştirmek amacıyla varimax (dikey) döndürme yöntemi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda KMO değeri .803 olarak hesaplanmıştır. Faktör analizi yapılabilmesi için literatürde araştırmacılar tarafından KMO değerinin 0.5' ten veya 0.6' dan büyük olması gerektiği yönünde görüşler belirtilmiştir (Kaiser, 1974; Pallant, 2001). Bundan dolayı analiz sonucunda elde edilen .803'lük KMO değeri, araştırmacılar tarafından kabul edilen değerden daha yüksek olarak belirlenmiş ve verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermiştir. Verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini test etmek için ise Barlett Sphericity testi yapılmıştır.

Bu test sonucunda elde edilen chi-square test istatistiğinin p değerinin istatistiksel açıdan anlamlı çıkması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir. Çalışmada yapılmış olan analizde Barlett Sphericity testinin p değeri anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=1061.42$; df=105; $p<.05$). KMO ve Barlett Sphericity testine ilişkin bulgular Tablo 1 verilmiş olup tablodaki bulgulara göre ölçeğin deneme formundan elde edilen verilerin temel bileşenler analizine yani faktör analizine uygun olduğu ortaya konulmuştur.

Tablo 1. KMO ve Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin		.803
	χ^2	1061.426
Bartlett's Test of Sphericity	df	105
	p	.000

Yapılan AFA sonucunda ölçeğin öz değerinin 1'den büyük olan yedi faktörden oluştuğu gözlemlenmiştir. Bu yedi faktör ölçeğin toplamda %53,92'lik varyansını açıklamaktadır. Bir maddenin ilgili faktör içerisinde yer alabilmesi için o maddenin faktör yükünün en az .40 olması gerektiği araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir (DeVellis, 2003; Field, 2005).

İlk olarak hiçbir faktör altında yüklenmeyen ve faktör yükü .40' ın altında kalan maddeler ile iki ve daha fazla faktöre .40' ın üzerinde yüklenen (yani binişik olan) maddeler (M4, M5, M8, M9, M12, M14, M15, M18, M19, M22, M25) ölçekten çıkarılmıştır. Madde çıkarma işlemi sonunda dört faktörden oluşan bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen yapı yeniden AFA analizine tabi tutulmuş ve sonuç olarak birinci faktörde yer alan maddelerin faktör yüklerinin .505- .717; ikinci faktöre ait maddelerin faktör yüklerinin .687- .773; 3. faktöre ait maddelerin faktör yüklerinin ise .587- .765; 4. faktöre ait maddelerin faktör yüklerinin ise .763- .816 arasında değiştiği gözlemlenmiştir. Sonuçlara bakıldığında yüksek faktör yüküne sahip maddelerin ilgili oldukları faktörü açıklama güçlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Maddelere ait olan faktör yükleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Faktör Yük Değerleri

Madde No	ALT FAKTÖRLER			
	Teknoloji	Dijitalleşme	Sosyal	Yaşam Biçimi
M1	.643			
M2	.717			
M3	.652			
M6	.505			
M7	.593			
M17	.535			
M23	.512			
M16		.687		
M20		.773		
M21		.687		
M24			.763	
M26			.816	
M10				.765
M11				.587
M13				.676
Özdeğer (Eigen Value)	4.06	1.94	1.18	1.08
Açıklanan Varyans	27.12	12.94	7.88	7.21
Toplam Varyans			55.17	

Tablo 2'ye göre ölçeğin birinci faktörü 7 madde (M1, M2, M3, M6, M7, M17, M23) ile toplam varyansın %27,12'sini, 3 madde olan (M16, M20, M21) ikinci faktörü %12,94'ünü, 2 madde olan (M24, M26) üçüncü faktörü %7,88'ini, 3 madde olan (M10, M11, M13) dördüncü faktör ise %7,21'ini açıklamaktadır. 15 maddeden oluşan dört faktör toplamda varyansın %55,17'sini açıklamaktadır. Bu bilgiler ve literatür dikkate alınarak birinci faktör "teknoloji", ikinci faktör "dijitalleşme", üçüncü faktör "sosyal", dördüncü faktör "yaşam biçimi" olarak adlandırılmıştır. Analiz sonuçlarından hareketle belirlenen dört faktörlü yapı toplam varyansın yarısından fazlasını açıklamaktadır ki bu durum temsil gücünün yüksek olduğu anlamını taşımaktadır. Bu sonuçlara göre ölçeğin istenen ölçütleri taşıdığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde bir maddenin ilgili özelliğe katkısı için ortak varyansın .50 ve üstünde olması gerektiği görüşü bulunmaktadır (Erkuş, 2003). Tablo 2'ye bakıldığında ölçekteki maddelerin sahip olduğu en düşük ortak varyansın .505 en yüksek varyansın

.816 olduğu görülmektedir. Bu durum ölçekteki maddelerin, hepsine birden toplam olarak verdikleri katkının istenen düzeyde olduğunun göstergesidir.

Aynı çalışma grubu üzerinde ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişki sorgulanmıştır. Alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları

Alt Faktörler	Teknoloji	Dijitalleşme	Sosyal	Yaşam Biçimi
Teknoloji	1			
Dijitalleşme	.413**	1		
Sosyal	-.090	-.219**	1	
Yaşam Biçimi	.510**	.259**	.063	1

**p < 0.01

Analiz sonucuna göre boyutların birbiriyle bazı boyutlar hariç orta, düşük ama anlamlı bir ilişki içinde olduğu görülmüştür. Teknoloji boyutu, dijitalleşme ve yaşam biçimi boyutuyla pozitif yönde, aynı şekilde dijitalleşme boyutu, yaşam biçimi boyutu ile pozitif yönlü ancak sosyal boyut ile negatif yönde p<.01 düzeyinde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Sosyal boyutun teknoloji ve yaşam biçimi boyutu ile herhangi bir ilişkisi olmadığı görülmektedir.

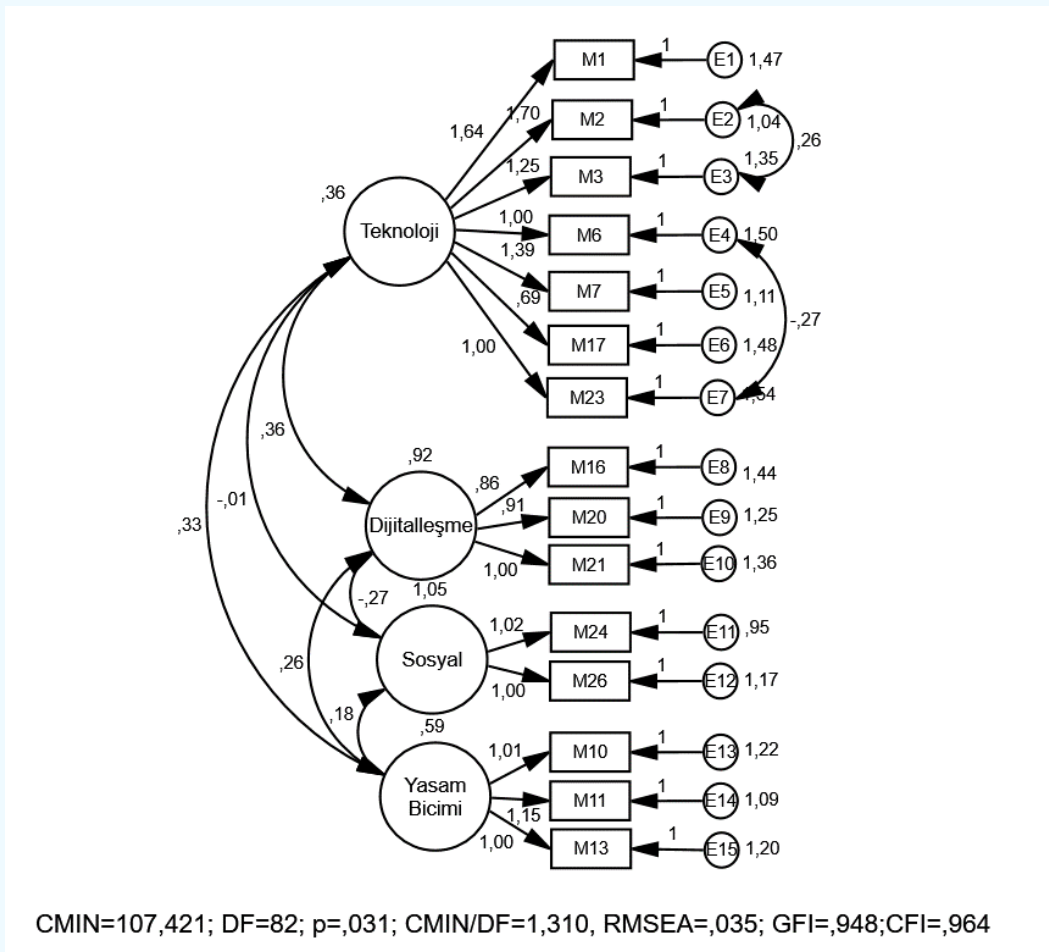
Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonrasında ortaya çıkan modelin yapı geçerliği Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde modelin istatistiksel uygunluğunu gösteren uyum iyiliği indeksleri kullanılmaktadır. Önerilen ölçütler arasında en çok kullanılanlar χ^2 /sd (Ki-Karenin Serbestlik Derecesine Bölümünden Elde Edilen Değer), RMSEA (Root Mean Square Error Approximation-Ortalama Hata Karakök Yaklaşımı), GFI (Goodness of Fit Index-Uyum İyiliği İndeksi), CFI (Comparative Fit Index-Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) ve SRMR (Standardized Root Mean Squar Residual-Standardize Edilmiş Ortalama Hataların Karekökü)'dir.

Çalışmada model uyum indeksleri olarak CMIN, df, CMIN/df, RMSEA, GFI, CFI ve SRMR dikkate alınmıştır. Alan yazın incelenmesi sonucu elde edilen bulgulara göre asgari olarak rapor edilmesi gereken uyum iyiliği değerleri ve referans aralıkları ve çalışmanın uyum iyiliği değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Çalışmanın Uyum İyiliği İndeksleri ve Referans Aralıkları

Uyum İyiliği İndeksleri	Çalışmanın Uyum İyiliği Değerleri	Olmaması Gereken Değer Aralıkları	Kabul Edilebilir Değer Aralıkları	Kaynaklar
CMIN	107.421	-	-	-
df	82			
CMIN /df	1.310	CMIN /df ≤ 2	CMIN /df ≤ 3	Kline, 2015; Tabachnick&Fidell, 2007
RMSEA	.035	RMSEA ≤ 0.05	RMSEA ≤ 0.08	Brown, 2015; Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; Sumer, 2000
GFI	.948	GFI ≥ 0.95	GFI ≥ 0.90	Hooper ve ark., 2008; Hu ve Bentler, 1999; Marsh, Hau, Artelt, Baumert ve Peschar, 2006
CFI	.964	CFI ≥ 0.95	CFI ≥ 0.90	Hu ve Bentler, 1999; Sumer, 2000; Tabachnick ve Fidell, 2007
SRMR	.054	SRMR ≤ 0.08	SRMR ≥ 0.08	Marsh ve ark., 2006; Sumer, 2000

Tablo 4’ te modelin uyum iyiliği indekslerine bakıldığında, CMIN/df değerinin 1,31 olduğu görülmektedir. χ^2 değerinin serbestlik derecesine bölünmesiyle elde edilen bu değer maksimum değerinin iki veya üçün altında olmasına dair kabul edilebilirlik üzerine tartışmalar mevcuttur (Kline, 2015). Elde edilen χ^2/sd değerinin 2’nin altında olması kabul edilebilir bir uyum iyiliği olduğunu göstermektedir. RMSEA değerinin ise .035 olarak bulunması kabul edilebilir uyum iyiliği aralığında olduğunu göstermektedir. Eğer herhangi bir modelde GFI değeri .90 ve yukarı ise aynı şekilde CFI değerinin .90 üstü olması kabul edilebilir uyum iyiliği değerine sahip olduğunun göstergesidir. CFI ve GFI değerleri incelendiğinde, iki indeks değerinin sırasıyla .948 ve .964 olduğu ve bu değerlerin istenilen düzeyde bir uyuma sahip olduğu belirlenmiştir. SRMR değerinin .054 olması kabul edilebilir uyum iyiliği değerine sahip olduğunun göstergesidir. SRMR değeri sıfıra yaklaştıkça test edilen modelin daha iyi uyum iyiliği gösterdiği anlaşılır.

Şekil 1: Faktör Dağılımları ve Yük Değerlerini Gösteren Path Diyagramı

Tablo 5. Standart ve Standart Olmayan Katsayılar

Maddeler	Boyutlar	β_1	β_2	S.E.	C.R.	p
M1	Teknoloji	0.628	1.635	0.288	5.687	<.001
M2	Teknoloji	0.706	1.703	0.289	5.901	<.001
M3	Teknoloji	0.540	1,246	0.238	5.242	<.001
M6	Teknoloji	0.438	0.999	0.227	4.401	<.001
M7	Teknoloji	0.617	1.385	0.245	5.649	<.001
M17	Teknoloji	0.320	0.687	0.177	3.875	<.001
M23	Teknoloji	0.434	1			
M16	Dijitalleşme	0.567	0.861	0.140	6.143	<.001
M20	Dijitalleşme	0.616	0.909	0.143	6.379	<.001
M21	Dijitalleşme	0.636	1			

M24	Sosyal	0.733	1.02	0.281	3.624	<.001
M26	Sosyal	0.689	1			
M10	Yaşam Biçimi	0.576	1.013	0.167	6.069	<.001
M11	Yaşam Biçimi	0.646	1.154	0.181	6.382	<.001
M13	Yaşam Biçimi	0.574	1			

β_1 : standart katsayılar β_2 : standart olmayan katsayılar

Ölçeğin Güvenilirliğine İlişkin Bulgular

0 ile 1 arasında değişen değerler alabilen Cr α katsayısının bu iki uç değerden birini alması mümkün değildir (DeVellis, 2003). Cr α katsayısı 1'e yaklaştıkça ölçekte yer alan maddelerin iç tutarlılığının yüksek olduğu sonucuna ulaşılır ve olabildiğince 1.00'e yaklaşması istenir (Erkuş, 2003). Ölçeğin tümünde α değeri .813; teknoloji faktörü için α değeri .805; dijitalleşme faktörü için α değeri .732; sosyal faktörü için α değeri .705 ve yaşam biçimi faktörü için α değeri .713 olarak bulunmuştur. Bu değerler doğrultusunda ölçeğin yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir. Tablo 6' da ölçeğin tamamı ve alt boyutlar için Cr α katsayıları verilmiştir.

Tablo 6. Ölçeğin ve Alt Boyutlarının Cronbach α Katsayıları

Ölçek ve Alt Boyutlar	α	Madde Sayısı
Metaverse Ölçeği	.813	15
Teknoloji Alt Boyutu	.805	7
Dijitalleşme Alt Boyutu	.732	3
Sosyal Alt Boyutu	.705	2
Yaşam biçimi Alt Boyutu	.713	3

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ulusal ve uluslararası literatür taraması yapıldığında son günlerin en popüler konularından biri olan metaverse ile ilgili kullanılabilecek bir ölçme aracının geliştirilmediği ve Türkçeye uyarlanmış herhangi bir ölçeğin de bulunmadığı fark edilmiştir. Teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler, dijitalleşmenin dünyayı etkisi altına alması ve Covid-19 pandemi sürecinin etkisi ile sanal ortamlar önem kazanmaya başlamış; işletmeler, eğitim kurumları ve hatta devletler bile dijital dünyaya geçmeye başlamıştır. Bu süreçte metaverse dünyası fiziki olarak gerçekleşmeyecek olan iş ve işlemlerin sanal ortamlarda gerçekleştirilebilmesi mümkün olmaktadır. Önemi ve işlevi gün be gün artan sanal dünyada hem bireysel hem de işletmeler olarak yer almak kaçınılmaz hale gelmiştir. Ancak içinde yer almak istenilen bu sanal dünyanın ne olduğunu anlamakla ilgili ölçüm aracı eksikliği açıkça görülmektedir. Bu eksikliği giderebilmek için bu çalışmada metaverse kavramıyla ilgili bir ölçme aracı geliştirilmiştir. 15 maddeden oluşan ölçek, teknoloji, dijitalleşme, sosyal ve yaşam biçimi olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte bulunan dört boyut, ölçülen özelliği %55,17 oranında temsil etme gücüne sahiptir. Ölçeğin geçerliğini ve güvenilirliğinin tespitinde kullanılan Cr α iç tutarlılık katsayısı ve KMO değeri ile yüksek bir geçerlik ve güvenilirlik oranına sahip olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca ölçekteki maddelerin hem ölçmek istediği özelliği ölçmeye hem de ölçülmek istenen özelliğe sahip olan bireylerle sahip olmayan bireyler arasındaki farkı ayırt etme gücüne sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapı geçerliğinin test edilmesinde AFA ve DFA kullanılmıştır. DFA sonucu AFA sonucunda ortaya çıkan dört faktörlü (15 madde) yapı ile doğrulanmıştır. Çalışma sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıda olduğu ortaya çıkmıştır. Bu anlamda geliştirilen ölçeğin, metaverse kavramı ile ilgili etkili bir veri toplama aracı olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla son günlerin önemli gündem konusu olan metaverse ile ilgili bireylerin bilgi, tutum ve farkındalıklarının belirlenmesinde bu ölçeğin araştırmacılarca kullanılmasının fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma, AFA (N1=305) ve DFA (N2=258) benzer özelliklere sahip üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem grubu ile gerçekleştirilmiştir. Bu konuyla ilgili planlanan gelecek çalışmalarda evren ve örneklem niceliği-niteliğinin artırılmasının, ayrıca bireylerin metaverse kavramıyla ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerinin farklı değişkenlere incelenmesinin bilime bilgi ve kaynak anlamında katkı sunacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, geliştirilen bu ölçeğin birçok disiplin ve alanda yaygın kullanımı ile araştırma ekibi tarafından oluşturulan 'MetaSpor (MetaSport)' kavramının da özellikle spor bilimleri alanında çalışan araştırmacılarca kullanılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ahmed, S. (2018). A review on using opportunities of augmented reality and virtual reality in construction Project management. *Organization, Technology & Management in Construction: An International Journal*, 10(1), 1839-1852. <https://doi.org/10.2478/otmcj-2018-0012>
- Albawaba. (2021). Seoul Becomes First City to Join the Metaverse. Erişim Tarihi: 01/01/2022, <https://www.albawaba.com/business/seoul-becomes-first-cityjoin-metaverse-1454641>
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research* (2th ed.). New York: Guilford Press.
- Byrne, B. M., Shavelson, R. J., & Muthen, B. (1989). Testing for the equivalence of factor covariance and mean structures. The issue of partial measurement in variance. *Psychological Bulletin*, 105, 456-466.
- Carmines, E. G., & Zeller, R. A. (1982). *Reliability and validity assessment* (5th printing). Beverly Hills: Sage Publications Inc.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis* (2th ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Damar, M. (2021). Metaverse Shape of Your Life for Future: A bibliometric snap shot. *Journal of Metaverse*, 1(1), 1-8.
- DeVellis, R. (2003). *Scale development: theory and applications* (2nd ed.). Thousand Oaks, A: Sage.
- Dionisio, J. D., Burns, W. G., & Gilbert, R. (2013). 3D Virtual worlds and the metaverse: Current status and future possibilities. *ACM Comput. Surv.*, 45, 34,1-34:38. DOI:<https://doi.org/10.1145/2480741.2480751>
- Duan, H., Li, J., Fan, S., Lin, Z., Wu, X., & Cai, W. (2021). Metaverse for social good: A university campus prototype. In *Proceedings of the 29th ACM International Conference on Multimedia* (pp. 153-161), 20-24 October 2021, Chengdu, China.
- Erkuş, A. (2003). Psikometri Üzerine Yazılar. Türk Psikologlar Derneği Yayınları. 1. Basım, Ankara.
- Field, A. (2005) *Reliability analysis*. In: Field, A., Ed., *Discovering Statistics Using spss* (2nd Edition). Sage, London, Chapter 15.
- Hardawar, D. (2021). *Facebook says it doesn't want to own the metaverse, just jump start it*. Erişim Tarihi: 01/01/2022, <https://www.engadget.com/facebook-connect-metaverse-zuckerberg-171507437.html>
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modeling: guidelines for determining model fit. *Journal of Business Research Methods*, 6, 53-60.
- Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999). Cut-off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Kaiser, M. O. (1974). Kaiser-Meyer-Olkin measure for identity correlation matrix. *Journal of the Royal Statistical Society*, 52(1), 296-298.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (20. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kass, R. A. & Tinsley, H. E. A. (1979). Factor analysis. *Journal of Leisure Research*, 11, 120-138.
- Kim, S. (2021). *South Korea's Approach to the Metaverse*. Erişim Tarihi: 20/01/2022, <https://thediplomat.com/2021/11/south-koreas-approach-to-the-metaverse/>
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. (2th Ed.). New York: The Guilford Press.

- Lee, L. H., Braud, T., Zhou, P., Wang, L., Xu, D., Lin, Z., ... & Hui, P. (2021). Allone need stok now about metaverse: A complete survey on technological singularity, virtual ecosystem, and research agenda. *arXiv preprint arXiv:2110.05352*
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Artelt, C., Baumert, J., & Peschar, J. L. (2006). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: cross- cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311–360.
- Nesbo, E. (2021). *The Metaverse vs. Virtual Reality: 6 Key Differences*. Erişim Tarihi: 01/01/2022, Erişim Adresi: <https://www.makeuseof.com/metaverse-vs-virtualreality/>
- Newar, B. (2021). *South Korea embraces the proto-metaverse*. Erişim Tarihi: 20/01/2022, <https://cointelegraph.com/news/south-korea-embraces-theproto-metaverse>
- Oyelude, A. A. (2017). Virtual and augmented reality in libraries and the education sector. *Library HiTech News*, 34(4),1-4. <https://doi.org/10.1108/LHTN-04-2017-0019>
- Pallant, J. (2001). *SPSS survival manual*. Maidenhead: Open University Press.
- Pett, M. A., Lackey, N. R. ve Sullivan, J. J. (2003). *Making sense of factor analysis: The use of factor analysis for instrument development in health care research*. SAGE Publications: Thousand Oaks. <http://dx.doi.org/10.4135/9781412984898>
- Regenbrecht, H., Baratoff, G., & Wilke, W. (2005). Augmented reality projects in the auto motive and aerospace industries. *IEEE computer graphics and applications*, 25(6), 48-56. <https://doi.org/10.1109/MCG.2005.124>
- Sparkes, M. (2021). What is a metaverse. *New Scientist*, 251(3348),1-18. [https://doi.org/10.1016/S0262-4079\(21\)01450-0](https://doi.org/10.1016/S0262-4079(21)01450-0)
- Sumer, N. (2000). Yapısal esitlik modelleri: Temel kavramlar ve ornek uygulamalar [Structural equation models: Basic concepts and applications]. *Turkish Psychological Review*, 3(6), 49–74.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston, MA: Pearson Education.
- Tavşancıl, E. (2018). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları.

Metaverse Ölçeği

*Metaverse Ölçeği 5'li Likert tipinde olup yanıtların puanlanması; 1=Katılmıyorum ve 5= Katılıyorum şeklinde yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 15 iken en yüksek puan 75'tir. Ölçekten elde edilen puanlar arttıkça metaverse kavramına ilişkin bilgi, tutum ve farkındalık düzeyi de artmaktadır.

		Katılmıyorum				Katılıyorum
1	Metaverse, bir yatırım aracıdır.	1	2	3	4	5
2	Metaverse, internetin geleceğidir.	1	2	3	4	5
3	Metaverse, hayatımızı kolaylaştıracak yenilikleri barındırır.	1	2	3	4	5
4	Metaverse, güvenilir bir alt yapıya sahiptir.	1	2	3	4	5
5	Metaverse, gelişen teknolojinin en önemli ürünüdür.	1	2	3	4	5
6	Metaverse, yaşam standartlarımızı ve rutinlerimizi değiştirecektir.	1	2	3	4	5
7	Metaverse, aracılığı ile sanal bir yaşam ortamı inşa edilmektedir.	1	2	3	4	5
8	Metaverse, sayesinde fiziksel dünyadan sanal dünyaya geçiş hızlanacaktır.	1	2	3	4	5
9	Metaversede, kendi avatarımı tasarlayarak metaverse dünyasında yer alırım.	1	2	3	4	5
10	Metaverse, pazarlama stratejisinin bir ürünüdür.	1	2	3	4	5
11	Metaverse, ortamında sanal alışveriş yaparım.	1	2	3	4	5
12	Metaverse, dünyasında düzenlenecek etkinliklere (konser, sportif faaliyet, gezi, toplantı eğitim vb.) katılırım.	1	2	3	4	5
13	Metaverse, kişilerin sanal iletişim ve etkileşim düzeylerini etkileyecektir.	1	2	3	4	5
14	Metaverse, aile bağlarını olumsuz yönde etkileyecektir.	1	2	3	4	5
15	Metaverse sağlığını (uyku, beslenme, hareketli yaşam, depresyon vb.) olumsuz yönde etkileyecektir.	1	2	3	4	5